Coperta de GH. MAlUNES* AJ

General-colonel (rez.)
EMILIAN IONESCU
UN SURÎS... ÎN UNIFORMĂ
ffl
EDITURA ALBATROS
BUCUREŞTI • 19S4

Colaborator literar : căpitan GEORGE FLORIN COZMA

UN SURÎS . . . ÎN UNIFORMĂ ?

Chiar aşa ! – cum vi l-ați închipui pe dumnealui, Surîsul, acest ştrengar mereu certat ca obişnuințele şi rigoarea, acest copil al florii de cireş, cum vi l-ați închipui îmbrăcat în armura sobrietății şi trimis prin lume în cadență, secat de dogoarea soarelui, potopit de ploaie, cu genele încărcate de promoroacă... şi după toate acestea şi îndemnat cu candoare : „Sufletelule, ia mai descrețeşte-ne tu frunțile, că de aia eşti jumătate duh şi jumătate pui-de-lelea ; cum vi l-ați închipui, deci, pe dumnealui, Stirîsul, în 'uniformă ? Vedeți, oameni buni, cînd ajunge bărbatul la optzeci şi şapte de ani şi şi-a cam terminat de povestit amintirile „serioase", dar tot nu-i vine să tacă, îşi dă seama că prietenul care l-a ținut şi-l mai ține în viață, prietenul lui cel mai apropiat a fost dumnealui, Surîsul. Năduşit, plouat, înghețat, dar molipsitor de tînăr. Bătîndu-ți în fereastra sufletului tocmai cînd ți-era mai sete, cînd ți-era mai frig, cînd credeai că gata ! – e timpul să pui uniforma-n cui şi s-o iei pe-o
5

potecă de lună spre... ce mai ! înțelegeți şi dumneavoastră la ce se gîndeşte, cîteodată, un bărbat de optzeci şi şapte de ani. Aşa că mi-am zis eu acu' o vreme : de mulți oameni şi de multe întimplări am povestit în cărțile mele, numai pe prietenul meu cel mai bun, Surîsul, l-am cam uitat; ce-ar fi să-l fac eroid citorva pagini ? Mi-am spus gîndul prietenidui şi statornicului meu colaborator, George Florin Cozma – că tot are el vîrsta mai apropiată de vîrsta Surîsului ! – şi aşa s-a născut cartea de față. Florin, pentru că orie im se pricepe la uniforme (căpitan de infanterie fiind, deocamdată) a promis că

o să-mi țină companie şi de data asta, în răstimpul dintre două cărți serioase de-ale lui.
Şi iată UN SURlS IN UNIFORMA ! Ca o haltă de ajustare în timpul unui marş istovitor, ca o dimineață de primăvară printre îngrijorările veacului, ca o picătură de rouă înfloritä pe buzele ostaşului într-un coli de tranşee. Ca o fată frumoasă zărită în stația lui 368, după o oră de aşteptare printre figuri posomorite şi somnoroase – ar zice Florin, dacă nu i-ar fi frică de cine ştim noi amîndoi...
O să-mi încep aducerile aminte pe undeva, pe Io începutul veacului acestuia – sînt mai bâtrîn doar cu trei ani decît el 3 Nu vă faceți griji : dumnealui, Surîsul, are o singură vîrsta prin toate vremurile... şi ce n-aş da eu să i-o pot fura, numai că, spuneți şi dumneavoastră, ce farmec ar mai avea Surîsul într-o piele bine tăbăcită de timp ?
6

Aici, de fapt, avi vrut să ajung : nu-i stă prea rău dumnealui, Surisului, în uniformă ; şi nici mie, parcă, nu-mi pare deloc rău că i-am dat peste cap lui Florin cea mai serioasă carte din viață, aceea care tocmai urma să-l facă celebru.
AUTORUL februarie 1984

ŞAMPANIE ŞI FLORI
Bunul meu amic Marcel Olteanu-junior îmi mai surîde acum doar din amintire, dar nu-i pot uita niciodată voia-bună – strălucitoarea lui armură purtată şi pe cîmpurile de bătălie din primul război mondial, şi pe străzile Bucureştilor mijlocului de veac, şi la poarta-de-nord a Capitalei, atunci, în fierbintele august al anului 1944, şi mult, mult timp după aceea...
Era militar din tată-n fiu şi-i plăcea să povestească îndeosebi despre părintele său, Marcel Olteanu-senior, de la care moştenea nu numai dragostea pentru uniforma de oştean, ci şi înclinația către şotii – bineînțeles, cînd obligațiile de serviciu permiteau.
îmi povestea Marcelică de o întîmplare „de familie", petrecută pe la începutul veacului – mai era pînă ca noi să ne începem cariera militară... Pe-atunci, în fosta capitală a banilor olteni, două instituții făceau „sarea şi piperul" CraioVei : Regimentul I Călăraşi (încununat cu lauri în bătăliile date pentru dobîndirea Independenței) şi... teatrul de varietăți Bohm – local ce se

deschidea cu puțin timp înaintea miezului nopții, dispunînd de o atractivă trupă de balet, chanteuse şi animatoare nostime
8

şi aşa mai departe... Tatăl prietenului meu era burlac pe. vrem ea. aceea, purta gradul de locotenent şi, cunoscător al limbii lui Goethe fiind, se număra printre prietenii întreprinzătorului vienez Bohm.
într-o zi, la popota ofițerilor, tînărul cavalerist face un pariu pe cîteva zeci de sticle de şampanie că va realiza un număr de dresaj cu totul şi cu totul neobişnuit – nu pe cîmpul de instrucție ori în manej, ci pe scenă. Comesenii se cam îndoiesc de curajul amicului lor, dar – dacă tot vrea omul să-şi dea toată solda pe şampanie – țin pariul. Şi aşteaptă cu toții sfîrşitul săptămînii. Locotenentul aleargă la Bohm, iar vienezul se arată entuziasmat de ideea care urma să-i ridice substanțial cîştigul în seara aceea. Zis şi făcut ! Sîmbătă, varie-teul e plin ochi. Directorul însuşi anunță că, nu mult timp după miezul nopții, va avea loc o premieră absolută. Pînă atunci, chanteusele smulg ropote de aplauze, iar consumația creşte, creşte...
O bătaie de gong ! şi cortina se ridică. Balerinele execută cu aplomb cîteva piruete, apoi se retrag în acordurile marşului cavaleriei – lăsînd loc lui Marcel Olteanu-senior şi armăsarului său, care demonstrează eficiența dresajului militar în aplauzele furtunoase ale asistenței, sub o adevărată ploaie de flori şi în „exploziile" paşnice ale dopurilor de la sticlele de şampanie. Apoi, locotenentul a fost adus pe brațe printre convivi, ordonanța a scos armăsarul „prin Sărindar" şi, încet-încet, a venit dimineața.
9

O primă dimineață... din cele douăzeci de zile de arest la domiciliu, acordate de comandantul regimentului. Singur-singurel, Olteanu-senior s-a consolat citind zecile de scrisori amoroase trimise de admiratoare. Iar „piperul" a dispărut încet, cu vîrsta, din gusturile ofițerului – talentul ostăşesc şi seriozitatea devenind emblematice aceluia care avea să urce pînă la gradul de general de armată...
4

„EFECTUL COANDĂ"
Nu foarte multă lume ştie că eminentul savant român Henri Coandă şi-a făcut intrarea în maturitate ca ofițer de cavalerie. Era tot la începutul

secolului, prin '910 – şi de vremea aceea se leagă încă o în-tîmplare de genul aceleia petrecute cu Marcel Oltea-nu-senior.
Unitatea în care-şi făcea serviciul proaspătul sublocotenent Coandă îşi avea sediul în Calea Plevnei, destul de aproape de hipodromul din Cotroceni. Vecinătate incitantă pentru orice pasionat al echitației ! – drept pentru care, într-o duminică dimineață, profitînd de sezonul „gol", tînărul ofițer îşi mobilizează subordonații şi oferă spectatorilor „personali", anunțați din timp, o şedință demonstrativă de antrenament în trecerea obstacolelor, urmată de un concurs destul de palpitant – cîştigat (se înțelege !) de Henri Coandă. Ovații, fluturări de eşarfe, bezele...
A doua zi, sublocotenentul se trezeşte chemat la generalul Dragalina, vechi şi bun prieten al tatălui său, om cu funcție importantă în armată şi, prin urmare, răspunzător şi de comportarea proaspătului ofițer. Senin, Henri aşteaptă în antecameră, făcîndu-şi de lucru cu cravaşa.
– Poftiți la domnul general !
Coandă intră, se prezintă regulamentar şi rămîne cu privirile ațintite spre biroul în spatele căruia făptura masivă a lui Dragalina pare turnată în bronz.
11

– Domnule sublocotenent, nu-i aşa că şi pentru
dumneata, ca şi pentru mine, gazetarii sînt nişte persoane cel puțin suspecte ?
Perplexitate. Coandă înalță din umeri.
– Vreau să spun că... n-am avut niciodată încredere în cele scrise de ei, mai ales prin gazetele de
scandal...
Mirarea se citeşte clar în ochii sublocotenentului.
– Adică... vreau să cred că numele dumitale,
apărut în această notiță, reprezintă o greşeală...
Abia atunci observă Coandă că generalul are pe birou un ziar de seară – de duminică seara ! . – , iar pe una din pagini, într-un colț, un articolaş e încercuit cu creion roşu.
– Cum şi-or fi permițînd gazetarii ăştia să inventeze aşa ceva ? continuă Dragalina. Auzi : cică
dumneata ai fi organizat un concurs de călărie la
Hipodrom...

Sublocotenentul pocneşte din călcîie şi raportează candid că gazetarul are dreptate, iar concursul a fost într-adevăr un succes. Şi... nu vede cu nici un chip ce-i rău în asta.
Generalul îşi masează bărbia şi încearcă o ultimă „manevră de acoperire" a protejatului său :
1 – Oricum, trebuie să fi fost o simplă şi banală plimbare a cailor prin incinta Hipodromului...
– Cu onoare vă raportez că n-a fost nici o plimbare ; a fost un concurs în regulă. Un concurs de
trecere a obstacolelor, pe care, de fapt, l-am şi cîşti-
gat detaşat !
Un timp, în cabinet se lasă tăcerea. Dragalina tace, preocupat. E clar că Henri trebuie luat altfel. Măcar să-şi înțeleagă greşeala.
12

– Domnule sublocotenent, cred că eşti de acord cu mine că animalele de tracțiune nu pot fi folosite în alte scopuri, cum ar fi, de pildă, concursurile de sărituri peste obstacole ; ca să nu mai vorbim de faptul că în armată există şefi, ordine şi disciplină...
Inutilă perorație. Tînărul Coandă se lansează într-o lungă şi înfocată pledoarie în favoarea calităților şcolii româneşti de echitație şi a cailor de care dispune unitatea. Dezolat, generalul înțelege că trebuie să aplice, totuşi, regulamentul disciplinar.
– Domnule sublocotenent, ai zece zile de arest la domiciliu... şi, pentru a nu greşi cumva şi aici, te informez că nu ai voie să ieşi din casă, nu ai voie să primeşti vizite, nu ai voie să organizezi petreceri! Stai frumuşel şi meditezi. Liber !
•
Greu mai trec zilele de recluziune ! Dar nu şi pentru cei cu spirit inventiv... Aşa se face că, într-o seară, pe cînd se întorcea spre casă – drumul tre-cînd pe lîngă locuința familiei Coandă – , generalul Dragalina vede cu surprindere un şir de şapte, opt trăsuri oprite în dreptul vilei ; luminile sînt aprinse în toată casa, iar de undeva, dintr-o cameră, se aud acordurile vesele ale unui pian... „Asta-i curată încălcare a regulamentului!" îşi şopteşte generalul şi ordonă vizitiului să oprească. Furios, pătrunde în clădire şi deschide precipitat uşă după uşă. Nimeni - – în ciuda iluminației de „zile mari". în sfîrsit, ajunge şi în ultima cameră de la parter. Stupoare : nimeni în afara

sublocotenentului Henri Coandă, care cîntă la pian şi „din pură întîmplare" se găseşte într-o Măcar să-şi înțeleagă greşeala.
13

„Surprins" de zgomotul uşii, tînărul ofițer sare în picioare şi raportează că-şi execută pedeapsa. Generalului i se face negru în fața ochilor, dar nu-i vine, totuşi, să creadă că e victima unei farse. Congestionat, se repede spre scara ce duce la etaj, urmat de Henri. Iarăşi se deschid uşile ; iarăşi nimeni. „Ce pot să-i fac ? E singur, e acasă şi... are dreptul să se îmbrace cum vrea. Iar eu... eu m-ara lăsat păcălit ca un copil", îşi spune generalul, părăsind casa – în timp ce sublocotenentul, rămas dincolo de pragul uşii, întreabă candid :
– Ati vrut să-mi ordonați ceva, domnule general ?
Dragalina se opreşte, întoarce capul şi... probabil în momentul acela are revelația descoperirii „efectului Coandă" – pentru că rosteşte mefistofelic :
– Da, domnule sublocotenent. Mîine dimineață să fii la unitate. Comandantul m-a implorat să-ți întrerup pedeapsa, deoarece camarazii dumitale nu se descurcă singuri la manevrele de toamnă.
Apoi, urcînd în trăsură, nu-şi poate stăpîni un surîs la gîndul că tînărul ofițer e inventiv „foc" – dar n-ar strica să-şi folosească disponibilitățile pentru o cauză mai bună... Păcat că distinsul comandant, care avea să cadă eroic la Jiu, în 1916, n-a mai putut să se bucure de succesele „protejatului" său ! Pentru el, „efectul Coandă" avea să rămînă o simplă şotie genială...

DILEMA UNUI PORTAR

Pe vremea cînd sublocotenentul Henri Coandă îşi pregătea intrarea triumfală în lumea inventatorilor, eu păşeam pe poarta Gimnaziului militar din Craiova – emoționat, cu inima bătîndu-mi în piept ca o pasăre speriată. Ce-i drept, e drept : tata mă prevenise că s-a terminat cu joaca... dar nu l-am crezut pînă cînd, pe platoul de adunare unde eram strînşi candidații, elevul-şef Cîrje mi-a „administrat" două palme de toată frumusețea, care mi-au smuls primele lacrimi „bărbăteşti" din viață.
Aşa am început. Şi, încet-încet, m-am obişnuit şi cu goarna, şi cu efectele întotdeauna prea mari sau prea mici, şi cu gardul acela care avea pentru noi proporțiile unui adevărat zid de cetate...
Exact : gqrdul ! De fiecare dată cînd îmi amintesc de el, îmi revine în minte o întîmplare al cărei loc de desfăşurare era altă instituție militară de învățămînt : Liceul militar de la Mănăstirea Dealu – „ctitorie" a lui Nicolae

Filipescu, ministrul de război, om de aleasă cultură şi largă privire asupra destinului viitoarei armate române, în concepția căruia erau excluse pedepsele cu arest şi carceră, cît şi cele corporale. Una din dovezi era şi... lipsa unui gard împrejmuitor – realitate care albise nopțile unui om

din personalul auxiliar al instituției. Dar să depanăm firul unei întîmplări care a stîrnit multe zîmbete pe vremea aceea !
Omul se numea Postăvaru şi fusese angajat ca portar încă din timpul cînd clădirile edificiului abia se conturau. Cinstit şi vigilent, păzise cu străşnicie materialele de construcție şi visase la ziua cînd îşi va face cu adevărat meseria. Fără-ndoială că în mintea lui noțiunile de gard, poartă şi portar aveau înțeles limpede, dar...
Cînd s-a deschis primul an şcolar, judecata bietului Postăvaru a început să se clatine : nu exista gard ! E drept – domnul maior comandant Marcel Olteanu-senior explica foarte frumos această... aberație arhitectonică : „Nu fac zid, pentru ca aceşti copii să nu aibă peste ce sări !", dar dumnealui, Postăvaru, cum îşi mai putea justifica leafa ?
Suferința începea să-l copleşească. Se plîngea comandantului, ofițerilor, vizitatorilor, elevilor chiar ; cînd îşi primea bani pe „muncă", hîrtiile parcă-l frigeau. „Mîine-mi dau demisia !" îşi tot promitea Postăvaru, dar, repetînd întruna ideea, a ajuns să se convingă de un adevăr pe care-l omisese cu desăvîrşire pînă atunci. „Dom'le, păi dacă eu sînt singurul care se găseşte într-o asemenea situație, înseamnă că fac muncă de pionierat."
Şi, de atunci, aşa cum se întîmplă cu deschizătorii de drumuri, lucrurile au intrat în normal : pentru că nici un sacrificiu nu e prea mare cînd vine vorba de progres !...

DE TREI ORI G.I.
în a doua jumătate a lui septembrie 1912, după un fel de „mic bacalaureat" susținut la Craiova, m-am prezentat la Liceul militar din Iaşi. Din nou goarnă-şi-iar-goarnă, din nou „atenția" gradelor superioare ; cu toate acestea (fie că mai crescusem, fie că sistemul de învățămînț era schimbat), priveam adevărurile altfel – mai ales că deviza liceului era fără echivoc : „Deprinderi şi cunoştințe solide, departe de superficialitate".
Firește – ca elev, eşti tentat să „arunci" în spatele profesorului sau comandantului cîte şi mai cîte ; uneori, mici ticuri verbale sau cine ştie ce

întîm-plare, puțin mai ieşită din comun, capătă dimensiuni fantastice... Oricum, ceea ce auzisem din prima zi despre căpitanul G. I. – directorul de studii – s-a completat cu „experiențe personale", aşa că, dacă transcriu aici trei dintre episoadele ăl căror erou a fost dumnealui, o pot face cu inima uşoară şi cu surîs indulgent : vremea a trecut cu prisosință, „in-cognito"-ul este păstrat, iar eu nu vă spun chiar nişte noutăți categorice...
Aşadar, prima tuşă. Octombrie – cu frig pătrunzător, cu ceață şi burniță, cu indispensabila răceală. Intr-o vizită la infirmerie, contrariat de numărul re-

lativ mare al bolnavilor, directorul de studii cere explicații. Medicul începe să vorbească despre microbi, „aceşti duşmani invizibili ai omului", despre influența lor asupra organismelor insuficient călite, despre lupta corpului cu aceşti agresori... şi termină patetic : „aşa că elevii au temperatură". Băieții abia-şi mai pot ține rîsul ; unii s-au ascuns cu totul sub pături şi chicotesc nestăpînit. Căpitanul G. I., derutat inițial de „discursul profesional" al medicului, are totuşi auzul bine format ; în mintea lui se dă o luptă mai ceva ca lupta organismului uman în fața microbilor. O clipă de slăbiciune în fața ştiinței îl face să se apropie de unul din paturi. „Bine-bine... Ce temperatură poate avea acest elev, de exemplu?". La auzul cifrei de „treizeci şi opt cu şase", un imens dispreț i se lățeşte pe față şi, după o socoteală „interioară", în care, probabil, a trebuit să facă abstracție de acel „cu şase" total derutant, îşi încheie vizita în crescendo : „Doctore, sîngele nu se face apă ! Cincizeci, şaizeci – mai înțelegeam : dar treizeci şi opt cu mai ştiu eu cît e pretext de indisciplină şi de chiul !"...
A doua tuşă. Pe timpul pregătirii unei serbări, corul liceului pune la punct unul dintre cîntecele „de efect" – în care, pe fondul unui murmur melodic, solistul îşi spune cu aplomb „primul cuvînt". Căpitanul G. I., prezent în... focul luptei, ordonă profesorului de muzică să ia de la început „mişcarea". I se dă satisfacție, dar nemulțumirea pare să-i fi crescut – şi asta din cauza slabei participări a corului : „Se mormăie ca-n strană, nu ca la armată !" „Se cîntă solo, domnule căpitan", perseverează profesorul în încercarea de convingere că totul e aşa cum trebuie, dar directorul de studii e necruțător : „Bine-

bine, solo-solo, dar de ce nu cîntă cu toții, că doar de asta i-am urcat pe scenă ? !..."
Şi, în fine, a treia tuşă la succintul portret al celui intrat în fondul anecdotic al elevilor Liceului militar din Iaşi şi nu numai al lor. Eram în clasă. Treizeci de băieți, tunşi atît de regulamentar că – priviți de la distanță – semănăm atît de bine unul cu altul, încît rezultatul tezei la matematici nu putea fi decît unul : excelent. Mai ales că problemele cer folosirea tabelei de logaritmi, pe care domnul profesor ne-a învățat s-o „mînuim" mai ceva ca pe armele „Mannlicher" din rastelele companiei. Pe la mijlocul orei, uşa se deschide şi directorul de studii se strecoară înăuntru – fericit să fie prezent, ca întotdeauna, acolo unde pot apărea cazuri de indisciplină. Noi tresărim şi prima reacție este aceea de a ascunde tabelele ajutătoare. Profesorul ne readuce „pe pămînt", îndemnîndu-ne să continuăm, dar căpitanul G. I. a sesizat ceva suspect. O privire de vultur îi dezvăluie „frunzăreala". Se întoarce spre profesor şi i se adresează cu adînc reproş : „Bine-bine, domnule, dar cum le permiți să copieze fără pic de jenă ?" Trecînd peste gafa evidentă, acesta îi atrage atenția că n-are de ce să se supere : „Elevii folosesc, aşa cum şi trebuie, logaritmii". Atunci, directorul de studii pufneşte nemulțumit : „Logaritmi-nelogaritmi, nu mă interesează ; să-i învețe pe dinafară !"...
Ce-am mai rîs pe-atunci ! Acum, cînd îmi aduc aminte, mă mărginesc doar să surîd.

LUCA GEAMGIUL
Colegul meu Luca Stoeniu era un năzdrăvan fără pereche. Şi un ghinionist de neegalat ! Rar se întîmpla ca vreo „bătută" de-a lui, cînd jucam oină, sau vreun „proiectil" slobozit de el din praştie să nu nimerească ceva care se sparge – de obicei geamuri... Degeaba schimba Luca terenurile de antrenament, degeaba lua la rînd – din toate punctele şi subpunctele cardinale – zidurile clădirii în care funcționa liceul nostru : ghinionul se ținea scai de el, anunțîndu-şi prezența cu zăngănit de sticlă spartă. Nici măcar nopțile de arest nu reuşiseră să facă mare lucru – dimineața, ghinionul îl aştepta la uşă, luîndu-se după el mai ceva ca umbra... Ce mai ! băiatul ăsta, bun la învățătură dealtfel, era „însemnat". Altfel, nici noi nu l-am fi poreclit „Luca Geamgiul".

Cum era şi normal, pînă la urmă trebuia să audă de el şi comandantul liceului, locotenent-colonelul Ernest Brosteanu. Aşa se face că, într-o sîmbătă la prînz, 1-a chemat la raport.
în ținuta de ceremonie, Luca a încremenit – aş-teptînd dezlănțuirea furtunii. Pocnetul uşii închise în spatele lui îi rămase în urechi ca un tunet...
Dar comandantul liceului, derutat poate şi de statura „liliputană" a Geamgiului, a zîmbit a rîde – vorba lui Sadoveanu – şi a întrebat evaziv :
2C

– Ce făcuşi, elev ?
Luca a reacționat prompt :
– O făcui, să trăiți, domnule colonel... Broşteanu continuă cu un... început de încheiere :
– Şi ce ai de gînd, elev ?
– Să mă fac ofițer de cavalerie, să trăiți !
într-adevăr, ce mai era de adăugat ? Doar cîte-va cuvinte de dojana părintească şi sfatul de a renunța la sporturile favorite : oină şi „tirul" cu praştia. Apoi, un scurt „Liber !" şi...
O, zeu al ghinionului ! Luca se întoarce şi trece
– însoțit de strigătul locotenent-colonelului Broşteanu – de-a dreptul prin geamul, savant decorat,
cît toată uşa...
Teafăr ca prin minune, Luca Geamgiul a fost trimis la subunitate fără altă „prelucrare". O teamă superstițioasă părea să-i fi cuprins şi pe comandanți – o teamă de care n-au scăpat decît prin venirea la
Iaşi a căpitanului de infanterie Stoeniu, tatăl năzdrăvanului, care s-a închis cu Luca în camera de
oaspeți...
Nu ştiu cum s-o fi numind, în limbaj academic, bătam-soră-cu-moartea... dar ştiu că ghinionul, care asculta pe hol, s-a îngrozit într-atîta încît a încetat să-i mai dea tîrcoale colegului nostru. Apoi, căpitanul Stoeniu a rezolvat... din buzunar şi problema geamului de la uşa comandantului, şi-a îmbrățişat fiul şi a plecat.
Formidabil ! Cum poate avea intervenția părintească un asemenea efect în educație, în stabilirea drumului sportiv al băieților şi în lupta cu superstițiile...

VALURI...

Eram prin clasa a şasea „modernă" (cum se spunea pe vremea aceea) la numitul liceu ieşean. Cîți-va dintre noi, urmînd exemplul elevilor de la Liceul „Unirea" din Focşani, am înființat o revistă : „Valuri". Eu am fost ales secretar responsabil de redacție... O cinste deosebită, dar şi o mare obligație – mai ales după vizita „directorului" revistei noastre – colegul Teodor Teodorescu-Delamare – , a colegului Bombonel Costăchescu şi a mea la familia Ibrăileanu... Şi aşa, în 1914, avînd tot concursul profesorului de română – neuitatul Valentin Bude – , „Valurile" şi-au făcut drum către colegii noştri. Ecourile – mai mult decît favorabile (ca să fiu în tonul entuziasmului de atunci)...

Eram într-al nouălea cer, mai ales că inimoşii noştri cititori îşi manifestau adeziunea față de revistă nu numai felicitîndu-ne, ci şi abonîndu-se la ea – lucru absolut necesar, avînd în vedere că hîr-tia şi tipărirea trebuiau plătite...

Dar, pentru că veni vorba de abonamente... La una din orele de română, elev de serviciu fiind, fac imprudența să strecor în manualul de'' pe catedră, alături de regulamentara notă de prezență, şi o înştiințare tipărită – prin care „secretar Emiliano" solicita politicos achitarea abonamentului...

Valentin Bude primeşte raportul de la şeful clasei, îşi mîn-gîie cioculețul negru, apoi deschide manualul. Zîm-

beste. Să poftească la lecție secretarul dumneavoastră, domnul... Emiliano !"

Mai fusesem ascultat de vreo trei ori în trimestrul acela, aşa că nu învățasem nimic. Trebuia, deci, să fac ceva pentru salvarea aparentelor. Dar ce ? Mă ridic, fac un pas către tablă si... mă „împiedic" de piciorul uneia dintre bănci. Cad spectaculos – ceva în genul simulărilor de pe terenul de fotbal. Mă „culeg" de jos şi-mi compun o mină plină de suferință. Profesorul se încruntă : ‚Las-o baltă, domnule secretar ! Răspunde scurt şi precis – ştii, ori ba, lecția ?"... „Oare... oarecum, domnule profesor...". „Bineee... Treci oarecum la loc şi să ştii că i-am dăruit domnului Emiliano un doi de toată frumusețea – pe care, totuşi, sper să nu-l iei ca. ..abonament".

De atunci, oricare dintre colegi avea vreo treabă cu mine, nu se putea abține să nu strecoare în discuție cîte un „oarecum", aşa, ca să nu uit...

Dar să revin la „Valuri" şi la... conducerea ei. Treaba mergea bine ; după cîteva luni de apariție, înregistrasem chiar un fond suplimentar, rămas după

plata hîrtiei şi a tiparului. Aşa se face că, într-o seară de duminică, ne-am retras – tot „colegiul de redacție" – într-o cîrciumioară din apropierea liceului. Comanda a fost făcută cu destul aplomb şi, în cîteva clipe, aveam fiecare înainte mastică, țigări, cafele... Eram grozavi ! Dar, la întoarcerea din învoire, ofițerul de serviciu – probabil informat de cineva care ne văzuse intrînd la „Arghiropol" – ne-a trimis direct la arest, să... redactăm pe patul de scîn-duri „darea de seamă" asupra mersului revistei.
Şi aşa, mai din una, mai din alta, publicația noastră s-a văzut nevoită să... sucombe. Vorba rivalilor noştri din Focşani : „Ce e val, ca VALURI trece !"...

PROTOCOL 1910...
: . .
'
într-una din vacanțe, am auzit povestea căpitanului Jecu Teodorescu – ofițer de cavalerie picat a treia oară la examenul de maior şi „retras" într-un mic oraş moldovean ca şef al Cercului de recrutare...
Burlac fiind şi dedat la poker, nu-i trebuie mai mult de două săptămîni pentru a-şi face... cunoştințele de rigoare, în compania cărora timpul trece dacă nu mereu mai cu „folos", cel puțin mai repede, însă, în vîrtejul norocului, îndatoririle protocolare se uită – iar comandantul garnizoanei, colonelul Vrabie, se vede nevoit să-i atragă atenția asupra unei prevederi a regulamentului : pînă într-o lună de la sosirea în noua garnizoană, ofițerul se cuvine să facă vizitele de rigoare la autorități şi notabilități (desigur, cu respectarea protocolului)...
Jecu Teodorescu spune „am înțeles !" şi trece la executarea... misiunii. Prima dată face un calcul : 2 (primarul, căsătorit, fără copii) + 5 (şeful gării, căsătorit, trei fete de măritat) + 1 (avocatul Pleşca, burlac) + ... = „n" cărți de vizită. A doua „mutare" : ordin pentru Tudorică – să tocmească o trăsură şi să cumpere cărțile de vizită. Iar punctul trei (după ce ordonanța 1-a anunțat că trăsura aşteaptă „la

scară") – turul prin orăşel şi împărțirea cărților de vizită...
Zis şi făcut. Acum, aşezat pe pernele trăsurii, căpitanul întreabă dacă s-au luat „scrisorile de acreditare".
– Ptiu ! Uitai, don' căpitan...
– Marş ! Vezi că sînt pe birou, lingă călimară...

Tudorică se-ntoarce fericit, birjarul dă bice cailor, iar Jecu Teodorescu dirijează :
– Stai ! Două bucăți...
– Stai ! Cinci bucăți...
– Stai ! O bucată...
Şi, încetul cu încetul, lista ajunge la sfîrşit : angrosistul Pătlăgeanu, căsătorit, o fată de măritat.
– Stai ! Tudorică, trei bucăți...
Dar ordonanța stă împietrită şi se scarpină în cap.
– Ce-i, mă ?
– Să trăiți, don' căpitan... A mai rămas o singură
carte : un prăpădit de birlic...
Jecu Teodorescu face ochii mari. Aşa e – jokerul tremură în mîna ordonanței... Răsună o pereche de palme, apoi :
– Marş la dom' Pleşca, avocatul, şi spune-i să
aducă şi cărțile Iui de joc diseară, cînd trece pe la
mine... înapoi acasă, birjar !
Iar întîmplarea a rămas ca unică în istoria tîr-gului moldovenesc – ceea ce a cîntărit decisiv la hotărîrea colonelului Vrabie de a nu-l mai pedepsi pe căpitan pentru neîndeplinirea îndatoririlor protocolare...

INSTRUCTOR LA CIINII DE RĂZBOI

– Băiete, ai cîini acasă ? mă întreabă autoritar maiorul Teodorii, ajutorul comandantului de regiment, de cum intrasem pe uşa biroului. Ce să-i răspund ? „Destăinuiri" în legătură cu Grivei al nostru, bătrîn şi cam... pleoştit, nu prea aveau rost. Pe urmă, nu ştiam de vreun conflict recent al acestuia cu „amicii" din cartier, aşa că...
– Vreau să spun : ce-ai înțeles din broşura referitoare la întrebuințarea clinilor de război, pe frontul de operații din Vest, de către armata belgiană ? Ce-i drept, e drept : întrebările nu se prea legau ele una de alta, dar la a doua ştiam măcar ce să răspund ! Prin urmare, încep să turui despre istoricul folosirii dinilor de război, despre împărțirea lor din punct de vedere tactic...
– Bine, băiete ! se înseninează ajutorul de comandant. Mai citeşte o dată broşura şi, în trei luni,
îmi pregăteşti un pluton de cîini unul şi unul ! Cam
treizeci, patruzeci. Faci un raport cu tot; ce ai nevoie

şi-l dai adjutantului. Bagă de seamă : tresa de sublocotenent atîrnă de felul în care te vei achita de
această misiune. Liber !
Am plecat... cu eoada-ntre picioare (ca să fiu în ton). Era drept că regimentul vecin dispunea de o

asemenea subunitate, dar... era vorba de cîini de rasă, cu... şcoli înalte, cu experiență... In sfîrşit ! – ordinul era ordin. Aşa că m-am prezentat la comandantul de companie, cerînd mină liberă să acționez. Ob-tinînd aprobarea, am adunat toți concentrații – oameni de prin împrejurimile Capitalei – şi le-am pus în vedere ca peste două zile, cînd se vor întoarce din învoire, să se prezinte fiecare în tabăra din cîmpul Cotrocenilor cu cel puțin un dine. De unde-or şti. Şi... cum or fi !
Luni dimineața, în fața corturilor companiei – un urlet... să-ți astupi urechile, nu alta. Vreo cincizeci de potăi se zbăteau să scape din legătorile de sfoară sau sîrmă... Veterinarul îi triază, le face vizita medicală, oprind cam treizeci. Restul, scăpați din captivitate, se reped peste cîmp, alergînd ca din puşcă...
Peste o zi, aveam un pluton special, trecut în evidențele regimentului – cu acte în regulă, cum s-ar zice. Acum puteam trece la prima activitate... pe profil : „botezul" noilor veniți. M-au ajutat la asta colegii mei : a fost o distracție grozavă la popotă, cînd fiecare venea cu numele „favorit". Aşa se face că... subordonații mei aveau să fie strigați, de atunci, Vals, Barbarossa, Mitică, Afet, Țuică, Ottonel, Birlic... şi chiar (din motive de... neinspirație) Etcaete-ra... Oricum, greutatea cea mare a fost aceea de a-i învăța pe instructorii lor – soldați simpli, dintre cei care, ca şi mine, mai avuseseră cîini pe-acasă... – pronunția corectă a fiecărui nume... Apoi, s-a trecut la confecționarea cuştilor, a harnaşamentelor şi botnițelor. La sfîrşit, viitorii cîini de război au fost puşi în drepturile de hrană – din ciorba trupei. Şi după o săptămînă...

Dulăii mei se schimbaseră. Erau mai... rotunjori şi parcă, mai disciplinați... Pentru instrucție, îi aşezasem în rînduri, pe grupe. Aşa porneam spre locul special de antrenament, unde ne... chinuiam reciproc pînă spre prînz, cînd nimeni nu mai rezista. Soarele fierbinte nu lăsa din oameni decît nişte

aburi... mai consistenți, iar din cîini doar limba, atîrnînd imensă pe iarba pîrjolită... Luam repaus, pe grupe de cîte şase ; eu mai schimbam cîteva cuvinte cu locotenentul Orăşanu, omologul meu de la regimentul vecin – pentru ai mai cîştiga experiență. Pe urmă – de la început!
„Agenții de legătură" şi cîinii de patrulare mergeau mai bine, poate datorită şi „muştrului" efectuat cu mai mult... simț de răspundere de către instructorii respectivi. „Sanitarii", însă îmi dădeau teribil de furcă. Trebuia să-i instruim să descopere răniții şi să-i tîrască într-un adăpost (mde ! – treabă de Saint-Bernard... super-calificat). La început indiferenți față de manechine (Doamne, nici acum nu-mi pot da seama dacă dulăii realizau ideile de... manechin valid şi manechin rănit...), cîinii începuseră, cu încetul, să prindă „sensurile" activmii, dar într-un mod cu totul şi cu totul personal : se apropiau, ridicau un picior şi... Asta era curată profanare a materialului de instrucție ! Dar, în ciuda greutăților, treaba se poate spune că progresa încurajator. Păi, se putea altfel ? Erau, doar, în joc viitoarele mele trese...
în septembrie, ne-am deplasat la Dărăşti, pe Argeş. Eram bucuros într-un fel : pe cînd colegii mei transpirau în aplicații, eu stăteam cu „băieții", în rezervă, pe malul rîului. Cît era ziulica de mare, ne odihneam şi ne răcoream... Dar a venit şi ziua înce-

tării manevrelor. Urma defilarea. Plutoanele de cîini, reunite (adică cel comandat de mine şi cel de la regimentul al doilea al brigăzii) urmau să treacă după ultimul pluton. Mă simțeam nenorocit : întîlnirea dintre „camarazi" decursese cam... cîineşte şi trebuise să folosim mijloace îndeajuns de contondente pentru a-i potoli. Presimțeam un dezastru...
Şi aşa a fost ! Ajunsesem în fața muzicii, însoțiți de mîrîituri din ce în ce mai furioase. Aproape că închisesem ochii, gîndindu-mă la ce se va întîmpla în urmă-mi. Colegul meu, de la celălalt regiment, cred că făcuse la fel. In dreptul tobelor, infernul s-a dezlănțuit. Cîinii s-au repezit unii la alții, furioşi la culme. S-au risipit printre picioarele cailor escortei generalului. Caii s-au speriat... Numai noi, instructorii, defilam "în continuare, țanțoşi, repetînd : „După noi – potopul !"...
Cu ocazia mesei camaradereşti, înainte de întoarcerea la cazarmă, glumele pe socoteala „cîinilor de război" nu mai conteneau. însuşi generalul era plin de voie bună şi, după o scurtă alocuțiune despre „condiții potrivite", „loc

potrivit" şi „cîini potriviți", a conchis ferm : „Pînă atunci, lăsați-i pe aceştia în pace, să păzească oile !"
Mi se luase o piatră de pe inimă : tresele de sublocotenent nu mai erau în pericol... Dar m-am despărțit de dulăi cu strîngere de inimă : ce naiba au să facă „intelectualii" ăştia acolo, la... munca de jos ?...

EDUCAȚIE ŞI CORESPONDENȚĂ

Cît timp am urmat cursurile Şcolii de infanterie din Bucureşti – între 1914 şi 1916 – , orele de educație şi corespondență militară erau dintre cele mai plăcute şi mai aşteptate. Nu atît pentru că reprezentau un fel de „respiro" după tensiunea şedințelor de tactică sau instrucția tragerilor, ci mai ales pentru bucuria de a-l asculta pe domnul căpitan Gheorghe Brăescu – scriitorul ale cărui cărți aveam să le savurăm pe îndelete mai tîrziu, cînd, maturizați de încercările războiului şi angrenați cu toate forțele în acțiunea de prefacere a armatei române, aveam să simțim nevoia unui surîs îngăduitor la adresa me-tehnelor unui sistem militar care-şi dăduse sfîrşi-tul de multă vreme.
Parcă-l văd şi azi : uşa se deschide, şaizeci de elevi se smulg din bănci şi încremenesc în poziția pentru raport, după ce-şi lovesc puternic tocurile bocancilor. Domnul căpitan încrețeşte fruntea, ordonă să ne aşezăm şi se îndreaptă cu paşi domoli spre catedră, îşi aranjează cu meticulozitate scaunul, ne priveşte cîteva secunde, apoi scoate nelipsita batistă imaculată şi o flutură prin fața figurii ironic-zîmbi-toare. Noi, cu gîturile întinse, căutăm să prindem tot ce se poate din dulceața parfumului...

Orele n-au deloc aspect cazon : Gheorghe Brăescu nu-şi poate încătuşa cu nici un chip umorul – aşa că toate subiectele se transformă în povestiri savuroase.
„Şi aşa, dragii mei... într-o zi, începe şi viața de ofițer... La întîi august, eroul nostru coboară din tren în cine ştie ce colț de țară. Abia tîrăşte după el geamantanul cu «averea» pe care i-a dăruit-o armata. E încă năuc de țăcănitul roților... Şeful gării – • bărbat falnic, împodobit de natură cu o mustață stufoasă şi de C.F.R. cu un chipiu de toată frumusețea – urmăreşte cu priviri de general defilarea garniturii, apoi se întoarce. Ochii lui de vultur şi-au fixat prada. Mustața este răsucită demonstrativ şi trupul se apropie

maiestuos de noul venit. – Bună dimineața ! şi bun sosit pe meleagurile acestea binecuvîntate. Aşa... cred că nu mă înşel... sînteți al nostru, al regimentului nostru... Dați-mi voie : Necşulescu, şeful gării, prieten la toartă cu colonelul dumitale şi cu prefectul județului... Cu cine am onoarea ?... Sublocotenentul ia poziție, se recomandă, iar şeful gării îl bate pe umăr : – Succes ! La noi vei trăi ca-n sînul lui Avraam ; avem un vin straşnic, îți trosnesc măselele cînd îl bei... Da, e o artă să ştii bea vinul! Dar... hm ! să joci cărți ştii ? Nu ştii ? Las' că te-nvăț eu în cîteva zile ! As o s-ajungi ! !... Şi aşa, din vorbă în vorbă, iată şi invitația de a intra în biroul şefului. Iată şi cafeluța cu rom... Iată – în fine ! – şi propunerea de a fi primit în gazdă. Iar nu peste mult timp, tînărul sublocotenent află şi despre cele două fete ale şefului. Culte, pline de farmec, pian, ceva franceză, ceva mai multă zestre, ce mai ! fete de familie bună. Da, sigur, de măritat !... Şi aşa începe frumoasa noastră carieră..."
31

Noi – ochi şi urechi. Jurînd în tăcere că n-o să ne lăsăm prinşi în mrejele şefilor de gară cu fete de măritat că o să urîm jocurile de noroc şi vinul, că o să ne ducem drept la regiment şi-o să ne apucăm de treabă... Domnul căpitan zîmbeşte, citindu-ne parcă gîndurile, şi trece la altceva > – o altă, mereu altă povestire.
La orele de corespondență militară, Gheorghe Brăescu era la fel. Ştia să treacă foarte uşor de la analiza documentelor de strictă necesitate pentru viața unităților la „epistolele de amor", de la explicarea modului de întocmire a unui raport de serviciu la prelegeri cvasi-adolescentine despre limbajul aparte al florilor, al aşezării timbrelor pe plicuri... Cu fină ironie, încheia : „Să ştiți, dragii mei, şi cum se redactează un raport de boală după o noapte albă... şi să mai ştiți cum trebuie scrisă o cerere pentru acontul din solda pe luna următoare... Dar, mai ales, să nu trădați niciodată voioşia. în momente grele, veți avea multă nevoie de ea !..."
Ieşea din clasă păşind la fel de calm, făcîndu-ne să-l invidiem. De fapt, invidie e un fel de a spune. Mai mult era vorba de o dorință unanimă de a fi şi noi, cîndva, asemeni profesorului nostru de educație şi corespondență militară – căpitanul Gheorghe Brăescu. Unii dintre noi... hm ! chiar la optzeci şi şapte de ani, încă mai speră...

DRESAJ DE ÎNALTA CLASA

Abia terminasem primul an al Şcolii de infanterie, cînd am aflat despre „fapta eroică" a fostului nostru camarad, sublocotenentul Mişu Arion – cunoscut, de altfel, obişnuiților spectatori de pe hipodromul bucureştean. în cîteva cuvinte – era vorba de dragoste la prima vedere : prezent la una din reprezentațiile unui circ berlinez, omul simte că i se aprind călcîiele după dresoarea de lei, o frumoasă şi curajoasă domnişoară Kătchen ; urmează declarația de dragoste, dar nemțoaica nici nu vrea să audă de un admirator care nu-şi dovedeşte bravura intrînd cu ea în cuşca leilor...
Mişu Arion nici nu se gîndeşte să renunțe, aşa că se produce evenimentul : îmbrăcat în mare ținută, cu cravaşa în mînă, sublocotenentul o secondează pe Kătchen în arenă, în aplauzele dezlănțuite ale publicului !
Fireşte, rezistența dresoarei s-a topit ca un fulg în soare, dar bietul Arion n-a reuşit să guste prea mult din cupa succesului, pentru că a primit ordin să se prezinte la Comenduirea garnizoanei. După zece zile de arest, sublocotenentul părea „însănătoşit" ; şi cine ştie dacă, mai tîrziu, în focul luptelor adevărate ale războiului, nu şi-o fi adus aminte că a dresat, ca pe nişte bieți mieluşei, urmărit de priviri fierbinți, fioroşii lei berlinezi...

2 - Un surîs... în uniforma 202

TELEFONUL... FĂRĂ FIR

în preajma primului război mondial, posibilitățile de ținere a legăturii între subunități erau încă reduse ; mijloacele de transmisiuni – insuficiente ca număr şi nu tocmai dintre cele de ultimul tip – nu erau decît un fel de „frumoasă promisiune" pe care viitorul se mărginea numai să ne-o „fluture" prin fața ochilor minții... Pentru comparație, recurgem la modalitatea cunoscută multora încă din copilărie : „telefonul fără fir". Adică : plutonul se desfăşura pentru luptă, cu intervalele regulamentare între soldați, apoi, de la unul din flancuri, se transmitea o comunicare sau un ordin ; din om în om, grupurile de cuvinte erau şoptite (ca nu cumva să audă inamicul !...) către flancul celălalt; ultimul soldat venea în fugă la comandantul plutonului şi dădea glas frazelor ajunse la el. Simplu, desigur, dar niciodată nu puteai fi liniştit : era de-ajuns ca printre subordonați să ai unul puțin mai... tare de urechi, că.,,. Mai bine, să dau un exemplu '.
Eram, ca proaspăt sublocotenent, la o oră de instrucție tactică şi tema era tocmai exersarea în transmiterea ordinelor din om în om... De la început,

poate şi din cauza lipsei mele de experienţă, treaba mergea „scîrţîind". Făceam cu toţii eforturi dispe-

rate să... redresăm situaţia (ca să folosesc un termen mai din zilele noastre), dar nici vorbă de reuşită. Şi, pentru că aşa e cînd trebuie să se „aleagă praful", îmi mai vine prin minte să comunic următoarea înşiruire de cuvinte : „Grupa caporalului Glinţă are misiunea să oprească inamicul la calea ferată. Ordon : menţineţi gara ! Compania locotenentului Sta-matiu va manevra pe valea Scoruşului..."
Fac vreo cîţiva paşi prin spatele liniei de trăgători şi urmăresc un timp întoarcerile de capete către flancul drept; pe la jumătatea formaţiei, observ o mişcare... în plus. Ceva începuse să treacă din mînă în mînă. Vreau să mă dumiresc despre ce poate fi vorba, dar nu reuşesc. Atunci, aştept. Şi nu trebuie să stau prea mult,- pentru că din dreapta se apropie de mine în goana mare soldatul Firiţă. Ia poziţie, întinde mîna şi raportează ce-a ajuns pînă la el, în timp ce privirile mele se pironesc în palma lui, iar creierul mi se încălzeşte din ce în ce mai mult :
– Caporalul Glinţă e-n misiune pe calea ferată .şi-a ordonat să ţineţi ţigara asta pînă vine don' locotenent Stamatiu cu compania din manevre de pe valea Scoruşului !
... Probabil acesta a fost unul dintre motivele pentru care am luptat totdeauna de partea prietenilor noului – cel puţin în ce priveşte dotarea cu material de transmisiuni !

MONSIEUR CAPITAINE...

Primele luni ale lui 1917 ne-au găsit pe mulţi dintre noi la Bacău – urmînd cursurile de perfecţionare organizate de Marele Stat Major şi Misiunea Franceză. Ne familiarizam cu noul armament – mitralierele „St.Etienne", puştile-mitralieră şi carabinele de ultimul tip ; învăţam să folosim grenadele, măştile contra gazelor şi căştile de metal. Zi cu zi, aproape fără să ne dăm seana, armata noastră re-năştea ca Pasărea Phoenix. O încredere nemărginită în victorie punea stăpînire pe fiecare oştean...
Detaşamentul nostru de ofiţeri – sublocotenenţi şi locotenenţi – îşi desfăşura activitatea sub comanda căpitanului Pescaru, un bărbat de peste patruzeci de ani, albit la tîmple, viteaz în luptele la care luase parte pînă atunci, dar

destul de „nepriceput" în relațiile obişnuite cu ceilalți camarazi (nu mai vorbesc de... stîngăcia sa cînd trebuia să^ prezinte şefilor sau superiorilor munca lui ori a celor pe care-i avea în subordine !).
Adesea, în momente prielnice confesiunilor, căpitanul se plîngea că-l urmăreşte ghinionul... şi probabil că aşa şi fusese : după două „căderi cu brio" la examenul pentru gradul de maior, venise războiul – cu manevrele lui de nenumărate ori greu de în-

teles şi ineficiente – , retragerea, ocuparea Bucureştilor (unde-şi lăsase familia) şi aşa mai departe... Numai gîndul că primăvara avea să vină cu noroc îl mai înviora cît de cît.
Ei bine, tocmai la noi şi-a anunțat sosirea o delegație din partea Marelui Stat Major. Pescaru s-a albit, şi-a pierdut cumpătul... Cu greu, am reuşit să-l 'liniştim şi să pregătim împreună cele necesare întâmpinării înalților oaspeți.
Dar... o „nenorocire" nu vine niciodată singură : cu o zi înainte de „momentul-cheie", am fost anunțați că delegația va fi condusă de generalul Henri Berthelot (însuşi Berthe-lot !), şeful Misiunii Franceze în România.
Ce să vă mai povestesc ? ! în dimineața vizitei, căpitanul Pescaru părea abia scăpat dintr-un lagăr de prizonieri. Spun asta pentru că mormăia tot timpul – şi anume în franțuzeşte ! – , ceea ce arăta că toată noaptea se gîndise cum să-i „rupă gura" generalului... tocmai pre limba lui.
Şi iată : trompeții sună „Atențiune !", fanfara intonează marşul de întîmpinare şi, în liniştea ce urmează, căpitanul Pescaru înaintează într-un splendid pas de defilare către generalul francez. Se opreşte, pocneşte din călcîie şi... şi urmează o frază fantastică, imposibil de reprodus, ceva care, tradus, ar suna cam aşa :
– Dom'le general, permiteți să priviți acest grup de ofițeri româneşti (asta fusese în nemțeşte !). Restul veni într-o franceză... uluitoare, cam aşa : Noi învățărăm de o Lună (exact : satelitul Pămiîntului) a trage de mitralierele țării dumneavoastră. Raportează... raportează capitaine Pecheur, monsieur ca-pitaine Pecheur \
1 Domnul căpitan Pescar (în limba franceză).

Generalul a trecut repede, în pofida aşteptărilor, de la starea de perplexitate la aceea de amuzament. Rîdea cu ochii, ca un copil – în timp ce bietul căpitan rămase înfipt în fața lui ca o lance de steag.
– Mda... mda... foarte bine, foarte bine ! îmi dau
seama că sînteți preocupați de asimilarea cît mai rapidă a noului armament... dar... numai un singur lucru n-am prea înțeles...
Toată lumea amuțise. Oare ce-o fi ajuns la granița finei inteligențe a domnului general Berthelot, prin intermediul francezei imposibile a căpitanului nostru ?
– Cum spuneai dumneata la sfîrşit ? Capitaine...
capitaine... şi mai cum ?
– Capitaine... (o şovăială)... Pecheur, monsieur !
– Pecheur 1 ?... Cum vine asta ?
Suita generalului a prins a şuşoti ; noi, de asemenea ; numai căpitanul rămăsese de piatră, între cele două... focuri.
– Bine, dar dumnealui nu e român ? s-a auzit într-un tîrziu vocea lui Berthelot.
– E român, domnule general; e român din tată-n fiu ! i-a răspuns cineva, iritat. Dar şeful Misiunii Franceze vroia să se lămurească în legătură cu... păcătosul dinainte-i :
– Şi-atunci de ce-l cheamă cum îl cheamă ? Sau n-am înțeles eu bine... ?
In momentul acela, un colonel din suită s-a lovit peste frunte, zgomotos. Prinsese „din zbor", cum s-ar zice... eroarea de pronunție, implicit de accent, pe care-o făcuse căpitanul nostru, în dorința de a fi cît mai „explicit".
1 Păcătos (în limba franceză).

– Cum te cheamă, dom'le, pe româneşte ? Ca la dumneata acasă, dom'le...
– Pescaru, să trăiți.
– Pescaru ?
– Da, Pescaru, să trăiți !
Berthelot şi-a „trecut" zîmbetul, din priviri, pe buze.
– Aha ! Pescaru... Pecheur... Ia te uită ! Ce simplu era... Domnul căpitan a vrut să fie drăguț cu
noi, şi... E clar, domnilor ! Putem trece la obiectul
vizitei noastre.
Şi încheie, lăsîndu-ne cu gura căscată :

– Bine, draga... Pecheur-vie... bine !
Fir-ar să fie de accent ! Oricum, puteam fi satisfăcuți : ne vorbise şi dumnealui în româneşte...

'

CE ÎNSEAMNĂ SĂ FII CHMEKER

Primăvara lui 1917 a găsit brigada noastră in Vrancea, apărînd pozițiile din zona muntoasă. Mun-e\ grea, de amenajare a terenului, de supraveghere a acțiunilor inamicului, de prevedere a fiecărei mişcări a acestuia...
între liniile frontului se găsea localitatea Vo-loşcani – mare ca întindere – ai cărei locuitori, din cauza bombardamentelor de artilerie, se refu-giaseră în satele Pralea, Răcoroasa şi Bogdăneşti. Posturile noastre de pîndă raportau că grupuri inamice pătrundeau noaptea în Voloşcani, jefuind ce mai rămăsese prin casele oamenilor, dînd iama prin pivnițe. Comandantul Diviziei 12 a dat ordin să se organizeze o „vînătoare" a amatorilor de velințe, cojoace şi băutură, iar colonelul Ştefănescu a făcut apel la voluntari.
S-au prezentat la brigadă peste o sută de ostaşi, dintre cei mai zdraveni şi dornici de luptă. Comandantul, împreună cu căpitanul francez Qabriel Richardeau, i-a trecut în revistă şi a spus :
– Cu inimoşii aceştia trebuie să meargă şi unul
din şmecherii mei !
Ofițerul francez a întrebat contrariat :
– Ce înseamnă chmeker ? E o specialitate militară ?

Colonelul Ştefănescu a rîs copios şi 1-a rugat pe căpitan să mai aştepte puțin, pînă după terminarea misiunii ; atunci, îi va da explicații detaliate...
– Pînă una-alta, incursiunea o va conduce sublocotenentul Emilian Ionescu ! ...Am ales zece oameni, aproape toți gradați, băieți pe care-i cunoşteam de la Predeal şi Neajlov. De călăuzit, avea s-o facă un localnic – badea Gri-bincea, veteran de la 1877, un bătrînel mic de stat, îndesat şi vînjos, cu ochi vioi, bucuros să facă o „preumblare" prin satul lui.
Micul detaşament, împărțit în două grupe – una condusă de mine, iar cealaltă de sergentul-major Du-țoiu – , a ajuns la marginea satului către orele zece seara, mai mult tîrîndu-se. Badea Gribincea turuia întruna şi, dacă nu l-aş fi silit să-mi prezinte doar clădirile cu pivnițe mai bogate, ar fi vorbit pînă a treia zi... Peste vreun ceas, trei rachete albe trase din pozițiile nemțeşti ne-au făcut să intrăm în alertă. Eram numai ochi şi urechi. Şi iată-i pe vizitatori : şapte la număr, nesfiindu-se să folosească lanternele electrice. „Bun venit la praznic !" – le-am urat eu în gînd şi am dat semnalul de intrare în dispozitivul ales dinainte, în preajma uneia din casele mai înstărite, pe care ne-o indicase badea Gribincea.
Nemții erau pregătiți bine : cinci aveau arme, iar ultimii doi ...bidoane şi găleți. Aceştia au şi deschis, de fapt, chepengul pivniței, intrînd. Restul – afară : doi în uliță şi trei în spatele casei, asigurînd paza...
La semnalul bine ştiut, Dutoiu s-a ocupat de cei de-afară, imobilizîndu-i cît ai clipi, în deplină linişte ; apoi le-am luat lanternele şi am coborît în

pivniță. Fixîndu-i pe „paharnici" cu spoturile de lumină, le-am dat a înțelege ce trebuie să facă. Puțin cam chercheliti de o degustare rapidă a rachiului de Vrancea, nemții n-au reuşit decît să se mire sincer : „Mein Gott! Dumnezeule !" ; au fost legați şi, împreună cu cei de afară, i-am adus fără nici un incident în liniile noastre.
Colonelul Ştefănescu ne aştepta alături de căpitanul Richardeau. Privea surîzînd recipientele nemților.
– Şmecherii mei sînt băieții cei mai simpatici, care fac treburile cele mai grele cu aerul că se joacă, indiferent dacă îşi pun, sau nu, viața în pericol... De regulă, nu dau greş. Ba, cîteodată, mai fac şi pozne. Ca acum : eu îi trimit după prizonieri, iar ei îi silesc pe aceştia să-şi aducă băutură cu dînşii...

ÎN BRAȚELE LUI MORFEU...

Nu mult după primul război mondial, într-un orăşel liniştit din Moldova „trona" în funcția de comandant al garnizoanei un colonel cu vechi state de serviciu – Tănăsache. să-i zicem... întrucît speranțele tinînd de pradul imediat următor, acela de pe-ppral (..Ehei. chinul ăla runt din soare şi lampasul dublu al pantalonilor !..."). se spulberaseră cu ocazia examenului pe care-l pierduse ..cu brio", domnul colonel Tănăsache se hotărî ca anii pe care-i mai avea de... înfruntat pînă la pensie o să-i treacă în tovărăşia unui suflet de femeie. Căutarea n-a durat mult şi, într-o bună zi. micul orăşel a razdnît nuntă mare – nunta „şefului oştirii locale" cu o fetişcană de sus, de la munte, „neştiutoare de cele lumeşti" – cum îi plăcea flăcăului nostru tomnatec să-i zică înainte de ..vizita" la biserică...
Si căsnicia a început să meargă. Natalița se dezgheța de la bal la bal : al carnavalului, al prefecturii, al garnizoanei... Iar domnul colonel Tănăsache era într-al nouălea cer ! – şi primul care simțea binefacerile acestei noi stări sufleteşti era Ionică, ordonanța, un flăcău din creierul munților, mai învățat cu oile decît cu oamenii, care a avut destule de îndurat pînă să-i intre în voie comandantului garnizoanei...
într-o bună zi, colonelul îşi anunță plecarea „pe teren" – cu ocazia unei aplicații (plecare obişnuită, trimestrială, ce dura cîte o săptămînă încheiată). Cîteva ordine date lui Ionică, un „pupic dulce" din partea consoartei şi la drum ! Drum lung, de luni pînă sîmbătă seara...
Dar... (ei, da ! trebuia să existe şi aici un „dar") aplicația a decurs atît de bine încît s-a încheiat mai devreme : vineri. Iar domnul colonel Tănăsache se întoarce fericit acasă, ajunge în curte, priveşte spre fereastra cămăruței lui Ionică şi intră pe la el – să vadă de ce-i aprinsă lumina... Ordonanța ridică privirile de pe cartea poştală pe care se chinuieşte s-o „traducă" şi sare-n picioare, încremenind apoi în poziția drepți. Colonelul îl bate protector pe umăr şi aruncă în treacăt :
– Cocoana trebuie să fie acum în brațele lui Morfeu...
Ionică simte broboane reci de sudoare prelingîn-du-i-se pe ceafă. Dar, cum firea îi dictează să fie foarte-foarte cinstit, reuşeşte să bîlbîie :
– Poa... poate, dacă dumneavoastră-i ziceți aşa lu' domnu' locotenent de cavalerie... acela cu mustăcioară... ce stă peste drum... de noi...
Iar urmarea poveştii mele n-are nimic de-a face cu mitologia greacă !

HOHOTE DE RÎS PRIN... MICA PUBLICITATE

Era prin aprilie, 1919. Fostul meu comandant de pe front, generalul Ştefan Ştefănescu, acum comandantul Corpului de jandarmi din Capitală, mă luase cu el – ca adjutant.
Localul unde... vieţuiam era o fostă casă boierească. Sus, la etaj, era comandamentul Corpului, iar la parter sediul Brigăzii 1 jandarmi, comandată de colonelul Condeescu - – al cărui adjutant era bunul meu prieten şi camarad de front, căpitanul Titi Nicu-lescu. Trona într-un hol elegant, în spatele unui birou cît toate zilele. De acolo... dirija şotiile unei adevărate „bande" de tineri ofiţeri – căpitanii Alecu Crutescu, Georgică Praporgescu, Vasile Atanasiu şi Radu Damian, care mă adoptaseră repede, în ciuda gradului de locotenent pe care-l purtam. De acolo, din spatele biroului aceluia impozant, porneau escapadele noastre prin Bucureştii treziţi la viaţă după război.
Toate – bune, numai că vreo cîţiva dintre noi îi cam purtau sîmbetele lui Titi, în urma unor farse de pomină. Alecu Crutescu, de pildă, alergase într-un suflet pe urmele unui bilețel parfumat, nimerind – după aproape două ore de căutări – în atelierul unui meşter tinichigiu, văduv şi pe jumătate surd...

„Şeful" trebuia şi el păcălit. Dar cum ? După îndelungi dezbateri, ne-am oprit asupra lui „fie ce-o fi" – adică am hotărît să apelăm la Mica Publicitate, lăsînd destulă şanss imprevizibilului. Aşa că „Universul" insera următoarea notiţă :
Tinăr căpitan, invalid de război, caută ca menajeră doamnă bine din toate punctele de vedere, între 30 şi 40 de ani, care să-l îngrijească şi să-l ocrotească. Amatoarele sînt rugate să-l caute joi, 30 aprilie, între orele 11 – 13. la comandamentul Brigăzii 1 jandarmi. Întrebaţi de căpitanul T. N.
Ce să vă mai spun... ? Am aşteptat clipele „răzbunării" stînd ca pe jar. în fine, a venit şi dimineaţa de 30 – ziua de naştere a lui Titi. Ne-am adunat în „biroul" lui, sala aceea imensă, elegantă, ca să-l sărbătorim. Din vorbă-n vorbă, mai golind un pahar, mai mîncînd cîte ceva, s-au făcut orele unsprezece şi un sfert. Intră plantonul, un sergent înalt şi chipeş, anunţînd că pe domnul căpitan Niculescu îl caută o doamnă. Noi – cu inimile bătînd nebuneşte – -ne retragem într-un colţ ; Titi îşi aranjează ţinuta şi se aşază în spatele uriaşului birou la care-şi gîndise şotiile...

în liniştea perfectă ce se lăsase, intră o doamnă foarte elegantă, cu o siluetă de invidiat şi... de admirat, purtînd pălărie cu voaletă – după moda timpului. Titi sare în picioare, cu ochii aprinşi.
– Cu ce vă pot fi de folos, doamnă... ?
– Domnişoară !
– Vă rog să mă scuzați... domnişoară... Cu ce... ?
46

– La început, cu o explicație.
Căpitanul priveşte descumpănit spre ea, apoi îşi mută privirile asupra noastră, implorîndu-ne parcă să ieşim. Noi, siguri acum de succesul „răzbunării", ne strecurăm pe o uşă laterală – ce da într-o seră cochetă. Lăsăm uşa întredeschisă şi putem, astfel, urmări dialogul...
– Vă ascult, domnişoară.
– Explicați-mi de ce nu sînteți invalid ?
– Ce... ce să fiu, domnişoară ? ! ?
– Invalid, domnule căpitan T. N.
O clipă lungă de tăcere ne face să ne imaginăm groaza de pe chipul lui Titi. Numai o clipă, deoarece domnişoara reia „tirul" de artilerie.
– Exact : ce înseamnă T. N., domnule... ?
– Titi Niculescu, stimată domnişoară ; am onoarea să mă prezint : căpitan Titi Niculescu.
– Invalid de război... şi care caută îngrijire şi ocrotire... nu-i aşa ?
– Din fericire, nu ! Priviți, vă rog...
Se aud paşi. Ei, drăcie î Titi şi-a revenit din şoc şi acum „atacă" el. Paşii dovedesc un lucru clar : amicul nostru face... piruete prin fața vizitatoarei, mîndrindu-se – pe drept – cu fizicul său sportiv. Totuşi, mai avem o şansă, pe care domnişoara pare s-o prindă din zbor, ca prin magie.
– Atunci, cum vă permiteți să vă bateți joc de
mine, domnule căpitan ? ! ? Sînt o femeie în toată
firea, neobişnuită cu glumele deplasate...
– Dar nu înțeleg nimic, domnişoară !
Se aude un „clic", urmat de foşnete. Sigur : duduia a deschis poşeta, pentru a scoate ziarul în care a apărut notița.
47

– Nici acum nu înțelegeți, domnule „invalid" ? ?

Bravo ! Tonul lui „invalid" ne poate socoti răzbunați. Dar...
– Stimată domnişoară, vă rog să recunoaşteți
cinstit : sînt eu tipul de bărbat care să facă asemenea farse infecte ? Credeți dumneavoastră, care se
vede că sînteți deosebit de sensibilă, că aş putea fi
eu într-atît de josnic, încît să pun în dificultate o
femeie ?
Puah ! Ce groaznic sună cuvintele infect şi josnic în gura lui Ti ti... Atît de groaznic, încît rîsul ni s-a oprit în gît -*- cu atît mai mult cu cit bănuim urmarea... poveştii.
– Oricum, pentru a vă da posibilitatea să mă
cunoaşteți măcar puțin mai mult, înainte de a vă
cere eu să dați un verdict, permiteți-mi să vă invit
la Şosea. E primăvară şi... chiar gîndurile cele mai
negre dispar în mijlocul naturii încîntătoare...
Ce să mai povestesc, stimați cititori ? Titi a ieşit cu domnişoara şi... nu s-au despărțit vreme îndelungată ; noi am terminat singuri şampania, avînd totuşi gîtul uscat. Iar rîsul – rîsul acela „cîştigat" prin Mica Publicitate – a trecut, încetul cu încetul, în amintire...

PSIHOLOGIE
Prin '919, ca adjutant al generalului Ştefan Şte-fănescu – prefectul Poliției Capitalei – am avut prilejul să cunosc mai îndeaproape munca, necazurile şi întîmplările cît de cît nostime ale acelora ce trebuiau să păzească ordinea în Bucureşti.
Astfel, într-o zi de septembrie, sînt martorul următorului dialog între subcomisarul Ghiță Roşea şi judecătorul Mărgărit Arghir :
– Dom'le judecător, să nu credeți că vreau să vă fac un reproş, dar amenda de 50 de lei pe care i-ați dat-o individului de adineaori pentru delictul de furt este exagerată.
– Cum se poate, Ghiță ? Unii hoți de buzunare au fost pedepsiți şi mai tare.
– Mă rog... dar trebuie să vă atrag atenția că în cazul ăsta ați exagerat : Labă-Iute n-are asupra lui decît 25 de lei şi nu văd cum o să „onoreze" amenda...
– Ha-ha-ha ! Bravo, Ghiță, bravo ! !... Uite, hai să ne-mpăcăm... Tu ai dreptate, dar eu o să te-nvăț ce să faci pentru a-i da lui Labă-Iute ocazia să fie „băiat salon". Vrei ?

– Gata, dom'le judecător !
– Atunci, ia-l tu pe hoț, du-l afară şi dă-i drumu'
în mulțimea străzii, da' fără să-l scapi din ochi... şi
arestează-l iar, după o oră !
49

„SĂRU' MÎNA, PĂRINTELE !"

Prin 1918-1920, de pe la jumătatea lunii mai, trupele din Bucureşti „migrau" înspre cîmpul Co-trocenilor pentru a-şi petrece vara în baracamente – un fel de tabere de instrucție – , de unde se îndreptau către zonele marilor aplicații. Pe atunci, fratele meu Aurelian – nu de mult avansat locotenent – instruia un pluton de recruți în cadrul Regimentului 1 Grăniceri. Cine pronunța , numele unității nu se putea stăpîni să nu zîmbească. De ce ? Simplu – pentru că onorata conducere oferea privitorului un spectacol întrecut, poate, numai de filmele cu Stan şi Bran, ori Pat şi Pataşon (ca să dau o... transcriere fonetică apropiată nouă) : comandantul – colonelul Nicolae Stănescu – era un bărbat masiv, parcă cioplit în stîncă, brunet, de o frumusețe aparte, în care forța se îmbina cu calmul şi bunătatea cu veselia; „jumătatea" sa, ajutorul pentru probleme administrative – locotenent-colonelul Ştefan Panaitiu – era de-a dreptul pirpiriu, cu un căpşor abia ținîndu-se în echilibru pe un gît... păsăresc, mereu neliniştit şi mormăind în barbă. („Barbă" ? Un fel de a-i spune, onorabil, bietului cio-culeț, rar şi destul de nesupus...).
50

Aşadar, Aurelian îşi desfăşura activitatea în acest regiment vestit pentru cuplul de la comandă. Buuun! într-o zi, pe cînd era ofițer de serviciu în tabără, primeşte de la eşalonul superior o comunicare pe linie administrativă. După-amiază fiind, nu era altă soluție decît trimiterea unui curier, cu ea, la ajutorul comandantului, locotenent-colonelul Panaitiu. Dar d« unde curier, o dată ce toți cei aflați acolo erau recruți ? O clipă s-a gîndit la unul dintre gradați, dar asta contravenea total regulamentului de tabără (ce te făceai dacă se dădea vreo alarmă ?). Aşadar, pu-ne-ți, Aureliene, mintea la încercare !
Singura soluție era de a trimite pe unul dintre noii veniți. Un bucureştean, desigur, care să ajungă pînă-n strada Sfinții Voievozi, la numărul 26 şi să

înmîneze plicul cu comunicarea, personal, ajutorului de comandant. Bucureştean-bucureştean, da, dar unul „fîşneț", care-a învățat să salute regulamentar, ca să nu-l oprească vreo patrulă a comenduirii !... După destule căutări, iată un flăcău care corespunde :
– Tu chiar ştii prin Bucureşti ?
– Ştiu ca-n palmă, să trăiți !
– De unde ştii ?
– Păi... dacă-s din Colentina ! Şi-am şi umblat...
– Cu ce ocazie ?
– Cu ocazia binalelor, dom' locotenent !
– Bi-na-le ? ? Ce-s alea ?
– Lemnărie de casă, trăiți !
– Aha ! Şi zici că ştii ?
– Ca-n palmă, să trăiți !
Pentru orice eventualitate, s-a procedat la o repetiție... prelungită. Şi la o ultimă chestionare, la care băiatul a strălucit :
– ...Şi-ajung la numărul 26, intru-n curte, dau

de veste. întreb de dom' ajutor, dom' colonel...
– Locotenent-colonel !
– Colonel, dom' locotenent, că nu se supără...
– Bine ! Şi mai departe... ?
– ...Şi-ntreb, şi vine, şi-l recunosc dacă-i dumnealui, şi-i întind plicul, şi dumnealui scoate hirtia
şi-mi semnează pe plic de primire, şi iau plicul gol
şi fug înapoi şi mă prezint la dumneavoastră şi raportez : să trăiți, dom' locotenent, am făcut aşa şi
pe dincolo, iaca semnătura, să trăiți !
Aurelian 1-a ascultat, năuc de apetitul verbal al recrutului, şi i-a dat drumul. Abia după zece-cinci-sprezece minute s-a întrebat dacă soldatul l-o fi văzut vreodată de aproape pe locotenent-colonelul Panaitiu... Oricum, nu mai era nimic de făcut în afara aşteptării.
Seara, soldatul s-a înapoiat victorios : îşi îndeplinise misiunea.
Amănuntele..., da ! acestea erau de , toată frumusețea ! .
...La numărul 26, pe strada Sfinții Voievozi, a găsit imediat casa, după grilajul de fier forjat al porții. A intrat, s-a oprit în fața uşii întredeschise şi a

tuşit de vreo cîteva ori. A ieşit o fetică măruntă şi blonduță ; i-a spus că are o „problemă fără amî-nare" cu stăpînul ; a aşteptat iarăşi, răbdător. Cînd şi-a făcut apariția un bărbat pirpiriu, cu gît subțire şi un fel de umbră ca un smoc de barbă tremurînd peste gulerul cămăşii naționale (frumoasă^ brodată-n fir, pe motive muscelene !), soldatul a încremenit în poziție de drepți :
– Săru' mîna, părintele !
„Părintelui" a clipit repede-repede, a tuşit fără vreun motiv deosebit şi-a spus ca şi cum ar fi vrut să scape de ceva neplăcut :

– Mda, mda... Ce-i ?
– Săru' mîna, plicul.
– Dă-l !
– Păi... cui ?
– Cui trebuie !
– Păi... trebuie lui dom' colonel-ajutor...
– Dă-l !
– Păi... nu eşti mata, părintele ! Dumnealui e
cu tunică şi cizme, grănicer, ofițer... Colonel, părintele. Dom' colonel Panaitiu, părintele, dacă nu te
superi matale...
Persoana cu cămaşă națională intră în casă ; curierul – de nevoie aşteaptă răbdător ; deodată... poziție impecabilă şi voce tunătoare :
– Să trăiți, dom' colonel-ajutor ! Am adus un
plic de la unitate ; să luați hîrtia şi să-mi semnați !
• – Hm !... Şi zici că nu m-ai recunoscut înainte...?
– Aoleu, bătu-1-ar ! Sînteți frate cu părintelui,
dom' colonel ? Ori el o fi frate cu dumneavoastră, că
seamănă bine...
Nu se ştie precis care au fost ultimele cuvinte ale ajutorului de comandant, înainte ca soldatul s-o ia la goană către tabără. Dar se ştie, fără posibilitate de tăgadă, că domnul colonel Panaitiu a rămas pentru tot corpul ofițeresc (şi, probabil, nu numai pentru acesta...), pînă după ieşirea la pensie, Panaitiu-pă-rințelul...

CADRILUL

Toamna lui '22 mă găseşte la Predeal, ca ofițer al batalionului de vînători de munte recent înființat. Noua cazarmă rivalizează pe drept cu vilele albe, cochete, care au început să-şi primească iar vizitatorii obişnuiți ; de fapt, întreagă Valea Prahovei reîn-tinereşte, dornică să uite greul războiului. Iar dacă... dacă tot e vorba de tinerețe, atunci nu trebuie nicidecum uitate balurile – la care, fireşte, sîntem invitați şi noi.

...Odată, descindem la Azuga, în localul micului cazinou, cu formația completă – ca să folosesc un termen militar. Adică sînt prezenți şi cei doi proaspăt veniți în batalion : locotenenții Cîrnu şi Busuioc. Primul, aşa cum trebuie să se întîmple pentru hazul situației, are... norocul unui nas cît toate zilele – care-l transformă, cînd trebuie să fie prezentat cuiva, într-o adevărată... contradicție mişcătoare. Busuioc, liniştit şi frumuşel – n-are de ce să se teamă în ce priveşte relația nume-înfățişare, dar e obiectul unei butade (măgulitoare, e drept !) ce dre în vedere succesul pe care-l repurtează, consecvent, la fetişcanele de prin împrejurimi : „Pe tine, toate fetele vor să te pună în pernă"...

Aşadar, la bal. Cei doi amici îşi fac apariția însoțiți de glumele obişnuite. Partea „civilă" le re-

zervă, însă, o surpriză de zile mari : printre notabilități sînt şi două familii cu nume pe... măsura celor doi – Nasulea şi Tămîie... Evident, există şi două domnişoare în aceste familii : prima – cîrnă, cu un năsuc foarte agreabil adică – , iar a doua, contrar aşteptărilor decurgînd din „metafora" onomastică – vioaie, inteligentă şi categoric comunicativă...

Şi începe cadrilul. „Directorul" dansului, un inginer poznaş, aranjează partenerii în perechi care stîrnesc, brusc, un haz nemaipomenit: domnişoara Nasulea cu domnul locotenent Cîrnu şi domnişoara Tămîie cu domnul locotenent Busuioc...

După cum cred că vă aşteptați, nu s-a contractat nici o căsătorie – părțile în cauză nereuşind să ajungă la un acord privind numele de familie ale viitoarelor cupluri...

"

FANFARA ŞI REGULAMENTELE

Venirea fanfarei militare a fost un eveniment nu numai pentru unitatea noastră, ci şi pentru locuitorii Predealului, pentru excursionişti, pentru toți cei veniți să-şi petreacă sfîrşitul de săptămînă în frumosul orăşel de la picioarele Clăbucetului. In ce ne priveşte pe noi, ofițerii, apariția muzicanților şi a capelmaistrului ne-a prilejuit o... porție de rîs puțin cam neregulamentară, ea vizînd persoana comandantului de batalion. Dar să vedeți despre ce-i vorba...
Intr-o dimineață, după ce primeşte raportul, colonelul îşi opreşte privirile asupra fanfarei. Se încruntă „profesional", ezită o clipă, apoi se apropie de capelmaistru :
– Ce-i cu indisciplina asta, domnule ? Asta-i formație ? Uită-te şi dumneata la companii : soldații
sînt aşezați după înălțime, frumos, ca la regulament ;
pe cînd la dumneata... 4
Şeful muzicii face fețe-fețe şi, luîndu-şi inima-n dinți, raportează că nu-i nimeni de vină... – muzicanții sînt şi ei aşezați în ordine, dar în ordinea instrumentelor, aşa cum scrie în regulament... în regulamentul muzicilor militare... Comandantul, însă, nici nu se gîndeşte să cedeze.
56

Şi iată, a doua zi, fanfara : un amestec bizar de alămuri şi tobe, dincolo de care staturile muzicanților – acum „aliniate" – nici nu se desluşesc. Iar marşurile... da, şi marşurile sună parcă altfel decît pînă ieri : unde le-o fi dispărut armonia... ?
Colonelul pare să fi sesizat şi el ceva... pentru că urmează alte observații – din care înțelegem că bietul capelmaistru are ordin ca într-o zi să pună ordine printre muzicanți, să-i învețe să cînte... Şi aşa se face că, la următorul raport, fanfara sună perfect, iar comandantul batalionului dă impresia unui om care a luat cunoştință şi de regulamentul muzicilor militare...
f

PRESTIGIU
înalt, cu mustăcioară, spilcuit, tamburul-major Gută Stoicescu avea un succes nemaipomenit la menajerele ce-şi urmau stăpînii în vilegiatură pe Valea Prahovei. Ce să facă şi el, dacă din locul lui privilegiat din formația muzicii militare putea să le fixeze cu nişte ochi adînci, negri ca mura... ?

încolo – băiat talentat, muncitor. Numai cu prestigiul gradului în fața trupei nu se putea ridica la înălțimea exigențelor : „se trăgea de curea" cu soldații, le povestea o sumedenie de aventuri amoroase şi se distra de minune, ascultîndu-i cum îşi deapănă şi ei amintirile din „civilie". Comandantul batalionului îi atrăsese atenția de cîteva ori în legătură cu prestanța pe care trebuie să şi-o păstreze în fața „leatului", dar degeaba. Pînă într-o bună zi, cînd...

Era sîmbătă. într-un colț al cazărmii, Gută Stoicescu strînsese vreo zece-doisprezece flăcăi „de-ai lui", din Brăila, şi le povestea despre ultima lui cucerire. Toți erau numai zîmbet. Şi tocmai atunci şi-a găsit şi colonelul-comandant să iasă în curte !

– Tambur-major, la mine !

– 'țeles !

– De cîte ori să-ți atrag atenția asupra prestigiului pe care trebuie să-l aibă cadrele asupra trupei ? De cîte ori să-ți spun că armata-i pe grade şi pe contingente ?

Stoicescu tace, vinovat. Colonelul îşi ia „avînt" :

– Uite la mine – cum mi-ar sta să te chem în birou, la un păhărel de țuică, să-ți povestesc despre cine ştie ce demoazelă pe care-am fermecat-o duminica trecută la promenadă ? Cum mi-ar sta să-ți cer părerea, ei ?

Tamburul-major abia-şi poate ține rîsul, privind la burtica respectabilă a colonelului. Iar acesta, pierdut în vorbe, parcă nu se mai poate opri.

– Pentru că de asta au fost făcute gradele : să te deosebească de soldați şi de mine. E clar ? Mai ai ceva de spus ?

Gută Stoicescu îşi fixează privirile de-ntuneric în ochii comandantului de batalion, îşi drege vocea şi apoi spune cu voce înceată, ca şi cum ar destăinui un secret de primă importanță pentru viața armatei :

– Dom'le colonel, raportez : la noi, la muzică, gradele sînt făcute ca să nu ne bată soldații...

♦

'

CHIPIUL LUI JANCĂ

Aveam în batalion un camarad, oltean, deosebit de grijuliu cu ținuta sa vestimentară : locotenentul Jancă. E drept, grija aceasta nu se prea împăca, uneori, cu prevederile referitoare la portul uniformei. Jancă avea o imaginație prolifică şi nu în puține rîn-duri lansase adevărate mode printre ofițeri. Pe vremea aceea, de pildă, îşi confecționase un chipiu după modelul franțuzesc – mai ridicat la spate şi moale, „sistem" armonică... Faptul fusese trecut cu vederea de comandantul batalionului, oltean şi el, care avea o slăbiciune evidentă pentru el. Dar, vorba ceea: ulciorul nu merge de multe ori la apă, sau (ca s-o dau pe stil antonpannesc) : buturuga mică...

Intr-o seară de duminică, locotenentul – care, pe lîngă funcția de ofițer-instructor, o mai deținea şi pe aceea de şef al cazarmării – stătea pe un scaun în fața corpului de gardă şi-şi cftm blestema soarta ce-l făcea să stea în cazarmă, ca ofițer de serviciu, în timp ce camarazii lui se distrau... Deodată, observă un soldat cu nişte scînduri în spinare.

– Ce faci acolo, ostaş ?

– Ce să fac, don' locotenent ? Uite, mă trimise cocoana domnului colonel să iau scîndurile astea de la depozit, să-i fac un coteț pentru găini..., răspunse Marinică, tot oltean, ordonanța comandantului, omul care se considera în ierarhia batalionului al treilea, după colonel şi consoarta dumisale.

– Şi cin' ți-a dat voie ? insistă Jancă.

Ordonanța înalță sprîncenele a nedumerire, apoi ripostează :

– Ce voie, don' locotenent ? Cu voia Iu' Azorică, pufulachele cocoanei !

Jancă sare în picioare, enumera cîțiva dintre cei mai importanți sfinți din calendarul ortodox şi termină surescitat :

– Ce, cucoana domnului colonel ne comandă pe noi ? Du imediat scîndurile la loc şi spune-i doamnei că eu, locotenentul Jancă, ți-am spus că scîndurile sînt ale armatei, nu ale lui Azorică !...

Pesemne aversiunea fățişă a ofițerului față de „titularii" calendarului a avut darul să-l convingă cel mai bine pe Marinică, deoarece ordinul fu executat în cea mai mare grabă. Dar nici un sfînt, indiferent de funcție şi grad, nu 1-a putut împiedica pe soldat să se gîndească la răzbunare...

Aşa se face că a doua zi, către orele opt, după ce gornistul adusese la cunoştința întregii suflări a batalionului că a sosit comandantul, iar Jancă – în ținuta sa „la patru ace" – raportase regulamentar, colonelul nu-i mai zîmbeste amabil locotenentului şi nu-i întinde mîna ca de obicei. Răspunde numai la salut şi-l măsoară din cap pînă-n picioare într-un fel aparte.
– Ce-i cu chipiul ăsta pe capul dumitale, locotenent ? îți cam faci mendrele de la o vreme-ncoace...
Deocamdată, ai patru zile de arest !
„Nu-i chipiul de vină, ci cotețul", filozofă Jancă, iar vorbele astea, repetate apoi printre camarazi, au rămas în batalion mult timp după uitarea întîmplării. Iar peste nu ştiu cîtă vreme, le-am auzit la ofițerii din alte garnizoane – ca un fel de avertizare că soțiile comandanților au un rol hotărîtor în... menținerea tradițiilor vestimentare ale armatei...
61

SÎMBURII ŞI INTELIGENȚA

Calificativul satisfăcător acordat de comisia de inspecție dărîmase nenumărate speranțe de avansare – inclusiv pe aceea a locotenent-colonelului Du-țoiu, comandantul regimentului. Dar „judecătorii" încă nu plecaseră : masa camaraderească dată în cinstea comandantului de divizie putea schimba unele hotărîri, bunăvoința generalului şef de comisie mai putea fi captată...
Aşadar, la treabă ! Păstrăvi – la atac, înainte ! Fazani – manevrați prin dreapta ! Curcani – întăriți linia întîi !... Să tragă toate bateriile de „Cotnari" !... Pentru consolidarea aliniamentului cucerit (şi, desigur, pentru buna digestie a generalului), să fie aduse din adîncime delicioasele „Parmen aurii" !...
– Vă rog, gustați aceste mere..., intervine locote-
nent-colonelul, îmbujorat (poate şi de emoție). Fac
bine, o ştiu din experiență... sîmburii lor dezvoltă
inteligența... *
Dar comandantul diviziei pare la curent cu toate noutățile apărute în... medicația empirică :
– Ai dreptate, Dutoiule, ai dreptate... cu o singură condiție : să ai această inteligență, Dutoiule !...
s-o ai...

BILETELE DE FAVOARE

Turneul trupei de teatru „Măria Ventura" a început în micul orăşel cu distribuirea biletelor de favoare... Numai că treaba nu era chiar aşa uşoară : în program fiind mai multe piese, iar actorii înten-ționînd să joace şi într-un matineu, se punea întrebarea pentru ce oră să fie invitată la spectacol protipendada... ?

S-a hotărît : la spectacolul de seară, ca în Capitală ! Iar impresarul a început să bată la uşile primarului, notarului, negustorului de coloniale... Cu-rînd, a ajuns şi la uşa comandantului garnizoanei, colonelul Ifrimescu. Dar, din păcate, domnul colonel era la cazarmă, iar cocoana domniei sale plecase într-o vizită. Rămăseseră acasă Emilia, menajera, şi Grigore, ordonanța.

Impresarul s-a scuzat că n-are timp să-i aştepte pe stăpîni, a scos cele două bilete de favoare şi a încheiat :

– Nu uitați ! Sînt pentru „Tristan şi Isolda"...

Şi a ieşit. Emilia s-a uitat lung la Grigore, acesta

a privit-o lung la rîndu-i ; ochii li s-au mărit; apoi ordonanța, ca bărbat în casă, a ieşit după impresar, strigînd :

– Domnule, aici nu stă nici un Tristan şi nici

o Izoldă ! Aici stă don' colonel Ifrimescu şi cocoana

Aglăița, soața domniei-sale, aşa să ştii...

63

Iar „purtătorul de cuvînt al Thaliei" a trebuit să se întoarcă din drum şi să-şi rupă vreo cîteva minute din prețiosul timp – întru culturalizarea... provinciei. Lucru netrecut în nici o istorie a teatrului, din păcate...

';

BUN CA PÎINEA CALDA, INSA...

Ion Fluturaş se simțea bine ca ordonanță în casa domnului colonel Pantazi – cu atît mai mult cu cît împărțea bucătăria cu Sevastița, servitoarea, un boboc de fată cu ochii căprui şi păr negru, strîns în coade lungi pînă la brîu...

Fluturaş venea de la țară, de prin Ardeal ; ai lui strînseseră ceva pămînt, un frate se apucase de negoț cu vite, o soră se măritase cu acarul din comună, iar el... el se învîrtise un timp prin preajma drumului-de-fier, apoi lucrase la

pădure, cîştigase binişor, îşi luase un cal şi colindase un an şi ceva prin sate, cărăuşind cartofi, porumb şi zarzavaturi...
Cînd îl luaseră la armată, „vorbise" cu un plutonier de la Cercul militar şi aşa, se trezise în oraşul reşedință de județ – nu departe de casa părintească. Făcuse perioada de instrucție, iar peste cîteva zile se pomenise mutat ca ordonanță la domnul colonel Pantazi, comandantul de regiment.
La o lună de la numire, doamna colonelului trecuse în lumea celor drepți. Ion şi Sevastița rămăseseră să vegheze asupra bărbatului cărunt, rotofei, bun ca pîinea caldă, care nu strigase niciodată la ei...
Şi aşa, încetul cu încetul, au trecut zilele, săptămînile... Colonelul îşi închisese durerea cine ştie unde, în adîncul sufletului ; Sevastita se îngrijea de toate cele trebuincioase la masă ; Fluturas, prins în mrejele dragostei, făcea din toate cîte puțin -*• îndeajuns totuşi pentru a mulțumi şi fata şi pe comandantul de regiment.
Dar... (trebuia să existe un dar şi în povestirea aceasta!) ordonanța începea să ascundă ceva. Mai ales în ultimul timp. Sevastita îl surprinsese, de cî-teva ori, gîndindu-se cine ştie unde ; colonelul folosise cuvinte de dojana într-o dimineață, cînd cizmele nu mai aveau luciul obişnuit... Fluturas era schimbat !
într-o bună zi, cînd servitoarea n-a mai răbdat :
– Ori spui ce-i cu tine, ori să nu te mai văd în ochi !
Soldatul a privit-o nedumerit, întîi de toate. Pe urmă a dat s-o cuprindă de mijloc. Fata nu s-a lăsat.
– Aşa !... Crezi că te-nşel cu cineva ? a izbucnit Ion Fluturas, mînios foarte.
– Da. Cred !
– Nu-i drept ! ! Da' pentru că-mi eşti dragă, uite c-o să-ți spun... Că-mi pare rău de dom' colonel...
– De dom' colonel ?
– Da. Că-i bun ca pîinea caldă, însă...
Aici, ostaşul se opri, negăsind cuvinte potrivite. Fata îl prinse de mînă şi-l strînse, pentru a-i da curaj. Şi curajul veni.
– Bun ca pîinea caldă, însă... cred că l-o bolunzit durerea...
– Bolunzit, zici ? Adică să-i fi sărit vreo doagă??
– Păi doară numa' aşa ! că se scoală dimineața, se duce la lavabou si...
– Şi?
– Şi-i aşa cum zic : l-o bolunzit durerea...

Fata nu înțelegea şi pace ! Se strînse toată lîngă el, să-i limpezească gîndurile.
– Da' ce-ai văzut, omule ?
– Sevastițo, îi de rău : de-o săptămînă, de cînd
mă tot uit pe gaura cheii, lu' dom' colonel i se face rău dimineața, după ce intră în lavabou...
– - Ei, aş.!
– Zău ! Cum intră, cum începe să facă spume la gură... şi după aia şi le şterge c-un drac de perie albastră...

REFERINȚE
„Spaima ordonanțelor" – aşa i se spunea locotenentului Bibi Vasilescu. Nu pentru că i-ar fi bătut pe soldați, nu pentru că i-ar fi pus la cine ştie ce „cazane" gospodăreşti, ci – pur şi simplu – pentru că era un tipicar fără pereche. Toate lucrurile din casă aveau locul lor precis, toate activitățile o ordine strictă, încît nu era deloc uşor să fii ordonanță la el. Şi – cinstit fie spus ! – se perindaseră, în numai' cîțiva ani, aproape douăzeci de ostaşi prin... subor-dinea categorică a locotenentului, încît chiar şi pe el starea de lucruri începuse să-l indispună.
Ei bine ! In aceste condiții urma să-şi înceapă „cariera" de soldat-ajutor Antonică Bulboc, flăcău mai tomnatic, nu de mult încorporat la regimentul de artilerie din localitate. Spun „urma", pentru că...
– Don' locotenent, ordonați !
– Unde te-ai născut ?
– In Dragos-Vodă, Ialomița.
– Studii... ?
– Cinci clase.
– - Perioada, la cine... ?
Asta însemna „în ce subunitate, la ce comandant ai efectuat perioada de instrucție, ca recrut" ?
– La don' sublocotenent Truşcă.
Nu-i prea suna bine lui Bibi Vasilescu numele acestui tînăr ofițer, care-l cam lua peste picior la

popotă, dar n-avea ce face : trebuia să recunoască un lucru – acela că sublocotenentul Truşcă era un artilerist clasa-ntîi, pentru care disciplina, instrucției era „baza", cum se spunea în regiment.
– Mda... Şi ai referințe... ? Bulboc încruntă sprîncenele.
– ...Re...fe...rin...țe... ? !
– Da, re-fe-rin-țe. Nu ştii ce-s alea ?
– Nu, să trăiți !
– Mda... Referințe înseamnă... cum să-ți spun...
înseamnă că domnul sublocotenent Truşcă trebuie
să treacă pe la mine şi să-mi spună ce fel de om eşti :
bun, rău, harnic, leneş, cinstit, hoț, slab, vînjos...
Soldatul se încrîncenase cînd auzise cuvîntul „hoț", dar fostul lui comandant îl învățase cu disciplina, aşa că ascultă, supus, în continuare.
– Ai înțeles ?
– 'țeles !
– Deci : ai referințe ?
– N-am, să trăiți !
– Atunci, fuga-marş la domnul sublocotenent şi
spune-i că-l aştept cu referințele !
Antonică Bulboc pocni călcîiele, salută şi ieşi ca o furtună din încăpere.
„Auzi, dom'le ! Să nu-i dea referințe... N-are pic de respect Truşcă ăsta !" mormăi locotenentul şi începu să-şi facă de lucru cu nişte regulamente, în aşteptarea ostaşului.
Trecu însă un ceas, trecură două... Nimic. Bibi Vasilescu simțea cum îl părăseşte răbdarea. Minut cu minut, devenea tot mai nervos. Tîrziu, cînd orice urmă de stăpînire dispăruse, uşa se dădu de perete şi în prag se ivi soldatul-ajutor Bulboc.
Locotenentul dădu frîu liber dojanei, acoperindu-l pe bietul ostaş cu epitete din cele mai curioase. Din cînd în cînd, cuvîntul indisciplină revenea categoric, subliniind „fixul" ofițerului. Antonică asculta supus, iar în priviri – culmea ! – îi juca o luminiță veselă, ironică. Bibi surprinse absurdul situației şi rămase stană de piatră. Asta, nimeni nu îndrăznise să i-o „facă" pînă acum !
– N-ai executat ordinul meu, soldat ! reuşi să
articuleze.
– Nu, domnule locotenent. Asta, într-adevăr, era prea de tot!
– De ce, soldat ?

– Pentru că domnul locotenent m-a întrebat
cine are nevoie de... referente.
– Şi....?
– Şi mi-a dat dumnealui nişte referente despre
dumneavoastră...

LOGICA

Mimi Condeescu şi Veta Zgarbură, soațe de ofițeri, prima cu vreo douăzeci de ani mai junã decît cealaltă, erau vecine şi – ca în orice tîrguşor de pe fața pămîntului – i îşi petreceau aproape toată dimineața împreună. Cam aşa : pe la opt-nouă venea prima la a doua – să bea o cafeluță şi să-şi ghicească norocul pentru ziua în curs – , pe urmă a doua o conducea pe prima acasă, unde rămîneau cîtva timp, punînd la cale modul de preparare a dulcețurilor (de exemplu) ; drumul se făcea apoi invers, în aceeaşi companie, pentru consultarea ultimului jurnal de mode primit de la Bucureşti... şi aşa mai departe... pînă cînd venirea soților de la cazarmă întrerupea aprinsele discuțiuni.

Azi aşa, mîine la fel. Subiectele se epuizau, altele era greu să găseşti în tîrguşor. Aşa au intrat la „puricat" bărbații. Ba că dom' locotenent Condeescu a început să se cam îngraşe, ba că dom' maior Zgarbură a dat în patima fumatului... Mde ! – chestiuni inofensive.

Pînă cînd, după un chef „monstru" al celor doi, cocoanele au stat îmbufnate vreo săptămînă. Cauza? Fiecare dintre cei doi soți era „capul răutăților" şi... „aşa ceva nu poci să mai suport, vecinico !"...

Dar obiceiul nu se uită. Dimineții le treceau enorm de greu : cafeaua n-avea gust, zațul nu se mai închega pentru ghicit, dulcețurile şi murăturile nu reuşeau în ruptul capului, iar moda... moda n-avea nici un fason, gîndită de una singură. Cîtă nostalgie după vizitele acelea scurte, dar1... reciproce şi dese !

într-o bună zi, Mimi Condeescu – mai tînără fiind, de ! – a făcut primul pas al împăcării. Coana Veta a primit-o ca şi cum nimic nu s-ar fi ivit pe orizontul trandafiriu al prieteniei lor şi a adus cafelele aburinde.

– Şi ce spuneai, soro ? întrebă ea, de parcă discuția s-ar fi întrerupt nu pentru o săptămînă şi ceva, ci pentru cîteva clipe.

– Ce să spun... Mişu al meu s-a liniştit... acum îşi vede de sănătate...

– De sănătate ?

– Da ! Nu-ți spuneam eu dumitale că-ncepuse să

se-ngraşe ?...
– Ahaaa! Şi...?
– Acu' iese-n fiecare zi, cîte două ceasuri, la
plimbare... Conu' Iorgu ar trebui să facă la fel, zic eu.
Veta Zgarbură şi-a privit lung vecina, apoi a pufnit în rîs. Mimi s-a încruntat, nedumerită. Drept care mai vîrstnica prietenă s-a simțit datoare să completeze :
– La ce bun să mai piardă timpul cu teşitul în
tîrg, dacă poate bea la fel de bine, în schimb sub ochii
mei drăgăstoşi – acasă ?...

NEOLOGISME

Nu că am devenit elevi (ofițeri-elevi, cum se spune) ai Şcolii Superioare de Război din Capitală şi am fost nevoiți să ne modelăm vocabularul după necesitățile reclamate de studiul limbilor străine – franceză, engleză şi rusă – ; nu de asta, ci, pur şi simplu, pentru că acumularea de noi cunoştințe trebuia să ducă la o evoluție corespunzătoare a limbajului : iată care era, prin 1925-27, explicația puternicei pătrunderi de neologisme în limbajul ofițerilor. Dar... fiecare lucru bun cu reversul său.
Executam deseori exerciții tactice pe hartă şi în teren, iar la terminarea lor, fiecare ne spuneam părerea în legătură cu felul în care acționaseră cei aflați în postura de comandanți. Făceam asta cu seriozitate, uneori chiar foarte sever – era, doar, în interesul tuturora.
într-o bună zi, căpitanul Titel Voiculescu (probabil în urma unei „discuții" prelungite pînă-n zori) abia-abia a reuşit să-şi ducă pînă la capăt misiunea de comandant. La critica exercițiului, l-am auzit pe colegul nostru C. Z. (îi păstrez, totuşi, anonimatul...) rostind o tiradă pe care n-o s-o uit niciodată :
– Inadmisibil ! Execrabil ! După activitatea de astăzi, întreaga ordine a valorilor din grupa noastră e, pe puțin, periclitată. Elevația nu-i decît decrepitudine, iar certitudinea nu mai valorează nici cît o ceapă degerată ! Dacă ar fi după mine, intentînd o consecuție, nu l-aş menționa pe domnul căpitan Voiculescu nici măcar la etcaetera !
Iar eu mă opresc aici, nu înainte, totuşi, de a adăuga „în ton" : Q.E.D. (ceea ce însemna, şi în urmă
cu multe sute de ani, dar mai in extenso, quod erat demonstrandum)

DREPTUL LA MUZĂ

Eram, în anul întîi de studii la Şcoala Superioară de Război, aproape 60 de colegi – locotenenți, căpitani şi maiori – , împărțiți în două grupe ; studiam tactică, istorie şi geografie generală, economie politică, drept internațional, pedagogie, limbi străine... Totul ar fi trebuit să se desfăşoare într-un local de pe bulevardul Brătianu (azi Magheru), dar cele numai patru săli de studiu şi lipsa unui amfiteatru făceau să se apeleze în multe ocazii la bunăvoința administratorilor Cercului Militar (azi Casa Centrală a Armatei) sau la generozitatea Universității. De fapt, această' din urmă instituție era legată de noi şi prin renumiții ei profesori Nicolae Iorga, Simion Mehedinți, Caracostea, Taşcă, Oscar Niculescu – ale căror prelegeri erau urmărite, cum se spune, „cu sufletul la gură".

Aş vrea să mă opresc doar la marele Nicolae Iorga. Ce momente de desfătare, imposibil de uitat! Ce pasiune, ce simț acut al marilor mişcări umane, ce spirit al conexiunilor şi cîtă acuitate în prezentarea ilustrelor figuri ale comandanților de oşti prin care lumea luase contact cu dimensiunile neamului românesc !

Despre Ştefan cel Mare, de pildă, Iorga ne-a vorbii în cîteva rînduri – dovadă a înaltei prețuiri acordate vieții şi faptelor uriaşe ale Domnului de la Suceava. Odată, după ce reuşise una dintre cele mai documentate treceri prin istoria Europei acelor timpuri, după sublinierea de-a dreptul emoționantă a rolului de seamă jucat în bătăliile pentru menținerea independenței dulcelui pămînt românesc al Moldovei de oastea cea mare, savantul a ajuns la bătălia de la Podul înalt. Eram fascinați : ostile se mişcau aievea în fața noastră, sunîndu-şi armele, fluturîndu-şi steagurile, strunindu-şi caii focoşi sau ridicînd, în cadența miilor de paşi, prelungi dîre de colb pe drumurile fără nume ale cîmpiilor pustiite în calea năvălitorilor... Statura, acum covîrşitoare, a profesorului părea să vină spre noi, urcînd chiar din acele timpuri ; vocea sa – cînd duioasă, cînd tunătoare – ne purta de-a latul spațiilor de încleştare, parcă in-vitîndu-ne să tragem cu urechea la vorbele oştenilor, să înțelegem limbajul ordinelor de luptă şi a] gesturilor Voievodului şi hatmanilor săi.

Terminîndu-şi prelegerea, Nicolae Iorga a rămas cîteva clipe nemişcat, în timp ce noi îl ovaționam pur şi simplu, apoi ne-a oprit, ridicînd brațul. Ne-a spus să şedem, pentru că n-a terminat tot ce avea de... destăinuit. Am tăcut brusc. Iar marele istoric şi-a continuat, zîmbind, alocuțiunea – spunîndu-ne că nimeni n-a reuşit să demonstreze încă o supoziție de-a sa, dar tot nimeni n-a reuşit s-o infirme cu documente : una din cauzele victoriei de la Vaslui

ar fi putut fi... frumoasa Doichița, fiica Marelui Hatman. Noi încremenisem în uimire. Atunci, savantul ne-a povestit surîzînd că în toamna anului 1474, fiind oaspetele lui Stroici - – la moşia acestuia din apropierea locului viitoarei bătălii – , Măria Sa Ştefan ar fi invitat-o la plimbare, într-o noapte cu lună

plină, prin împrejurimi, pe Doichița. Se pare că atunci, strîngînd-o de mijloc pe bălăioară şi rotin-du-şi privirile vultureşti peste ținuturi, i s-ar înfiripat în minte ideea capcanei de la Podul înalt... Şi Iorga a încheiat, cu un surîs şiret în colțul ochilor : „Iar dumneavoastră, ca viitori comandanți de oşti, nu uitați să vă alegeți cîte o muză care să vă inspire în momente grele !"...
în amfiteatru – rumoare, apoi linişte : unul dintre noi se ridicase în picioare. întrebarea lui, plină de candoare, ne-a surprins pe toți : „Domnule profesor, dar noi, căsătoriții, avem... dreptul la muză ?" Netulburat de întrebare, savantul a răspuns prompt : „Desigur, dragii mei. Cînd veți ajunge mari comandanți de oşti – asemeni lui Ştefan al Moldovei !"

AMINTIRI, AMINTIRI...
Pe timpul unui curs de observatori aerieni, pe la sfîrşitul anilor '20, l-am întîlnit pe colegul meu de promoție Gheorghe Eminescu, nepot, din partea fratelui Matei, al Luceafărului poeziei româneşti. Cite amintiri am mai depănat cu el în orele libere !
Am rememorat drumurile de jertfă şi glorie ale războiului din 1916 – 1918, însuflețiți de memoria zecilor de camarazi care căzuseră în fruntea subunităților lor pe Jiu, la Predeal, în „Bătălia de onoare a Bucureştilor", pe cîmpurile Moldovei... Căpitanul Eminescu mi-a povestit de prizonieratul său din Germania, de emoționanta statură morală a ofițerilor şi ostaşilor români din acele zile vitrege, de revenirea în rîndurile armatei noastre...
Pe urmă, am trecut la întîmplările cu haz, care ne descrețiseră frunțile între două momente de cumpănă. Şi sînt bucuros să vă destăinui şi dumneavoastră, stimați cititori, cîteva dintre amintirile povestite de căpitanul Gheorghe Eminescu în acele zile frumoase ale cursului de observatori aerieni.
Era aproape de terminarea Şcolii de infanterie. Eminescu fusese repartizat pentru stagiu la Tulcea,

la Regimentul 33 infanterie... Ajunge omul acolo, se prezintă la colonelul comandant, îşi duce apoi geamantanul la subunitate şi se grăbeşte spre cîmpul de instrucție. Era vară şi căldura amiezii nu prevestea nimic încurajator pentru perioada de stagiu. Dar asta era realitatea viitoarei meserii, iar elevul-plutonier ştia că oricum, pe năduf sau ger, pe ploaie sau viscol, oriunde s-ar afla, trebuie să-şi facă datoria cu cinste !
In fine, iată şi compania la care fusese repartizat. Se întoarce de la instrucția tragerilor, cîntînd. Colegul meu îşi aranjează ținuta şi aşteaptă. Comandantul, un căpitan trecut de prima tinerețe, îl observă, opreşte subunitatea şi primeşte cu mare satisfacție raportul impecabil al „puştiului". îl prezintă, apoi, ostaşilor :
– Dumnealui vă e mamă şi tată. Care general ? Care colonel ?... Dumnealui, domnul elev-plutonier, vă este şef ! Iar ce vă învață dumnealui, nici dumnezeu din ceruri nu vă poate învăța mai bine. 'țeles ?
– 'țeles, trăiți ! răspunde compania. Iar căpitanul trece la prezentarea „sui generis" a ostaşilor :
– Asta-i Prepeliță, din Anadalchioi ; are un ochi – de milioane, da' vede cu el şi dincolo de gardul cazărmii, aşa că, dacă nu' răspunde la apel, îl poți găsi la două străzi mai încolo, dînd tîrcoale pe la Tăn-țica-cea-bălaie... Ast'lalt e Brabete, din Lunca vița ; face o ciorbă de peşte • – să-ți lingi o săptămînă deştele, da' e-n stare, să-şi vîndă şi puşca pentru un polonic de fasole cu slănină... Âsta-i Firicel, zis Ba-laoacheşul ; ascultător şi supus, da' nici un puişor ce se-apropie de gardul cazărmii nu-i scapă...
Şi „prezentarea" continuă, în acelaşi mod, pînă se ajunge la ultimul ostaş. Apoi elevul-plutonier trece

in formație şi compania se îndreaptă cinlind spre cazarmă. Şi începe stagiul adevărat... A :.;: _ .
într-o bună zi, căpitanul adună compania şi anunță :
– Azi e sîmbătă. Am nevoie de doi flăcăi care se
pricep la vînătoare.
Din formație fac doi paşi înainte caporalii Murgu şi Vorobiev.
– Aveți puşti acasă ?
– Avem, să trăiți !
– Buuun... Vă duceți acasă şi faceți ce-oți şti
pînă luni dimineața, numai să nu vă-ntoarceți fără

cinci, şase gîşte ori rațe sălbatice ! în front, marş !
Gradații „se execută", dar căpitanul încă nu ordonă repaus. îl munceşte un gînd. Tuşeşte, apoi adaugă :
– Ştiu că sînteți oşteni de nădejde şi-o să faceți şi pe dracu-n patru să-ndepliniți ordinul. Da'...
s-ar putea să vină ploaia, furtuna, gerul sau viscolul... şi să nu vă puteți îndeplini misiunea... aşa că,
să ştiți de la mine, sînt bune şi gîştele ori rațele
domestice. Rupeți rîndurile, marş !
...Trecuse războiul. Locotenentul Gheorghe Emi-nescu s-a transferat la grăniceri. E comandant de companie şi... iată că se anunță într-o bună zi controlul de la eşalonul superior. însuşi comandantul brigăzii va verifica modul în care se face educația ostăşească...
Zis şi făcut! Peste cîteva ore, cu concursul învățătorilor de la şcoala din comună, camerele clădirii în care funcționează comandamentul companiei

sini „pavoazate" cu portrete ale unor personalități istorice, cu reproduceri după picturi celebre. Dar timpul nu permite şi instruirea „ad-hoc" a ostaşilor, aşa că generalul-comandant „pică" nu prea potrivit în control. Trece prin încăperi şi pare mulțumit. Dar... nu se mulțumeşte cu atîta : adună cîțiva ostaşi – bucătarul, soldații „ține-cal" şi alții cu... funcții administrativ-gospodăreşti – , îi adună într-o cameră şi-i întreabă cu blîndețe :
– Ştiți voi cine sînt persoanele ale căror chipuri
sînt puse pe perete ?
Oştenii tac, încurcați. De-acolo de unde vin ei, din cine ştie ce sat ori cătun, n-au putut aduna asemenea... informații. Tac, aşadar, privindu-şi jenați vîrfurile bocancilor. Iar generalul îşi muşcă firele mustății, nemulțumit. Şi, tocmai atunci, îşi face apariția patrula de legătură – trei jandarmi, comandați de un sergent înalt ca bradul – , care are misiunea de a acoperi spațiile dintre pichetele de grăniceri.
– Ei, acum o să vă fac de ruşine, copii ! spune
comandantul brigăzii. Acest sergent o să vă dea o
lecție pe care s-o țineți minte toată viața !.., Sergent,
cine sînt aceste două persoane din tablouri ?
Gradatul are un moment de ezitare, apoi replică :

– Nu vă supărați, don' general... care dintre ele ?
– Care vrei dumneata !
Sergentul înghite în sec, privind capetele încoronate, apoi pocneşte din călcîie şi raportează... dezolat:
– Don' general, noi nu-i prea cunoaştem pe comandanții din trupele de grăniceri. Dac-ar fi fost de
la noi, de la jandarmi, i-aş fi spus ca pe apă...
*
...Nu departe de zona de frontieră, grănicerii construiseră o frumoasă casă de oaspeți, „invadată"
81

destul de repede de diferite personalități ale scrisului şi artelor plastice – prieteni ai ofițerilor din comanda brigăzii. Veneau să stea la taifas, să depene amintiri, să organizeze cîte o partidă de vînătoare sau de pescuit... şi-apoi să imortalizeze pe hîrtie ori pe pînză frumusețea locurilor şi-a oamenilor.
Intr-o primăvară, căpitanul Gheorghe Eminescu se pomeneşte onorat de vizita a doi mînuitori ai condeiului care, fiecare în felul său, se aplecaseră asupra evenimentelor din timpul primului război mondial : Constantin Kirițescu şi Ion Minulescu. Primul realizase o adevărată frescă istorică, în două volume, a „epopeii reîntregirii", iar al doilea îşi lăsase deoparte, pentru un timp, uneltele poetice, pentru a scrie un roman evocator al acelor vremi. în ciuda subiectului comun, nici unul şi nici celălalt nu erau mulțumiți de felul în care „preopinentul" tratase problematica evenimentelor. Kirițescu, cel puțin, era de-a dreptul enervat :
– Domnule Minulescu, îți recunosc talentul poetic, dar trebuie să-ți spun că, din punct de vedere
istoric, eşti... eşti inexistent ! Cum de-ai putut susține în romanul dumitale atîtea neadevăruri ?
Autorul renumitelor „Romanțe pentru mai tîrziu'k
a ascultat cu mult calm acuzația, apoi şi-a potrivit
cu gesturi încete ochelarii, dîndu-i istoricului o replică de toată frumusețea, care avea să facă deliciul
saloanelor bucureştene : 4
– Eh ! nene Kirițescule... ce să-i faci ?... eu n-am
avut, ca dumneata, norocul să mor la Mărăşeşti...
•

Şi aşa, din amintire în amintire, a trecut şi timpul. Cursul de observatori aerieni s-a terminat şi
82

fiecare ne-am urmat calea. Colegul meu a ajuns pînă la gradul de colonel, tot în trupele de grăniceri, iar în 1943 – neîmpăcat fiind cu dureroasele realităţi ale timpului – şi-a dat demisia din armată şi s-a retras „în bîrlogul său" (după cum îi "piace şi-acum să spună), unde s-a consacrat studiului istoriei Revoluţiei franceze şi a vieţii lui Napoleon. Şi nu mică mi-a fost bucuria cînd, prin 1973 (dacă nu mă înşel), am văzut în vitrinele librăriilor cartea „Napoleon Bonaparte", în două volume, la care lucrase mai mult de douăzeci de ani. I-am dat atunci un telefon şi l-am întrebat, auzindu-i vocea puţin răguşită de o banală răceală :
– Dragul meu, ce-i cu tine ? Nu ţi-a priit clima din Insula Elba ?...

CĂUTÎNDU-L PE POPESCU...
Pe colonelul M. A. l-am mai „prins" citeva lunii prin '29, în Secţia Operaţii a Marelui Stat Major, înainte ca pensionarea să-i întrerupă suita de gafe. „Gafe" e un fel de a denumi puţin mai preţios starea de aiureală a bătrînului ofiţer : uimire continuă, memorie din ce în ce mai slabă şi aşa mai departe... într-o bună zi, lucram la nişte planuri împreună cu maiorul Victor Popescu şi alţi doi camarazi. Trebuia să terminăm cît mai repede treaba, aşa că n-aveam chef de nici un vizitator. însă, aşa cum se întîmplă de obicei, tocmai în asemenea clipe apare cîte cineva care te deranjează.
– L-aţi văzut cumva pe Popescu... ?
Vocea era a colonelului M. A., care stătea în uşă, privind distrat prin încăpere, parcă fără să ne vadă. Maiorul a ridicat capul preţ de o clipă, apoi a răspuns morocănos :
– Nu l-am văzut azi !
Colonelul s-a scuzat şi a dispărut. Eu^abia sosit în colectiv, cred că arătam destul de contrariat – odată ce maiorul s-a simţit dator să explice în treacăt :
– Mare aiurit, bunicuţul... Noroc doar că-l pensionează peste cîteva luni.
84

Şi ne-am adîncit iar în lucru. Nu prea mult, totuşi, pentru că M. A. şi-a făcut din nou apariţia în uşă.
– Popescu nu-i pe-aici ?

– Nu l-am văzut azi ! a replicat iar maiorul, de data aceasta privindu-şi colegul cărunt cu seninătate şi calm.
– Scuzați ! şi colonelul s-a retras iarăşi, la timp, deoarece nu ne mai puteam stăpîni rîsul.
Apoi – planurile. Scheme, cifre... Şi din nou uşa. în prag – acelaşi M. A. Eu înghețasem : precis că şi-a dat seama de nepolitețe şi urmează tapajul de rigoare. Dar colonelul ne priveşte puțin mai vioi, caută prin memorie, apoi pronunță decis :
– Scuzați ! Uitasem că l-am mai căutat aici pe
Popescu şi nu era...
Maiorul n-a mai rezistat. A luat poziția drepți şi a rostit sarcastic :
– Se poate, domnule colonel ? Eu am fost tot
timpul în birou... Mai sînt şi acum !
M.A. şi-a rotit privirile prin încăpere, ca pentru a cere sprijinul cuiva, apoi s-a retras pe coridor, în-găimînd descumpănit :
– Mă scuzați, nu trebuie să vă supărați, n-am
vrut să deranjez. Eu îl căutam pe maiorul Popescu...

PUTEREA OBIŞNUINȚEI

Nea Jenică P., căpitanul a cărui faimă de cer-cetaş colindase toate unitățile de pe frontul Moldovei în 1917, ajunsese, după 1930, în Marele Stat Major – cu gradul de locotenent-colonel. Rămăsese acelaşi om de spirit ca pe timpul campaniei ; mai mult – devenise un povestitor de clasă, rememorînd cu aplomb, într-un stil spumos şi cuceritor, întîmplări care mai de care mai dramatice. E drept că la asta contribuia din plin şi vinul – „aliment divin" pe care nea Jenică îl prețuia... la adevărata lui valoare. De cîte ori nu întîrziase fostul cercetaş, în cele mai diverse companii, prin preajma Cotnarului sau Cadarcăi, întor-cînd timpul după voie, reîntorcîndu-se în amintire şi uitînd cu totul de prezent !...
Ce mai! – i se dusese buhul, cum se zice, de „cavaler al artileriei de masă" ; şi nu exagera nimeni, deoarece bateriile cu care-şi întreținea „focul sacru" se adunau, de fiecare dată, într-un număr impresionant la picioarele mesei în jurul căreia stăteau ciorchine ascultătorii...
Ca statmajorist, nea Jenică era la fel de bine cotat – nopțile de reverie neinfluențîndu-l în lucrul de a doua zi (sau, oricum, nereuşind să-l încurce prea mult). O singură dată, volens, nolens, „povara" orelor mici 1-a copleşit.

Era dimineață, o dimineață nu tocmai uşoară pentru destui camarazi care-l acompaniaseră pe nea Je-nică într-una din călătoriile – printre adevărate rîuri de vin – în trecut. Ocazia avansării unuia dintre noii veniți în Marele Stat Major fusese folosită din plin : „sacul" fostului cercetas îşi deschisese larg baierele, iar comenzile ținuseră pasul cu sîrguință... Ce să mai explic ? Fusese un chef pe cinste, iar acum trebuia pregătită o lucrare urgentă...
Nea Jenică s-a „înhămat" la treabă, privindu-i ironic pe foştii convivi, şi într-o oră totul era gata – bun de trimis la destinație. Eu eram pe coridor. Discutam cu cineva în penumbra catifelată, cînd s-a deschis o uşă, făcîndune să tresărim. Nea Jenică ieşise din birou, ținînd un plic în mînă şi privind cu ochii mijiți în dreapta şi-n stînga. Fără îndoială că trecerea bruscă de la lumină la întuneric îl descumpănise. Omul nu mai vedea nimic. Şi avea neapărată nevoie de curier ! Aşa că a tuşit prevenitor, dar neprimind nici un răspuns de la cel pe care-l căuta, a tras adînc aer în piept şi – peste o clipă – s-a auzit cel mai grozav ordin dat vreodată în incinta Marelui Stat Major :
– Chelner, la mine fuga, marş !

VIZITA

Era imposibil ca, o dată cîştigat de personalitatea fantastică a lui Nicolae lorga, să nu-i urmăreşti mai departe activitatea cu interes de discipol. La fel s-a întîmplat şi cu noi, foştii săi elevi de la Şcoala superioară de război. Aşa mi-a rămas întipărită în memorie o întîmplare plină de haz, care a făcut cu iuțeală înconjurul Bucureştilor...
Era în 1931. Marele savant fusese numit prim-ministru şi ducea tratative în vederea formării noului guvern. Hotărît să dea un exemplu de probitate şi în acest domeniu, lorga îşi oprise privirile asupra unor oameni cu adevărat deosebiți. Printre cei care urmau să „scoată țara din impas" se afla şi reputatul medic neurolog Gheorghe Marinescu.
învățat cu... politețurile de rigoare, marele istoric
s-a deplasat în persoană la Spitalul Central. Se spunea că, în clipa cînd lorga a intrat pe uşa cabinetului,
neurologul a ridicat în sus brațele şi a rostit o frază
de pomină : *
– De cînd te aşteptam, domnule !...

CÎND SE NUMĂRA BOBOCII...

Al treilea deceniu al secolului nostru debutase cu schimbări uneori capitale în domeniul artei militare, îndeosebi cavaleria începea să-şi cînte... ultimul vals. Pe acest „fundal" se consuma viața căpitanului Gore Prisăcaru – biet om resemnat în fața sorții...
Pierduse toate examenele regulamentare pentru acordarea gradului de maior ; nu prea mai ieşea pe cîmpul de instrucție ; încăleca foarte rar... Se rotunjea încet-încet, privind de la fereastra cancelariei plecarea escadronului la exerciții şi întoarcerea călăraşilor cu caii năduşiți de efort.. Din cînd în cînd, apărea în fața subordonaților pentru cîteva minute – pentru a rosti frazele de rigoare în preziua sărbătorilor sau evenimentelor deosebite : venirea recruților, depunerea jurămîntului sau lăsarea la vatră...
Nici cînd i se repartizaseră doi tineri absolvenți ai şcolii de ofițeri – sublocotenenți subțirei şi chipeşi, mîndri de tradițiile cavaleriei – nu reacționase altfel. îi prezentase trupei, le dăduse mînă liberă în instruire şi intrase iar în cancelarie, unde-l aştepta nelipsita cafeluță. Iar zilele treceau liniştite, fără să aducă nimic nou.
Sublocotenenții, lipsiți de „ochiul critic" necesar, vînturau cît era ziulica de mare, în goana cailor, cîmpul de instrucție, ignorînd în totalitate noile re-

gulamente ce prevedeau : „Cavaleria manevrează călare şi luptă pe jos". Şarje vijelioase aveau darul de a obține „victoria", indiferent dacă era vorba de ofensivă sau apărare. „Năvăliți ! Ura ! Ura ! ! Ura!" – erau aproape singurele... cuvinte de ordine.
Dar a venit toamna şi, odată cu ea, inspecția comandantului de brigadă. Desigur că, în ciuda efortului rotunjorului căpitan Prisăcaru de a se urca în şa şi a prezenta „realizările" escadronului, rezultatul a fost dezastruos. Căpitanul a fost avertizat că următoarea sa „acțiune" va fi mutarea într-un orăşel uitat de lume, iar sublocotenenților li s-a fixat termenul de două săptămîni pentru a instrui trupa conform noilor regulamente.
– Altfel – a subliniat generalul – toamna viitoare n-o să mai număr aici „bobocii" din vara asta, ci alții. Iar pe voi o să vă numere Prisăcaru, acolo unde-l voi fi mutat !
Şi aşa, mai de frică, mai de... înțelegere a proverbului, căpitanul şi sublocotenenții au reuşit să redreseze situația escadronului. Arta militară putea progresa şi pe acele meleaguri, în voia cea bună.

DACĂ NE LUAM DUPĂ DARWIN...

Prin '33, am fost martorul... intim al unei cum-pene fără egal : unul dintre colegii mei de la Marele Stat Major – să-i zicem Ionescu, maior Ionescu – a trecut „milimetric" pe lîngă o criză de inimă, datorită precocității fiului său de trei ani şi jumătate... Dar să fiu mai explicit !

Maiorul Ionescu, profitînd de o zi liberă, şi-a luat odrasla şi – angajînd o trăsură pentru întreaga dimineață – a pornit într-o călătorie „didactică" prin Bucureşti. Băiatul se arăta dornic de noutăți... geografice, iar tatăl, încet-încet, se simțea cuprins de o vervă nemaipomenită. Se succedau întrebările gen „dar asta e tot stradă ?" ori „pe nenea ăsta cine 1-a făcut de piatră în mijlocul ierbii ?" ; alternau răspunsuri din cele mai pe înțeles cu altele deosebit de savante. Ce mai ! – reprezentanții de gen masculin din familia maior Ionescu se simțeau foarte bine împreună...

Către ora prînzului, colegul meu opreşte trăsura în fața unei cunoscute grădini de vară – atît pentru a-şi potoli setea... proprie, cît şi pentru a verifica... instinctele mondene ale fiului. Intră, îşi roteşte privirea vulturească peste rîndurile de mese şi... mă observă, singur, tocmai pe mine !, în momentul de-

gustării unei halbe de bere Bragadiru. Se apropie, ne salutăm, mi-l prezintă pe Cătălin, apoi urmează chemarea chelnerului şi o comandă pe măsura... numărului lor :

– Două halbe şi zece mititei... deocamdată !

Apoi, începem să discutăm. Din cînd în cînd, Io-nescu-junior ne întrerupe în scopuri pur... ştiințifice : „Cum îi creşte apei barbă ?" (aici, tatăl subliniază că nu-i nicidecum vorba de apă, ci de bere din cea mai bună !), „cum poate oaia să se ascundă în nişte mici aşa de mici ?" şi aşa mai departe. Iar noi, ca un făcut, alunecăm pe neştiute exact pe terenul ştiinței : pornim să despicăm firul în patru relativ la teoria lui Darwin. Şi dă-i, şi-ntoarce lucrurile pe toate fețele ; şi, din cînd în cînd, explică-i şi lui Cătălin cum vine treaba cu descendența omului din maimuță...

Către ceasurile două, puştiul s-a lăsat convins... – poate şi datorită formidabilelor calități părinteşti pe care şi le descoperea, treptat, Ionescu, o dată cu fiecare halbă golită. O singură dilemă a mai avut :

– Tăticule, şi regele Carol al doilea se trage din maimuță ?

Vocea fusese destul de... penetrantă : cîțiva domni de pe la mesele vecine se întorseseră către noi, ciulind urechile. Maiorul mi-a strîns mîna apăsat, cu înțeles..., apoi şi-a luat odrasla şi a dispărut cît ai clipi... Eu am plătit toată consumația – nu de altceva, dar dacă ne luam după Darwin, Cătălin avea dreptate şi asta merita o cinste !
Fireşte, Ionescu s-a revanşat la rîndu-i, dar despre dilema puştiului n-a mai adus vorba niciodată.

PUNCTE DE VEDERE
Veronica, fata de şaptesprezece ani a colegului meu de serviciu Panait Firoiu, părea să-i calce bine pe urme, nu numai în ce priveşte armonia chipului măsliniu, pe care doi ochi mari, de întuneric, străluceau „adînc, himeric" – vorba poetului – •, dar şi din punctul de vedere al spiritului. Era isteață foc şi nu scăpa nici un prilej de a da cîte o replică... pe măsură tuturor acelora care „nu-şi vedeau lungul nasului". Iată ce ne povestea, cu satisfacție, Panait într-o bună dimineață :
– ...Aşa că-i dau eu nişte bani, din primă, şi-o trimit să-şi cumpere singură ce-o vrea. Fireşte, Veronica – hop ! la parfumerie.
„Ştiți, aş dori..."
„Desigur, domnişoară ! sare proprietarul, om destul de vîrstnic, sorbind-o din priviri. Iată minunatul parfum Amor fără sfîrsit..."
„Da, dar..."
„Atunci – iată marele succes al anului : Taina dulce a nopții..."
„Numai că..."
„Am înțeles ! Vă recomand inegalabilul Extaz..."
Veronica simte unde bate bătrinelul şi... ce credeți că zice ?

Noi înălțăm din umeri, chinuindu-ne să ghicim ce replică i-o fi trecut codanei prin căpşorul frumos. Ne dăm, care mai de care, cu părerea, dar Panait respinge fiecare supoziție. îl vedem cum se umflă-n pene, clipă de clipă, de mîndrie. Cineva nu mai are răbdare şi – 1 „someză" să nu ne mai țină pe jar.
Firoiu îşi răsuceşte mustăcioara şi ne destăinuie, în sfîrşit, punctul de vedere al Veronicăi :
– Ei bine, draga de ea i-a răspuns bunicuțului, cu surîsul pe care i-l ştiți cu toții :

„Nu vă supărați, domnul meu, dar... n-aveți totuşi ceva şi pentru începătoare ?"
Am izbucnit cu toții în rîs, dar soneria de pe coridor ne-a întrerupt. Scurta pauză se sfîrşise. Ne-am risipit fiecare prin birouri şi ne-am aplecat deasupra lucrărilor întrerupte. „Clipa surîsului" trecuse. Dar mai aveau să vină altele, şi altele, fixîndu-ne în amintire zilele acelui fierbinte mijloc de veac...
*

GÎNDURI NEGRE

Pe maiorul Decebal T... îl cunoşteam încă din Şcoala superioară de război. Militar conştiincios, dar nu strălucit. Totuşi, descendența sa „nobiliară", cum îi plăcea să spună (deşi părinții lui erau nişte oare-cari proprietari de pămînt prin Oltenia), „sîngele albastru" – îi dădeau dreptul să aspire către vîrfurile semețe ale conducerii oştirii.
Aşa l-am întîlnit şi în cadrul Marelui Stat Major, în perioada 1931-1934. Figură prelungă, imobilă, de cvasi-ascet ; mers țeapăn ; gesturi automate, copiind „eroii" jurnalelor de actualități venite din Germania... Colegii îl ocoleau, subalternii nu-l puteau înghiți, iar şefii nu-i prea dădeau importanță... Un destin de nefericit total !
într-o seară, după terminarea programului, m-a oprit înainte de a ieşi pe poartă.
– Emiliene, sînt dezolat !
Avea, într-adevăr, ceva bolnav în voce şi-n privire.
– Cum se poate, dragă Decebal ? Strămoşii tăi n-ar fi spus asta în ruptul capului !
– Ei, strămoşii !... Dă-i încolo ! De mine mi-e, nu de ei...
Am ridicat din umeri, blestemînd clipa în care fostul coleg şi-a pus ochii pe mine pentru destăinui-

rile sale. Dar n-aveam ce face altceva, decît să-l ascult pînă la capăt.
– Ştii... am întîlnit o persoană, nu-ți spun cine,
e un camarad, adică a fost... Un incult, o brută, rasă
inferioară... La regiment, fraterniza cu soldații : le
scria scrisori către iubite... Ce mai ! – un inferior
din toate punctele de vedere...

– Şi... ? mă grăbesc eu.
– Şi... închipuie-ți ! i-am pus nişte întrebări de
cultură generală... şi nu ştia nimic despre Napoleon ! !
Imposibil ! Colegul în cauză cunoştea istorie cît zece T... la un loc. Desigur, îl ironizase.
– Pentru atîta lucru eşti tu aşa de trist ?
– Da, Emiliene, da. Sînt nu trist, ci dezolat. Mă
îngrozeşte gîndul că într-o bună zi aş putea deveni
şi eu un necunoscut...
4

„DEGETE-DE-AUR

Era în vara lui 1933 cînd l-am cunoscut la Constanța pe medicul militar Ionel Brezeanu, maior, fost student preferat al generalului Mihail Butoianu şi deja renumit chirurg al oraşului de la Marea Neagră.
A apărut la berăria din Piața Ovidiu către orele zece seara, legănîndu-şi maiestuos trupul de aproape doi metri înălțime. în acel moment, s-a stîrnit rumoare printre comeseni, ior ober-chelnerul a dispărut la bucătărie, strigînd ceva ce n-am reuşit să înțeleg decît cîteva minute mai tîrziu – cînd doi ospătari au apărut lîngă masă, purtînd pe tăvi două calupuri de brînză de Brăila şi patru halbe cu bere... Făcusem cunoştință şi începusem să ne amintim de prieteni comuni. De fapt, mai mult vorbeam eu – pentru că Brezeanu da zor să termine cît mai repede cu „gustărica asta absolut necesară sănătății mele robuste" (cum reuşise să-mi explice, surprinzînd pe chipu-mi o undă de... îngrijorare)... In mai puțin de un sfert de ceas terminase de făcut lumină pe platouri ; îmi zîmbise satisfăcut şi se adresase ober-chelnerului : ,,De-acu', pot să vină !" Pronunțase cuvintele ca-ntr-un oftat şi mă pusese pe gînduri. Dar nici nu reuşisem bine să-mi pun întrebări referitoare la „cine să vină ?", cînd un al treilea ospătar
97
4 - Un suris.,. în uniforma 207

a răsărit lîngă masa noastră, tinînd... o, doamne!... un platou plin-ochi cu crenvurşti...
Şi au trebuit destule zile pînă să privesc detaşat spectacolul oferit de maiorul medic, ale cărui „degete-de-aur" (cum le spuneau constănțenii) – categoric

mai groase decît crenvurştii cu care-şi atrăgea berăria clienții – dovedeau o dexteritate greu de imaginat pentru cine nu era de fată. O singură dată am încercat să-mi închipui cum s-ar... pierde un bisturiu printre aceste degete – şi mi-a fost de-aîuns pentru a-mi educa în aşa fel corpul să se apere de orice gen de boală, încît să nu fiu nevoit să intru... pe mîi-nile lui.
Cinstit fiind, am preferat „spectacolul" de la berărie unuia de la spital şi, după cîte ştiu pînă acum, frica din mine a păzit bine bostănăria...
Iar QU Ionel Brezeanu am rămas multă vreme prieten, bucurîndu-mi inima şi cu alte înfățişări ale priceperii gastronomice a domniei-sale.

ÎN ÎNTÎMPINAREA ZORILOR, LA IANI...
Era cu o zi înainte de îmbarcarea mea pe distrugătorul „Ferdinand", cînd maiorul medic Brezeanu m-a invitat să particip la o „întîmpinare a zorilor" puțin mai deosebită : îşi anunțase sosirea, de la Bucureşti, generalul Mihail Butoianu, inspectorul general al Serviciului sanitar militar ; aşa că, dacă vreau să văd ceva nemaivăzut, să servesc cu ei masa la Iani – un cîrciumar care-şi ținea localul undeva, pe drumul spre Anadalchioi. Am acceptat cu plăcere, mai ales că generalul fusese unul dintre medicii care se îngrijiseră, la Sascut, de ultima rană cu care mă „binecuvîntase" războiul în ziua de 11 iulie 1918...
Deci, iată-mă coborînd din trăsură în fața localului. Deschid uşa ; sună cristalin un clopoțel ; intru într-o cămăruță proaspăt văruită, mirosind a flori. Brezeanu stă la masă cu două fete ; mi le prezintă : Natalita şi Mărioara, localnice, emoționate la culme şi stînjenite cam tot pe-atîta – decorul natural... Schimbăm cîteva vorbe (adică vorbim noi şi ele tac), pînă cînd apare Iani şi ne anunță apropierea maşinii generalului. Brezeanu (care avusese, totuşi, timp să mă anunțe că vorba preferată a fostului său profesor este „nătărăule" – asta însemnînd, pînă la urmă, „băiat de treabă ce eşti"...) dispare ca-ntr-o vrajă.

Curînd, uşa se deschide iar, lăsînd loc, cam cu greu, staturii reputatului medic. Din urmă, Brezeanu tocmai termina raportul în legătură cu renumitul ghiveci pe care Iani îl pregătise într-o cantitate... suficientă. Mă prezint ; generalul întreabă dacă eu sînt „nătărăul acela cu degetul, de la Sascut" ; zîmbesc : da, eu sînt... şi ospătarul începe, sub privirile îngrozite ale celor două fete şi ale mele...

La început – un platou cu peste o sută de guvizi prăjiți : un fel de căpiță de fîn... nu tocmai în miniatură. Şi țuică, ce trebuie băută numaidecît cu țoiul. „Ştii de ce, nătărăule ?" „Nu bănuiesc, domnule general..." „Atunci, află : cînd bei, se-aude gill, iar cînd îndepărtezi un pic țoiul simți dampj-ul, adică parfumul... Deci : un-doi, gîll-dampf... Aşa se bea țuica, nătărăule!" Şi continuă să se înfrupte din guvizi. Eu mă săturasem numai cu vreo trei-patru ; dumnealor, însă, nici gînd să dea semn de oprire : peştii treceau prin gurile lor ca nişte cartuşe pe banda de mitralieră – pe o parte intrau guvizii şi, pe cealaltă, oasele – curate-curate – plecau pe drumul platoului...
Apoi apare vestitul ghiveci. Jumătate din el se „transferă" în farfuriile uriaşilor ; „Să nu-l iei de-aici, Iani ! Asta-i numai seria-ntîi"... Totul se stropeşte cu un „Murfatlar" pe cinste. Şi, cînd credeam că ospățul se apropie de sfîrşit, Iani se''iveşte din nou, purtînd – de data asta – tăvi de lemn cu mititei, ficăței, momite şi alte asemenea bunătăți. „Halbele, Iani !", comandă Brezeanu. Vin halbele, iar „Murfatlar"-ul este, de acum înainte, turnat în ele...
Cît timp „combatem" noi pe fronturile culinare, Iani pregăteşte o surpriză : pîine prăjită, pe care a

uns din belşug măduvă aburindă, presărînd apoi sare... Apoi, în fine, e rîndul „seriei a doua" de ghiveci, al cafelelor şi... al zorilor de zi...
Cînd am ieşit, erau orele cinci. Maşina şi trăsura ne-au dus la Constanța, exact la timp pentru ca eu să mă pot îmbarca pe „Ferdinand"... Sincer să fiu, nu cred că iluştrii mai comeseni ar fi rezistat pe timpul „acrobațiilor" navei pe valuri. Eu, săturîndu-mă numai privindu-i, m-am simțit foarte bine !
»

SORELLA
Urcînd în rapidul de seară Constanța – Bucureşti, ajutasem un domn elegant, brunet – să fi aVut patruzeci de ani – şi, puțin după plecare, pe cînd îmi aprinsesem o țigară pe culoar, l-am simțit lîngă mine. Într-o franțuzească „specială", amestecată cu destule cuvinte italieneşti şi „condimentată" cu un pronunțat accent spaniol, a ținut să-mi mulțumească din nou. Am intrat în vorbă... Cum era în perioada războiului chino-japonez, discuția s-a învîrtit mult timp în jurul acestui subiect. „Stimate domn, sînteți formidabili dumneavoastră, românii !" îmi spune. „De ce ?" „Simplu: problemele

Pacificului nu sînt ale dumneavoastră şi, totuşi, le cunoaşteţi, vă preocupă; personal, sînteţi foarte bine documentat... Credeţi-mă, eu însumi, ca diplomat guatemalez în Statele Unite, nu deţin atîtea date..." Ce puteam să-i spun ? Că, în urmă cu o lună-două, ţinusem la Marele Stat Major o conferinţă exact pe această temă ?... Am zîmbit, flatat, şi l-am întrebat cu ce treburi a venit un diplomat acreditat la Washington în Constanţa... Am aflat că „am avut un congres al petrolului, la Paris, şi – pentru că tot traversasem Oceanul – am hotărît să vizitez şi cîteva ţări europene, să mă interesez de instalaţiile pentru încărcarea petrolului în tancurile maritime".
Apoi, am trecut la lucruri personale. Omul („Don Pedro de etc, etc." – se recomnadase, pronunţînd

desigur şi celelalte nume !) a scos nişte fotografii : „Ea, domnul meu, este... este mia sorella... sorella... înţelegeţi ?" înţelegeam. Frumoasă femeie sorella dumnealui : amazoană veritabilă, cu un sombrero uriaş, dat îndeajuns de mult pe ceafă ca să i se vadă bine ochii mari, negri şi pletele de abanos curgîndu-i pe umeri...
Ajunşi la Bucureşti, am cinat la „Majestic d'ete". Don Pedro a scos din nou fotografiile, completînd că sorella are numai 24 de ani, iar el vrea să-i găsească de soţ un străin. („îmi placi, domnule Emiliano... Te superi dacă aş vrea să-ţi cunosc părinţii ?")
De ce să mă fi supărat ? I-am dat cartea de vizită şi l-am invitat pentru a doua zi... Cînd i-am spus mamei, m-a privit lung şi mi-a şoptit conspirativ : „Dragul mamei, dar ăştia nu-s- oare din ăia care mă-nîncă oameni ?", însă a promis totuşi să-i pregătească oaspetelui mititei, salată de vinete, pui cu mujdei şi alte bunătăţi...
Don Pedro a apărut, ţinînd în mîini o imensă cutie de bomboane de ciocolată... şi dă-i cu mia ma-dre şi cu mio padre, cu don Emiliano şi cu mia sorella – pînă mi-a „smuls" o fotografie, promiţîn-du-mi că-mi va scrie : „Va fi o adevărată surpriză, credeţi-mă !"...
Aşa a şi fost. Scrisoarea, urmînd multor ilustrate, conţinea un fel de prospect pentru plecarea mea în Guatemala – o serie de indicaţii la obiect : să-mi iau concediu, să trec prin Paris (unde mă aştepta un reprezentant al său), să trec Oceanul, debarcînd la New York, apoi să ajung la sorella... şi, dacă-mi place, gata ! Rămîn acolo şi devin mare plantator...

„De-ai şti, Emiliano... de cînd mia sorella ți-a văzut fotografia, numai pe dumneata te vrea de soț !".. ...Don Pedro mi-a mai scris de două-trei ori, fără să primească răspuns. Apoi... s-a lăsat păgubaş. Probabil şi pentru că iubita lui sorella se va fi plictisit să aştepte... Oricum, acest deznodămînt al întîmplării i-a produs o certă bucurie mamei, a cărei serie de vise în care eram mîncat de guatemalezi sub diferite forme (în fond, aparținînd toate bucătăriei româneşti !) a încetat definitiv...

CALVIȚIE

Maiorul Gheorghe Trandafir îmbătrînise normal : nu făcuse burtă, nu suferea de nici o boală mai serioasă, îşi măritase fata şi avea un serviciu cald, unde putea aştepta cu calm ziua pensionării. Un singur lucru trecuse „cu plugul" peste el : calviția. Părul, cu toate că albise, nu fusese de acord ca maiorul să se laude cu el, aşa că-l părăsise vertiginos - – încît ,.proprie-tarul" trebuia să recurgă la un artificiu: îşi lăsase, pe partea dreaptă a creştetului, un smoc mai lung (zece-cincisprezece centimetri), pe care-l trecea cu grijă spre partea stîngă, reuşind astfel un... artificiu care în armată se numeşte mascarea obiectivului.

Toată lumea se obişnuise, mai puțin (fireşte !) proaspeții ofițeri din unitate, care şuşoteau enervant în momentul apariției sale la popotă. Dar nimic n-ar fi ieşit din obişnuitul general (trecerea unui an de la venirea sublocotenenților), dacă nu şi-ar fi ieşit o dată din... pepeni chiar Trandafir :

– Drepți ! Vă ordon să terminați cu şuşoteala ! îmi vine să mă iau cu mîinile de păr cînd vă aud...

Atît a trebuit I A doua zi, în toată unitatea circula o epigramă – cu care îmi închei şi eu istorisirea de față :

Zicea maiorul Trandafir: „Mă iau cu mîinile de păr !" ; şi-avea dreptate,-ntr-adevăr : La fiecare mînă – ...un fir !

SOLUȚIA

Năsturică, ordonanța locotenentului Bunescu, nu ştie carte. Vine dintr-un sat de munte, unde nu prea e nevoie de aşa ceva. Locotenentul, văzîndu-l harnic, disciplinat şi devotat, 1-a luat ca ordonanță fără să-şi facă prea multe gînduri în legătură cu asta.

Dar iată şi ziua de cumpănă ! Coana Sofia, gazda ofițerului, cea care-i scrie soldatului scrisoarea lunară şi i-o citeşte pe aceea de acasă („compusă", la rîndu-i, de preotul satului) – coana Sofica, deci, lipseşte pentru cîteva ceasuri şi poştaşul n-are vreme de aşteptat : a adus o recomandată pe adresa domnului locotenent şi trebuie să-i semneze cineva de primire...
– Da' eu nu ştiu carte..
Poştaşul se scarpină în cap, se gîndeşte şi, în lipsă de altă soluție, propune :
– Atunci, fă o cruce.
– In numele Tatălui, al Fiului şi-al Sfîntului
Duh... face Năsturică, bucuros şi cu mare seriozitate.
Poştaşul rămîne încremenit, dar pioşenia soldatului e prea convingătoare.
– Amin ! zice şi-i dă scrisoarea, apoi iese şi o
ia în lungul străzii, vorbind singur...

MĂSURI DURE...

•

Prin '34, locuiam cu părinții în zona Văii Plîn-gerii, pe strada Nicopole – ce dădea în Calea Şerban Vodă. Lucram în cadrul Biroului Operații din Marele Stat Major şi... nu mă aveam în grijă decît pe mine. Nu tu grade mai mici în subordine, nu tu soldați – pe care să-i ții în frîu, cărora să le faci morală în situații dificile, cărora să le aplici regulamentul disciplinar (capitolul pedepse !)... Şi totuşi, exact în perioada aceea, am fost silit să iau măsuri dure – şi asta tocmai asupra unui „personaj" foarte apropiat. Dar să las slobode aripile glumei !...
Marcu era un motan superb : de-a dreptul imens, roşcovan, şiret nevoie mare. Nu ştiu cum îi funcționa „inteligența", dar reuşise – printre altele – să-mi afle ora de întoarcere de la slujbă ; către 12 şi jumătate, o pornea agale de acasă către stația de tramvai din Calea Şerban Vodă. Mă aştepta urcat pe un stîlp de beton şi, pe la ora treisprezece, cînd coboram în stație, alerga spre mine, îmi sărea în brațe şi mi se cățăra pe umărul drept. De acolo, de sus, privea ca un comandant de oşti împrejur, apoi se Răsfăța, tre-cînd în revistă toată suflarea străzii noastre.
Ah ! şi eu nu bănuiam de ce vrea el să fim văzuți împreună... Nu înțelegeam că, astfel, se țese îm-

prejuru-i o aureolă de cumințenie şi onestitate... Nu-mi trecea nicidecum prin minte că, astfel, el az-vîrlea... cu noroi în reputația celorlalți motani din cartier...
Totul a „ținut" pînă-ntr-o sfîntă zi – cînd mama a rămas perplexă în fața unui pui gata pregătit pentru supă ori friptură, pui depus de Marcu pe masa din bucătărie şi „descîntat" printr-un miorlăit uşurel, alintat.
– – De unde l-ai adus, diavole ? a îngăimat.
Marcu a închis un ochi, a nedumerire. Adică : „Ce contează asta, odată ce nu te costă nimic ?" Bine-nțeles că mama n-a împărtăşit convingerile motanului; a luat puiul şi-a pornit din poartă-n poartă, pînă cînd a găsit păgubaşul. în tot acest timp, Marcu o urmărea din pridvor, total nemulțumit. Că era vorba de nemulțumire, am constatat-o chiar eu, a doua zi, cînd roşcovanul s-a înființat la mine în cameră, ținînd în dinți un crap de toată frumusețea, tocmai curățit de solzi...
Mama a trebuit să repete drumul... ruşinii, iar eu l-am supus pe Marcu la un rechizitoriu amplu, tre-cînd apoi la măsuri dure, poate cele mai dure din întreaga mea carieră: l-am pedepsit cu... arest la domiciliu, privîndu-l astfel de „trecerea în revistă" zilnică. După toate acestea, roşcovanul nostru şi-a schimbat total atitudinea – ceea ce m-a făcut să cred că aplicasem foarte bine regulamentul disciplinar. Evident, asta mi-a dat încredere pentru mai tîrziu – cînd am preluat comanda regimentului 1 Care de luptă... înțelesesem că preîntîmpinarea abaterilor disciplinare face de o sută de ori mai mult decît darea pedepselor după consumarea acestora !

PROBLEMA TEORIEI TRAGERILOR

Cînd trăsura opri înaintea porții regimentului, colonelul Dumitru Necşulescu surprinse mişcarea cuiva după ghereta santinelei.
– Ce-i acolo, soldat ?
– Să trăiți! Tatăl unui soldat de la noi...

– S-a-ntîmplat ceva de-l caută acum, la mijlocul săptămînii ?
– Zice că băiatul are nişte necazuri... Că trebuie sa plătească ceva ce-a pierdut...
Colonelul coborî din trăsură şi-l chemă pe vizitator la vedere, cum se zice. De după gheretă ieşi un bătrînel puțin adus de spate, cu părul alb, frămîntîndu-şi în palme căciula roasă de molii şi de prea multă purtare.

– Ce necazuri ai, moşule ? i se adresă comandantul regimentului, trăgîndu-l uşor de braţ, în curte.
Ce i s-a întîmplat băiatului matale ?
Bătrînul, fără îndoială mirat de familiaritatea ofiţerului, se lăsă moale în voia acestuia, neuitînd însă de o îndatorire primordială :
– Apăi, don' colonel, pe mine mă cheamă Toader
Gu'îi ş-am fost voluntar în nouă sute şaptespre'ece,
la Mărăşeşti, la don' general Grigorescu... N-am putut sta dincolo de munte, ş-am venit în ţară ş-am lup-

tat... Acu' am un flăcău, cam de bătrîneţe, şi are-acu' anii de cătănie şi-i aici, la dumneavoastră ; Mitruţ îi zice, Gutîi Dumitru...
Colonelul primi raportul comandantului gărzii şi al ofiţerului de serviciu, apoi urcă împreună cu bă-trînul spre birou. Ajunşi acolo, îl invită să ia loc – lucru pe care omul îl făcu încet, cu multă fereală şi emoţie.
– Aşa... Iar necazul... ?
– Apăi... Mitruţ mi-o cerut să-i trimit cinci şuti
de Iei, că are-o pagubă... Şi-am făcut rost de numai
trei sute, că n-am găsit mai mult...
– Cinci sute de lei, zici ? Dar pentru ce ?
– Apăi... să vă-ntreb eu pe dumneavoastră, că
trebuie să le ştiţi pe toate... Chiar aşa mare greutate
are traiectoria în armată ?
Colonelul tresări, mirat, dar nu prinse adîncul vorbelor. Mai mult ca să-l liniştească, răspunse :
– Păi... are, moşule. Că fără ea nu faci nimic la instrucţia tragerilor, iar fără trageri – degeaba tactică... Trebuie să ştii şi dumneata, că doar ai făcut războiul...
– Numai jumătate, don' colonel, că-n prima parte n-am vrut să mă bat.
– Cum se poate, moşule ? Doar mi-ai spus că te-ai înrolat voluntar...
– Abia în şaptespr'ece, cînd am putut să mă strecor, din muntele Rarău, unde m-ascunsesem în-tîi, către fraţii noştri...
Colonelul ocoli biroul de lucru şi – 1 îmbrăţişa pe oaspetele său. Chemă apoi plantonul şi ordonă să „vină" ţuică şi gustări, plus... Mitruţ, soldatul cu ne-

cazul. Şi, pînă la sosirea acestuia din urmă, se pierdură în noianul amintirilor...
Cînd plantonul intră să-l anunțe pe fruntaşul (da, proaspătul fruntaş !) Dumitru Gutîi, cei doi vechi oşteni tocmai dezbăteau problema eficienței tragerilor pe timp de noapte. Gutîi bătrînul recunoştea că ştiința 1-a depăşit – lucru care-l face să clatine mirat din cap cînd vine vorba, de pildă, despre traiectorie. Colonelul se uită la fruntaşul abia intrat în încăpere, apoi la tabla pe care se demonstrau diferite manevre la adunările comandantului şi ale locțiitorilor săi.
– Ia treci, fruntaş, la tablă şi vorbeşte-mi despre traiectorie !
Gutîi-cel-mic avu o clipă de ezitare. Ceva se zbătea în sufletul lui, voia să iasă afară, dar nu se putea hotărî, rămînea în adînc şi ardea, cu flăcări abia bănuite, obrajii flăcăului. Pînă la urmă păru să-şi spună „Fie ce-o fi !" şi începu să deseneze pe tablă scne-ma cunoscută, însoțindu-şi gesturile de explicația necesară, ca la o şedință de instrucția tragerilor :
– Traiectoria este drumul nevăzut ai glonțului,
de la minuta în care părăseşte gura țevii pînă la cealaltă minută, cînd ajunge la țintă. Părțile traiectoriei
sint : partea urcătoare şi partea coborîtoare. Partea
urcătoare...
Cuvînt după cuvînt, chipul bătrînului Gutîi se îngîndura tot mai mult. Dar, cum păhărelele de țuică, golite pînă atunci, nu fuseseră tocmai puține, din suflet prinse viață zîmbetul. Şi după zîmbet – rîsul. Rîsui, sănătos, părintesc.
– Don' colonel, musai trebuie să vă mulțumesc.
Băiatul ăsta al meu se vede treaba că era tare prost

înainte cu două săptămîni, cînd nu ştia ce-i aia traiectorie şi-şi închipuia c-o pierduse.... Da' văd că la dumneavoastră se-nvață carte, nu glumă : iaca, nici n-am ajuns eu bine-aici, că s-a şi pus la cale cu teoria asta a tragerilor. Don' colonel, eu zic să-l lăsați în plata Domnului, să se ducă la instrucție, că poate le spune comandantul ceva nou şi el n-o să ştie şi mai primesc cine ştie ce scrisoare pe urmă... c-a pierdut ba una, ba alta, că eu, cum vă ziceam, m-am lăsat cam de mult întrecut de viață şi de militărie...
Drept pentru care colonelul Necşulescu îi dădu „liber" fruntaşului – care ieşi din încăpere emoționat, roşu ca racul – şi mai stătu destul de vorbă cu

bătrînul bucovinean. Cel puțin pînă dădură de capăt clondirului cu țuică şi gustărilor. Iar la despărțire, îmbrățişîndu-l afectuos, îi spuse :
– Moş Gutîi, fiecare cu partea lui de noroc : dumneata – că ți-ai întîlnit băiatul de față cu mine şi tocmai cînd ne dondăneam în legătură cu tragerile ; iar eu – că te-am cunoscut tocmai în aceste momente şi-am învățat ce-i aia educație ostăşească, pedagogie adică !...
4

CINE EŞTI DUMNEATA, DOMNULE VARCONY ?

„Societatea academică turistică" mi-a oferit şansa unei excursii nu prea costisitoare la Paris, către sfîr-şitul anului 1934. Mă aşteptau acolo, pentru a ne petrece împreună concediul, doi camarazi – în acea perioadă ofițeri-elevi ai Şcolii superioare de război franceze.
Programul – non-stop : Luvrul, Moulin Rouge, Domul Invalizilor, Montmartre, Cartierul Latin... şi aşa mai departe, fără pauză, timp de patru zile şi patru nopți. Odihna fusese programată după aceea pe Coasta de Azur, la Nisa...
Hotelul se numea „Metropol" şi nu era de prima mînă, dar întinderea de apă dinaintea noastră purta numele de Mediterana şi... vorba celor de acasă : făcea toți banii ! – expresie care-i pusese pe gînduri pe camarazii mei, care încercau să profite de; prezența Cazinoului de pe faleză... Eu, mai neîncrezător în norocul meu...internațional, preferam să admir joaca valurilor şi a razelor de lună, sprijinit de balustrada savant încrustată... Aşa am cunoscut-o pe Mary Dubbins – soția (tînăra soție !) a unui magnat al cărbunelui din Manchester, aflată într-o croazieră pe itinerariul Franța – Italia – Grecia – Egipt şi aşa
113

mai departe, pînă în Hawai, unde urma să-şi întîl-nească soțul care... luase globul pămîntesc „în răspăr' prin nord. Dar toate astea, şi altele, aveam să ie aflu un pic mai tîrziu ! Deocamdată, trebuie sa spun cum am cunoscut-o...
Era dimineață ; mă plimbam pe faleză, atent la zborul unui hidroavion. Lîngă mine se opreşte un „Bentley" şi din el coboară J^A – „prințesa dolarilor" (cum o numisem noi cu vreo zece ore în urmă, la „Prințul de Savoia", cînd Ionică Tomoroveanu se ridicase şi-o invitase la dans, dar fusese refuzat categoric)... Se apropie şi mi se adresează în franțuzeşte :

– Eeee, domnul Varcony... Ce mai faceți, domnule Varcony ? Ați venit direct din Elveția... ?
Eu înghit în sec : mă confunda cu un actor de film la modă în acea vreme. O salut politicos, dar tac. „Lasă... duşmanul să-şi etaleze primul forțele" – mă sfătuiesc. Şi aşa, scuzîndu-se că-l refuzase pe „impresarul" meu („Nu-i aşa că fusese impresarul, domnule Varcony !"), mă invită în maşină şi-mi propune o escapadă spre frontiera cu Italia, să mîncăm la un restaurant pitoresc, în singurătate...
Drumul e minunat, cu serpentine fără sfîrşit, cu... Dar eu nu reținprea multe. „Emiliene – îmi spun, îngrozit – , Emiliene, ai pus-o de mămăligă ! Dacă dulceața asta blondă, cum n-ai prea văzut tu englezoaice, e vreo Mata Hari... ? Dacă o să te trezeşti cine ştie unde ? Dacă o să-ți ceară să le destăinuieşti cine ştie ce secret militar ? Ce-o să te faci, Emiliene ?u Dar Mary Dubbins nu-i Mata Hari :
– Ai fost superb în „Rapsodia maghiară", dragul
meu Varcony ! M-ai cutremurat şi mi-ai dat o idee :
ce-ar fi să mă însoțeşti, ca secretar particular („bun

la toate" – îmi traduc expresia în româneşte) pînă-n Hawai ?
îi spun că peste două zile trebuie să fiu în țară, că ne aşteaptă nişte treburi urgente...
– Bine, dragul meu Varcony, nu mai insist... dar
în seara asta sinteți invitații mei.
...Am fost. Cred că am petrecut una din serile cele mai... fără griji din viață. „Prințesa dolarilor" – de fapt, a lirelor sterline ! – a fost fermecătoare. A dansat cu toți trei, a rîs, a visat... la zilele pe care putea să Ie petreacă pînă-n Hawai alături de „this charming Varcony"...
în dimineața plecării, stăteam în holul hotelului „Metropol" şi aşteptam nota de plată. Aveam paşaportul pe masa recepționerului, dar – pînă-şi termina omul treaba – mă> aşezasem la o măsuță, în penumbră, să parcurg coloanele ziarelor proaspete. Şi apare Mary Dubbins !
– Domnul Varcony a plecat ?
– Care... domn Varcony ?
– Cum... care ? Se poate să nu-l cunoaşteți ?! Se mină, îşi aruncă privirea către tabloul cu chei,

încercînd să descopere un semn al existenței actorului ; se impacientează vizibil şi-şi aprinde o țigară... Nu ştiam ce să fac. Simțeam furnicături pe şira spinării. „Emiliene, scandal... internațional ți-a trebuit?" îmi ascund chipul după filele unei reviste şi ciulesc urechile. După cîteva clipe o aud pe „prințesă" încercînd în englezeşte... Receptionerul îi dă acelaşi răspuns. Ea aproape se roagă :
– Dar e imposibil !... Domnul Varcony trebuie să
fie aici !
Trag cu ochiul de după fila revistei şi mă îngrozesc : Mary Dubbins se joacă... tocmai cu paşaportul

meu. „Dă-i, Doamne, alte gînduri ! – zic. Nu nenoroci, Doamne, un ofițer român !" Degeaba. Privirile fermecătoarei blonde se opresc asupra fotografiei din paşaport, iar buzele pronunță :
– Uite, uite, domnule ! Uite : Varcony ! E Var-
cony ! Cum să nu fie el ?
Recepționerul n-are deloc prezență de spirit şi răspunde... mucalit (cum s-ar spune pe la noi) :
– Nici un domn Varcony, stimată doamnă... Este
un ofițer român, domnul Ionescu...
„Gata, Emiliene !... Ai măcar curajul să înfrunți destinul în față !" Şi mă ridic... Mişcarea mea atrage privirile doamnei Dubbins şi... „prințesa dolarilor" izbucneşte într-un rîs năvalnic, sincer.
– Eeee, domnul Varcony... Deci nu eşti Varcony...
So you are not mister Varcony ? Cum vine asta, domnule... ? Va trebui să-mi explici !
Şi rîde, mă prinde de braț şi iar rîde.
– Pentru asta merită să mai întîrziați cîteva ore.
Evenimentul trebuie sărbătorit !
Şi am sărbătorit evenimentul, fiind nevoit din nou să refuz invitația de a o însoți pe Mary pînă în Hawai. Apoi ne-am urcat în tren şi... în gara Milano, pe peron, „prințesa" :
– Am vrut să vă mai văd o dată. Să vă urez noroc. Cu bine, domnule...
Varcony... Cu bine, dragă
domnule maior Ionesco .'...

ALI NECDET

Prin '35, în casa părintească din strada Nicopole şi-a făcut apariţia soldatul Necdet Aii, „însoţitorul" – cum îl denumeau regulamentele. Ordonanţa, adică. Băiat cuminte, respectuos, priceput în toate treburile casei. Venise în armată dintr-un sat de lîngă Si-listra, Harabagic – dacă nu mă-nşeală memoria.
Mama 1-a „adoptat" repede. De fapt, tot ea 1-a şi „descoperit" ca povestitor – pe el, care, mai tot timpul, părea să se strecoare ca o umbră printre lucruri, atent la orice trecere a noastră prin camere, gata să ne intre în voie... Cum 1-a descoperit ? Ei bine, asta e altă poveste : suflet de mamă, şi-a adus aminte că turcilor le place cafeaua ; 1-a invitat în sufragerie, i-a pus dinainte ibricul de aramă, ceaşca din porţelan chinezesc şi cutia mea de ţigări „speciale"... iar Aii s-a conformat „ordinului", însoţin-du-şi bucuria de fireasca deschidere a baierelor sufletului... Aşa – stînd de poveşti, uitaţi de vreme – i-am găsit eu într-o bună zi, după prînz. Mama a tuşit semnificativ, avertizîndu-mă că n-ar fi politicos dacă aş zice vreo vorbă grea, iar Aii s-a ridicat respectuos în picioare, a luat poziţia drepţi şi-a raportat :
– Sa trăiţi, domnu' maior ; soldat Necdet Aii invitat la cafeluţa estem ; rugam ordonaţi la soldat Necdet Aii ce trebuiam facem...

.

Spuneţi şi dumneavoastră: ce puteam să fac altceva decît să mă aşez, la rîndul meu, la măsuţă... ? Mama a adus încă o ceaşcă, a turnat cafea, eu am rugat-o să-şi aducă aminte şi de sticla de rom „Bac-cardi"...
Aşa a început... seria noastră de „12 o' cîock"-uri săptămînale. Cafea, rom, tutun şi – într-un tîrziu, pur şi simplu din întîmplare ! – muzică.
Deschisesem aparatul de radio şi, gîndindu-mă la Aii, căutasem într-o doară Ankara ; am prins postul : muzică specifică, blîndeţe şi amintire, zefir adiind peste ariditatea podişului Anatoliei... Ordonanţa mea încremenise...
Cafea, rom, tutun şi muzică – în fiecare săptă-mînă, sîmbăta, cînd nu plecam pe teren, desigur. Şi taclale – ca să fiu în ton cu „subiectul lingvistic".
Intr-o zi, ce-mi vine mie ? Să-1... descos puţin pe Aii:
– La ce te gîndeşti, băiete ? – La casa gîndeam.
– De ce ? Te-aşteaptă cineva ?
– Nevasta aşteptam.

– Cum o cheamă, băiete ?
– Fatma chemam ; Nadir^ chemam...
– Două femei eram ? – mă pomenesc zicînd.
– Domnu' maior, noi sărac estem, numai doua
femeie aveam, Fatma chemam, Nadire chemam...
Diavolul (nu cred să fi fost altcineva !) mă îmboldeşte :
– Şi cum le-mpaci, Aii ? Cum stau ele acasă la
tine?
Soldatul zîmbeşte, înțelept, atoateştiutor,

– Doua case aveam, mici eram, dar bune eram;
una la strada priveam, alta la gradina se uitam... Pe
una Fatma stapîn eram, pe alta Nadire conduceam...
– Dar Fatma şi Nadire nu se certam ?
– Dumneavoastră glumit vrem, Aii nu se suparăm, Aii răspundeam : mare politica făceam !
Izbucnesc în rîs ; rîde şi mama, trăgînd cu ochiul la Aii – care nu-şi mai încape în piele de bucurie. „Politică" ? Hai, că m-a făcut curios !
– Nu cred, Aii ! Nu se poate ! !
– Nu puteam la dumneavoastră, fiindcă neştiutor
eram ; la noi, Aii zilele de la saptamîna împărțeam :
luni, miercuri şi vineri pentru Fatma eram, marți,
joi şi sîmbata la Nadire dăruiam... Duminica pentru
Allah eram şi nici pe Dumnezeu nu suparăm...
Atît i-a trebuit Diavolului :
– Dar nu s-au certat chiar niciodată, Aii ?
Ordonanța lasă ochii în pămînt, jenat. Apoi mă priveşte drept şi nu-mi vine să cred că poate să încălzească atîta lumină-n catifeaua maronie a irişilor.
– Certat o data... Rau certat... Mare bătălie fost...
– Şi... ? – m-am încordat ca un arc.
– Eu general eram: la margine stăteam, ordin
dădeam, sfaturi dădeam, grozav mai distram !
Mă desumflu: asta puteam face şi eu... Dar Aii Necdet mai are de mărturisit ceva :
– Osman Paşa eram... pîna amîndoua mîna pe

mine puneam şi scuturam... Fulgi ieşeam, eu steag închinam, ca Osman Paşa la Plevna făceam...
Şi încheie, pentru aducere aminte peste vremi :
– Minte învățam la Aii: bărbat în casa eram,
general nu trebuiam ! Pe urma sărutam şi cafea buna
făceam, trabuc aduceam ; ca la dumneavoastră Aii
simțeam şi mulțumeam !...

Căpitanul Costache P., destoinic ofițer cu aprovizionarea într-un regiment bucureştean, după ce ne-a prezentat pentru verificare toate documentele, în timpul unei inspecții, s-a retras liniştit într-un colt şi a-nceput să facă nişte socoteli într-un carnețel.' '
Noi ne-am văzut de treabă şi, după vreo două ore, eram edificați: totul era în ordine, aşa cum văzusem şi la fața locului, prin cazarmă. Totuşi, ceva ne contraria... Oare ce tot socoteşte căpitanul în carnețelul acela ? Aşa că l-am luat la întrebări... iar el, zîm-bind mucalit, ne-a arătat „obiectul" – un „micro-registru" de cheltuieli familiale.
– Ce să-i fac ? Deformație profesională... Cum
s-o dezobişnuiesc pe nevastă-mea să arunce banii „pe
fereastră", altfel decît ținîndu-i evidența strictă a...
consumului zilnic ?
– Şi ea nu se supără ?
– Ba se supără, şi uneori chiar foarte tare... Acu'
vreo cîteva zile chiar mi-a spus că mai bjne se mărita cu Ucigă-l Toaca însuşi...
Noi am tuşit, încurcați, dar căpitanul a continuat fără să dea impresia că l-ar fi deranjat ceva :
– Da' şi eu nu m-am lăsat mai prejos. I-am atras
atenția că... între rudele de gradul întîi, căsătoriile
sînt interzise !

CUM MERG IDEILE

De peste douăzeci de ani mă tot dondăneam cu bunul meu amic Marcel Olteanu-junior în ce priveşte armele din care făceam parte fiecare : infanteria şi artileria.
Prima... şarjă fusese cîştigată de Marcel, în timpul şcolii militare: aproape trei ani m-a tot privit de sus – la propriu şi la figurat – pe cînd transpiram

din greu, „măsurînd" în salturi spațiul cîmpului de instrucție de la Cotroceni...
Rîndul la... victorie mi-a venit mie, în 1917, după luptele de la Oituz – cînd dragul meu cavalerist din artilerie se distinsese luptînd vitejeşte pe jos, în timp ce eu parcă aveam aripi (semn că antrenamentul zilnic înseamnă ceva, nu glumă !)...
Cîțiva ani buni, disputa a avut un caracter „pur teoretic" ; alături, pe stradă – Marcel în ținută de gală şi eu în uniforma obişnuită – deşi aveam acelaşi succes în fața „strănepoatelor Evei", trebuia să cedăm în fața argumentelor celuilalt, pe rînd – după cum avea fiecare posibilitatea să onoreze invitația pentru patru persoane la vreun local cu muzică.
în sfîrşit, anul 1940 mi-a adus satisfacția totală: prin înființarea trupelor moto-mecanizate, am devenit tanchist – lovitură decisivă dată acelui care-mi şoptise de atîtea ori, cu „dulceață" : „La tine, ideile merg pedestru"...

„Cum mai merg ideile, Marceluş ?" l-am întrebat, dîndu-i totuşi ocazia să se retragă de pe cîmpul de luptă „sub scut" : „Acum merg normal, Emiliene ; e firesc – sînt propulsate de atîtea sute de cai... putere"...

4

PROGRAM ADMINISTRATIV

„Program administrativ" – asta însemna, pentru toată suflarea unității, curățirea sectoarelor, îmbăierea, schimbarea efectelor (unde era nevoie) şi a lenjeriei de pat şi corp (absolut peste tot)... Clar, nu ? Clar, nu însă şi pentru maiorul Tărtăşescu – „blagoslovit" de soartă cu peste o duzină de „teterişti" (tineri cu termen redus – absolvenți de liceu sau de facultăți). Lucrurile poate-ar fi mers ca lumea, dacă maiorul n-ar fi păcătuit față de semenii săi printr-o completă nepotrivire de sensuri cu „instrucția civilă", ceea ce denumea el printr-un termen mai general : cultură. Desigur că asta n-ar fi făcut gaură-n cer, dacă Tărtăşescu n-ar fi greşit, îmbrățişînd credința că lacuna respectivă putea fi... trecută cu vederea prin Ordin. Da – Ordin, cu O mare. Supunere necondiționată, „gura, taci, nici o vorbă !" – cum propusese domnul Marius Chicoş Rostogan pe la începutul secolului... (sau, poate, altcineva ; poate-am alunecat în amintirea piesei „Nota zero la purtare", ce să-i faci ? – timpurile se amestecă, prostia rămîne aceeaşi).

Aşadar – căldură mare ! Şi zi cu program administrativ ! ! Şi maiorul Tărtăşescu – ofițer de serviciu pe unitate !
123

Clădirea băii se afla undeva, în fundul cazărmii. Construită în 1937, din nişte fonduri „pitice", arăta acum, după numai patru ani, ca o „bătrînică" din timpul primului război mondial.
înăuntru, o împletitură de țevi ce se termină, pe tavan, în trei „noduri" : găuri oarbe, unde ar fi trebuit să se afle pîlniile duşurilor. Pe acolo, în zilele „bune", țîşnesc trei şuvoaie puternice de apă – şerpi de casă, mîngîietori chiar cînd lovesc disperat trupurile tinere, încercînd să le supună...
Regulamentul îmbăierii e clar : se intră în serii de cîte treizeci, cîte zece ostaşi la fiecare duş ; plutonierul responsabil cu Baia comandă „Pregă-tiți !", fiecare pune mîna pe bucata sa de săpun şi aşteaptă ; „UNU !", apa țîşneşte peste creştete şi trupuri, ostaşii se „înmoaie"; „Săpu-niți !", apa se opreşte, flăcăii poartă în graba mare luciul săpunului peste tot unde pot ajunge în zece secunde ; „DOI !", apa țîşneşte din nou, se iscă învălmăşeala de rigoare, cine poate să-şi dea săpunul jos – şi – 1 dă, cine nu... ; „In-ce-tați !" ...Şi cu asta, basta !
...Deocamdată, înainte de a intra în „focul" îmbăierii, teteriştii maiorului Tărtăşescu stau la rînd. Baia-i ocupată de alții. Se fac glume, se iau în răspăr toate „canoanele" milităriei – băieților nu le arde nici de cuvinte mari, nici de zarea eroică a războiului (proslăvită de presa oficială...), nți de plimbarea nervoasă a plutonierului-şef-al-Băii. După un sfert de oră, aud că toată întârzierea se datoreşte lipsei APEI. Şi trece o jumătate de ceas, şi mai trece şi cealaltă ; seria de dinainte iese îmbrăcată pe jumătate şi spălată la fel – soldații par cărunți, sub „masca" de săpun ce li s-a întărit pe păr...
124

– Ce facem, frații or ? întreabă, democratic, sergentul de serviciu, teteristul Radu Popa.
– Du-te şi raportează ! hotărăşte conştiința generală, iar „victima" îşi potriveşte boneta şi se îndreaptă spre clădirea unde-şi are sediul, pentru 24 de ore, maiorul Tărtăşescu. Metru cu metru, îngrijorarea înlocuieşte vitejia. Pe urmă, centimetru cu centimetru, groaza înlocuieşte îngrijorarea... Poate nu-i chiar aşa, poate Radu Popa s-a obişnuit cu „situația", dar – din afară – aşa se vede.

în sfîrşit, ajunge. Maiorul stă la fereastră şi admiră picoteala unui cîine lîngă statuia „patronimică" a unității – un Sfînt Gheorghe cu lancea curbată parcă de căldură...
– Dom'le maior, raportez : la Baie...
– Mda... La Baie se face risipă de apă, nu ?
– Raportez : nu. La Baie...
– Drepți ! Nu mă contrazice ! întotdeauna voi
ați făcut, la Baie, risipă de apă. Voi, care v-ați născut
în puf, ați copilărit în puf, ați învățat în puf. Acum,
ajunşi în armată, ați dat şi de apă. Şi faceți risipă.
Statul se chinuieşte să vă dea apă cît trebuie, şi voi
faceți risipă... Aşa-i ?
– Raportez : nu. La Baie...
– Drepți ! Statul se chinuieşte să vă-nvețe regulamentele şi vă dă apă exact cît trebuie, şi voi nu
vreți să fiți disciplinați şi faceți risipă... Dar eu sînt
îngăduitor şi vă mai spun înc-o dată: nu mai faceți
risipă, domnilor ! Nu mai faceți risipă ! !
Teteristul Radu Popa simte că încep să-i crească unghiile de la mîini şi de la picioare – de atîtea lucruri pe care ar vrea să i le spună maiorului, dar nu se-ncumetă din motive de regulament şi chiar de uimire. Şi totuşi... :

– Dar la Baie nu curge apa !
A spus-o curajos, chiar ironic (unghiile crescute !). Dar maiorul Tărtăşescu mai are „muniție" ; mai are o replică tocmai bună de încheiat povestirea de față :
– Asta nu-i un motiv pentru a face risipă, domnilor !

1 . * 1

PE ARIPILE VÎNTULUI. . .
Nu că paraşutiştii ar fi fost, cu adevărat, nişte „păsări rare" printre ostaşii armatei române, dar – pur şi simplu – din înclinația nativă spre zîmbet, ei

ajunseseră către începutul deceniului al cincilea în atenția iubitorilor de anecdote. O oarecare deschidere spre aventură, un fulger de necontenită primejdie lu-mirîndu-le mereu căderea lină, plus însuşi felul lor de a fi – puțin „trăsniți", puțin boemi, puțin certați cu rigorile... pedestre ale regulamentelor militare – iată numai cîteva „clenciuri" pentru umoriştii de profesie ori de ocazie.
Țin minte o anecdotă din vremea aceea. Şi nu vreau s-o păstrez numai pentru mine.
Aşadar... paraşutistul părăseşte bordul avionului, priveşte pămîntul – care, de la înălțimea de o mie, o mie două sute de metri, pare un covor de Buhara – apoi trage de inelul declanşator.
Nimic.
Omul nu se pierde cu firea, repetă în minte operațiunile atît de bine ştiute şi trage din nou de inel.
Tot nimic.

„Ei, drăcie !" zice, intrînd în panică. „Se sare, apoi se trage de inel, apoi... Ce apoi ? Se trage de inel ! şi după aia apoi... inelul..."
Zis şi făcut.
Nimic de tot.
Şi pămîntul, venindu-i vertiginos în întîmpinare...
Deodată – un om. Tăind văzduhul din sens opus. De parcă ar fi plutit pe aripile vîntului...
– Dom'le, nu te supăra, dar m-am pierdut... cred că m-am pierdut... în fine, nu ştii cumva ce trebuie să fac pentru a mi se deschide paraşuta ?
Celălalt aude, trece în sus mişcînd din buze ; sunetele ajung la urechile parasutistului destul de tîrziu... dar ajung !
– Dom'le, îmi pare rău... habar n-am... eu sînt încadrat la depozitul de muniții de dedesubt....

SUPERSTIȚIA

Comandorul Arpad Gherghel era un bărbat scund şi îndesat, bun povestitor al multor întîmplări la care luase parte pe valurile deseori potrivnice ale mărilor lumii. Depănînd şirul amintirilor, se însufleța clipă de clipă ; gesturile-i deveneau largi, iar cei care-l ascultam etrăiam aievea aventurile lui de ,,lup de mare".

– Toate bune la noi, mai puțin una... Sîntem ai naibii de superstițioşi. De exemplu, cînd întîlnim o față bisericească, musai să ne descheiem la un nasture ca să alungăm nenorocul. Musai !
...Odată, călătoream cu el de la Bucureşti la Sinaia. La un moment dat, în dreptul bisericii din Săf-tica, zărim un preot. Comandorul mormăie ceva, ca pentru sine, descheindu-şi un nasture aurit de la frumosul său veston negru. îmi vine să rid, dar nu zic nimic ; aduc vorba despre vremea frumoasă, despre şoseaua bună... şi, uşor-uşurel, intrăm în Ploieşti. Aici – o a doua biserică, un al doilea popă şi... al doilea nasture desfăcut. La Sinaia, în fața mănăstirii, ies din pridvor doi călugări, adînciți în cine ştie ce discuție. Gherghel şi-a „terminat" nasturii de la veston şi pare cam încurcat.

5 – Un surîs... în uniforma

– Domnule comandor, îndrăznesc eu. Ce v-ați
face dacă v-ați întîlni cu o coloană de seminarişti ?
Sau, pe jos fiind, ar trece pe lîngă dumneavoastră...
mai mult de zece călugărițe cucernice... Cum v-ați
descurca în lupta cu ghinionul ?
Gherghel tresare, îşi încheie nasturii de la veston şi răspunde hîtru :
– Păi... seminarişti cred că n-au să moară din-
tr-o înjurătură frumoasă, marinărească. Iar în ce priveşte preacinstitele maici, ordon sabordarea navei şi
rămîn pe punte pînă în ultima secundă, să-mi trăiesc
din plin dezastrul... pentru că, mde ! sînt om în etate
şi cu frica domnului...

ŞOFERUL COMANDORULUI
Printre povestirile comandorului Gherghel se nu* măra şi una mai „specială", pe care n-a povestit-o niciodată în public. Chiar mie mi-a „vîndut-o" după nenumărate ezitări şi doar după ce i-am făcut promisiuni solemne în legătură cu o „tăcere de aur"... Acum însă, cînd fostul meu coleg conduce – poate – cine ştie ce corabie-fantomă pe marea umbrelor, pot zice că sînt dezlegat de jurămînt.
Era prin '43, toamna. Gherghel însoțise o importantă persoană politică pe Valea Prahovei şi, acum. se întorceau într-un elegant şi rapid „Chrysler" spre

Capitală. Vremea era frumoasă, şoseaua goală, aşa că nimic nu părea să împiedice parcurgerea ultimilor kilometri în mare, viteză. Dar...
Ghinion ! La o curbă, „persoana" – care se afla la volan – apasă puternic pe frînă, încercînd apoi să evite o căruță încărcată „ochi" cu lemne. Nu reuşeşte, coliziunea se produce, iar căruța se răstoarnă ca într-un film rulat cu încetinitorul. Gherghel iese din maşină, precipitat. Nimic important : cîteva zgî-rieturi şi o mică îndoitură pe aripa stingă a „Chrys-ler"-ului, iar căruțaşul şi caii – teferi. Omul s-a dat mai deoparte, se uită cînd la automobil, cînd Ia căruță, se văietă şi înjură : cum dracu' o să pună el din nou lemnele-n coşar, singur, cînd chiar cu ajutoare i-ar fi trebuit peste jumătate de zi ?

Gherghel simte momentul psihologic şi „avansează" :
– Nu-i nimic, se mai întîmplă. Vreau să te de*
păgubesc!
Țăranul se uită lung, îl măsoară pe comandor din creştet pînă-n tălpi şi pare să se declare mulțumit de uniforma acestuia – uniformă care, desigur, prețuieşte destul de mult. Zice, aşadar, că se-nvoieşte, numai că...
– O să te cam coste, domnule, că lemnele-ş scum-pe-aici, la noi.
– Cît ? se grăbeşte comandorul, pentru a scurta supliciul „persoanei" de la volan.
. - – Păi... socotind căruța asta mare, plină pînă sus, ba şi mai sus, cu vîrf ; pe urmă socotind tăiatul, încărcatul, plata ajutoarelor, oboseala mea şi-a cailor, drumul pîn-aici... după aceea dresul căruței, încărcatul pînă sus, ba şi mai sus, cu vîrf, fără ajutor de data asta... Ar face, pe puțin...
Şi spune o cifră. Comandorul nu crede, însă şi-l închipuie pe omul de la volan nerăbdător să se termine odată întreaga tevatură, aşa ca oferă şi ceva în plus, apoi plăteşte pe loc. Țăranul priveşte năuc teancul de bancnote şi tuşeşte încurcat. Gherghel se interesează ce mai doreşte.
– Nimica, domnule, numai... dar să nu vă supărați !
– Hai, spune !
– Mulțumesc frumos, numai că ar mai trebui
ceva...
– Ar mai trebui ceva ?
– Da, domnule dragă. Ar trebui să-ți schimbi
şoferul, domnule. Asta te omoară, domnule !

LOGODNĂ „CU SCHEPSIS" LA TÎRGOVIŞTE

Sfîrşitul toamnei lui 1941 a găsit regimentul î Care de luptă, al cărui comandant eram, în garnizoană sa de pace – Tîrgovişte. Revizuirile şi refacerile ne-au făcut să uităm de trecerea timpului şi. . ne-am „trezit" primăvara, în 1942, o dată cu încorporarea unui nou contingent de ostaşi : băieți buni, din județele limitrofe...

într-o dimineața de mai, intră-la mine căpitanul Florea Parvănescu şi-mi prezintă un raport prin care cerea trimiterea în fața Curții Marțiale de pe lîngă Corpul 5 de Armată – aflat la Ploieşti – a unui ostaş de-al său, Ştefan Niculiță. Motivul : trei dezertări consecutive. Cer lămuriri şi aflu că „dezertările" erau, de fapt, părăsiri fără învoire ale cazărmii (e drept că depăşind termenul „de graniță" către ce se numea, juridic, dezertare). Deci – ori un inocent notoriu, care ar fi trebuit bătut cu cureaua de la pantaloni, ca un copil năbădăios, ori un nesupus care voia cu orice chip să scape de militărie. Totuşi, în cel de-al doilea caz, oare de ce se întorcea după fiecare „raid"... ? Hotărît lucru ! – trebuia să acționez aşa cum mă învățase tata încă din primele zile ale carierei de ofițer : „Să cîştigi prin bunătate sufletele ostaşilor tăi, să le afli dorurile şi suferințele !"...

– Bine, Pârvănescule ! Să mi-l aduci aici, să stau de vorbă cu el. Poate n-o fi diavolul chiar aşa de negru precum pare.

...A doua zi, se prezintă un flăcău mic de statură, îndesat, cu voce sigură şi clară. Doi ochi albaştri ca seninul cerului mă cercetează temători. Folosesc „duhul blîndeții" în chestionarea indis-ciplinatului şi aflu o poveste simplă, ca toate acelea în care e vorba de un flăcău şi o codană... Codana se numea Sofica, era din Vulcana-Pandele (o fugă bună, de om tînăr, pînă-acolo !) şi el, Niculiță, era hotărit să „se ia" cu dînsa cînd va termina oastea. Numai că... aflase de o mare primejdie : Soficăi îi cam dădea tîrcoale un flăcău scutit de armată – iar lucrul ăsca îl făcea pe mărunțelul tanchist să nu mai aibă linişte şi somn noaptea. Mai mult : îi dădea un fel de uitare de sine şi, atunci, între el şi iubita lui nu mai existau garduri şi depărtări. Niculiță alerga la Vulcana-Pandele, se furişa în preajma casei Soficăi şi-o... apăra de primejdie...

Mi-a venit să rîd şi, contrar aşteptărilor bravului căpitan Pârvănescu, îi dau băiatului trei zile de permisie, cu consemnul strict de a se prezenta (într-o sîmbătă) la cazarmă însoțit de Sofica lui.
Zis şi făcut. Sîmbătă, intră în biroul meu cei doi tineri. Mă uit la codană : micuță şi ea, oacheşă, cu gurița ca o fragă... Pun sămînță de vorbă, discutăm o vreme despre dragoste şi datorie ostăşească, apoi... privirile-mi cad pe vitrina în care se găsea drapelul de luptă al regimentului, sub icoana Sfîntului Gheor-ghe, patronul nostru – cum erau obiceiurile atunci. Mă ridic, iau o poziție drepți impecabilă şi... îi pun să-şi jure credință în fața celor două obiecte, ca la

altar... Niculită mă soarbe din priviri, fericit, iar Sofica îşi plimbă ochişorii ca mura de la mine la flăcău şi de la el la colțul cu drapelul şi icoana, cuprinsă de o mirare totală, amestecată cu frică. „Şi încă n-ați văzut totul !" – le spun eu, însă numai cu glasul inimii.
La prînz, regimentul este adunat „în păr", cum se zice. Iar eu îi prezint pe cei doi „logodnici" şi-i pun sub... ocrotirea întregului efectiv – ceea ce are darul de a-l linişti deplin pe Niculită.
...O asemenea „demonstrație de forță" a unității mele de tancuri 1-a îndepărtat pe celălalt pretendent, convingînd-o pentru totdeauna pe Sofica lui Niculită de adîncimea sentimentelor ostăşeşti. Mărturie stă faptul că, nu mult după ce peste cerul lumii s-a înstă-pînit pacea, le-am fost naş acolo, la Vulcana-Pandele ; mai mult: am sădit un măr pe locul unde-şi trăise „pînda ilegală", în primăvara lui '42, bravul meu tan-chist Ştefan Niculită.

SURÎZÎND PRINTRE LACRIMI

S-au năpustit ani întunecați peste floarea de cireş a dumnealui, Surîsul. L-au bătut vînturile nebune ale războiului, l-au încărunțit colburile cîmpurilor de bătălie... Numai Speranța 1-a mai ținut în viață – să poată aştepta ziua cînd ochii oamenilor îl vor găzdui din nou, ca înainte...
Şi ZIUA a venit.
îmi amintesc – era în noaptea de 23 spre 24 august 1944. Arestarea guvernului Antonescu avusese loc, nu fără peripeții, iar acum ne aştepta o luptă pe viață şi pe moarte pentru ca Revoluția să triumfe cu adevărat. Am urcat pe terasa Palatului regal. Ostaşii din plutonul de mitraliere antiaeriene stau de vorbă cu glas scăzut. Acasă, plugurile poate-au ruginit, boii sînt

desperecheați... Dar de-acuma o să fie pace : războiul s-a terminat, aşa s-a spus şi la radio. Chiar dacă, la o adicătelea, au să se mai bată un pic cu nemții, tot se cheamă că e pace, că – oricum – de nemți nu se tem, i-au bătut ei şi-n '17, le ştiu tactica şi apucăturile...
Printre lacrimi – Surîsul.
Undeva, pe şoseaua Alexandriei, are loc o scurtă luptă, în urma căreia o coloană motorizată germană este capturată. Ostaşii şi-au îngropat camarazii căzuți

şi stau acum, împietriți de durere, pe marginea şanțului, aşteptînd ordine. Deodată, noaptea e „tăiată" de farurile unui automobil. Motorul păcăne curios şi, cînd maşina ajunge în dreptul santinelei de pe şosea, hîrîie de parcă şi-ar fi dat sfîrşitul... şi chiar tace. Se deschide portiera şi iese un domn cu „cilindru". Se prezintă. E avocat şi se grăbeşte spre Bucureşti, „în întîmpinarea evenimentelor". Bănuieşte că ar trebui să schimbe uleiul de la motor, pentru a putea porni mai departe. Un soldat deschide capota, aruncă o privire înăuntru, apoi dă din mînă a lehamite : ,,De-acu', nu uleiul trebuie schimbat, ci maşina !..."
Printre lacrimi – Surîsul.
Unitățile germane s-au retras, după lupte grele, spre Valea Prahovei, urmărite îndeaproape de ostaşii români. într-un camion descoperit, un tînăr cu însemne de „teterist" îşi schimbă pansamentul la piciorul drept. Are lacrimi de durere în ochi. Cineva, din față, le spune celorlalți că undeva, la cîteva sute de metri, e un depozit de vinuri. Toți se uită într-acolo, dar nu par să observe nimic deosebit. Cel cu „informația" insistă : „Uitați-vă – clădirea pe care tocmai o ocolim e depozitul de care v-am spus !" Iar „teteristul", cu lacrimi în ochi, ridică vocea : „Bateți în cabină ! Ce rost are să-l ocolim ?"
Dumnealui – Surîsul.
Fruntaşul abia s-a întors din permisie printre tovarăşii de luptă, în linia întîi. „Cum a fost, omule ?" îl întreabă care mai de care. „Grozav ! Păcat că s-a terminat prea devreme..." Iar cineva, de undeva, din dreapta : „Trebuia să pleci şi tu mai tîrziu"-
Surîsul.

Printre lacrimi, în pauza subțire dintre două lupte, soldat curajos al Bucuriei care nu poate să întîrzie. I-am simțit sărutul de flacără pe gură şi m-am înseninat – măcar cît să-mi potrivesc mai bine paşii pe drumul către MÎINE. Surîsul – un surîs... în uniformă – erou anonim printre atîția eroi anonimi care au purtat pe umerii lor însuşi Timpul...

SURÎZÎND ÎN CEAȚA

Cîtă senzație de imensitate ! – să stai undeva, pe spinarea prăfoasă a unui drum, gata de plecare, cu geamantanele inimii umplute cu tot soiul de nimicuri dragi, iar drumul s-o ia deodată razna, ca o giruetă înnebunită de vînturi... şi împrejurul tău să înceapă dulcea foşnire a veşmintelor subțiri, din fir de argint şi aur, ale Fetei Morgane... Cu astfel de sentimente am întîmpinat vestea plecării, către sfîrşitul lui '47, la Londra, pentru a participa la festivitățile prilejuite de căsătoria principesei moştenitoare Eli-sabeta cu lordul Mountbatten.

Nimicurile dragi din geamantanele inimii mele se reduceau la cîteva castele cu stafii multiseculare, la smog-vl acela ce nu înseamnă nici fum, nici ceață, dar e mult mai plin de personalitate decît fiecare dintre componentele sale ; mai erau imaginile incon-fundabile ale turiştilor englezi, ascetici şi blazați – Don Quijoti ai Septentrionului, purtînd căşti coloniale în locul chivărelor şi aparate de fotografiat în mîinile dezobişnuite de purtat lancea. Nimicuri dragi, în geamantanele cu etichete multicolore din călătoriile sentimentale prin metropole numite Shakespeare, Byron, Shelley, Robert Burns...

Am traversat Canalul Mînecii pe o vreme tipic britanică şi – trebuie să recunosc ! – aş fi renunțat

bucuros la călătorie în favoarea comandorului Gher-ghel, dacă mîneca n-ar fi fost, totuşi, atît de-ngustă, iar țărmul Insulei destul de bine fixat pe fundul Atlanticului. Aşa că simțurile mi s-au liniştit şi am putut profita, în voie, de scurta „haltă de ajustare" oferită pînă la începerea „turnirului" matrimonial. înfrigurat, am intrat în Turnul Londrei. Lady Macbeth îşi flutura hainele cenuşii prin preajmă, iar cîțiva corbi uriaşi (probabil de vîrsta ultimului mileniu !) păşeau solemn printr-o curte interioară, schirrîbînd, din cînd în cînd, informații meteorologice cu spiritul nefericitei Mary Stuart. Scăpat de-acolo, am'făcut un popas la palatul Saint James, încălzin-du-mi privirile cu

fastuozitatea cadourilor de nuntă – bueălați şi înfumurați berbeci scoțieni, superbi armăsari albi, mobile, stofe, blănuri, bijuterii...
La Regimentul de grenadiri de gardă – dumnealui, Surîsul, în uniformă britanică: sub un imens clopot de sticlă flancat de santinele, se găsea expusă una dintre cele mai reale neverosimilități din lume. Am privit-o, descumpănit. Am refuzat-o, instinctiv, trebuind totuşi s-o accept ca stop-cadru istoric. între greu egalabilul „sens of humour" şi conservatorismul insular se afla piesa aceea unică – absurd de materială, imposibilă ca fotografia unei metafore... Acolo, sub clopotul translucid, se afla – vă rog să mă credeți ! – una din copitele calului pe care-l încălecase Napoleon Bonaparte în bătălia de la Waterloo...
4
*
Peste ani, cînd aveam să-l citesc pe Cornelius Ryan-cu al său „Pod prea îndepărtat", aveam să-mi amintesc de mascote... şi să trec de la gîsca (sau MO

rața?) ofițerului-paraşutist legănîndu-se pe cerul Arnheim-ului – la berbecul uriaş, negru, stînd mîn-dru şi nemişcat ca o statuie, la flancul drept al regimentului scoțian care dădea onorul perechii regale în fața catedralei Westminster. Un elefant indian să fi văzut atunci, nu un berbec „made in Scotland" – şi n-aş fi fost atît de uimit ! Dumnealui, Surîsul îmi dădea cu cotul : „Uită-te la soldații ce flanchează mascota ! Uită-te la căciulile lor mițoase, din blană de berbec ! Uită-te cum nu-i pasă animalului viu de compatrioții lui trecuți dincolo de Styxul berbecilor ! Uite cum sfidează încornoratul ăla toată nimicnicia existenței..."
După ceremonie, am fost invitați la Windsor, chiar de bătrînul rege George al Vl-lea, la o petrecere intimă. Alt şoc ! – nu tu lachei, nu tu camerdineri, cum ar fi zis nemții... înaltele fețe servesc ele însele, ca pe la noi, pe-acasă, pe la țară. Iar la plecare, deşi fusesem avertizat dinainte, trăiesc clin nou emoția insolitului : însuşi George al Vl-lea ține îmbrăcămin- > tea oaspeților !
„Bădie Petrache, răzeşule moldovean – îmi
spun – ce-ai zice dacă ți-ai vedea nepotul... servit
de-un rege de la capătul pămîntului ? Ce-ai zice, baci ie Petrache ?" .
înainte de întoarcerea acasă, am mai avut o surpriză. Plăcută. Generalul de brigadă Henry Steven-son (care îndeplinise, din toamna lui '44 pînă în primăvara lui '46, funcția de şef al misiunii engleze în

Comisia aliată de control din România) şi soția sa, aflînd că ne găsim la Londra, ne-au invitat pe proprietatea dumnealor.
O altă paranteză: pe vremea şederii în România, generalul se dovedise un pasionat al... țuicii bătrîne, iar doamna Stevenson o neobosită colecționară de artă populară ; colindaseră mult, împreună, regiunea subcarpatică munteană şi deveniseră experți atît în ceramică, țesături, arhitectură şi bucătărie românească, precum şi în băuturi autohtone – domnul Stevenson declarînd deseori că țuica noastră e mult mai bună decît whisky-ul...
Aşadar, iată-ne pe undeva, pe la marginea Londrei – oaspeți ai unei familii britanice. Eram din cale-afară de curios. Şi ce văd ? O cameră spațioasă, cu podele ca pe la noi, cu pereții proaspăt văruiți, cu țesături, covoare, ulcioare şi străchini munteneşti ; ici, colo – fotografii ale mănăstirilor Putna, Hurezu, Curtea de Argeş... Mai mult : doamna purta un splendid costum popular muscelean (trebuie să recunosc , – îl purta cu o eleganță curat englezească !)...
Ni s-a servit caş cu mămăliguță, apoi a venit rîn-dul sărmăluțelor în foi de viță, al puilor la frigare (cu mujdei de usturoi, desigur !), al clătitelor şi cornu-lețelor moldoveneşti. Totul – stropit cu țuică de Muscel şi Argeş. Iar de undeva, din penumbra unui hol, un patefon ne-a delectat cu melodii (vorba lui Gică Petrescu) „de-alea de-ale noastre".
Către dimineață s-au încins nişte hore şi sîrbe de toată frumusețea – soții Stevenson devenind profesori de dans pentru necunoscători. Iar la sfîrşit, cum era şi firesc, a venit şi rîndul Periniței. Şi (recunosc

cinstit !) a trebuit să îngenunchez de multe, multe ori acolo, pe „teritoriul britanic", pentru a săruta englezoaicele după obiceiul pămîntului meu...
Acestea sînt cîteva din amintirile pe care le-am adus, în geamantanele inimii, de la Londra. Pentru a-i dărui dumnealui, Surîsului, un costum de stofă englezească – să-l poarte în zilele de smog.
Şi, astfel, prietenul meu de-o viață a reuşit să scape de o congestie pulmonară de toată frumusețea – cu care anii '50 l-au ispitit, încruntați şi fume-goşi. ..
\

„CHEMAT DE TOVARĂŞUL..."

Au trecut anii... A venit zăpada părului... S-au adunat amintirile şi-au început să-şi ceară dreptul la viață proprie, prin literă de carte...

Pe la sfîrşitul anilor 70 l-am cunoscut pe George Florin Cozma – care mi-a devenit prieten, nu numai colaborator. Aşa s-a înfiripat, amintire cu amintire, pagină cu pagină, şi volumul „Camarazi fără uniformă" – pe care l-am încredințat Editurii „Ion Creangă" prin cunoscutul ei truditor Viniciu Gafița. De momentul acela mă leagă încă un surîs :

Dădusem telefon că venim cu manuscrisul şi solicitasem un bon de intrare în Combinatul poligrafic „Casa Scînteii". L-am găsit la biroul de relații, am prezentat buletinele şi am primit petecul de hîr-tie care ne permitea ajungerea la domnia sa Viniciu Gafița. Am urcat, am predat manuscrisul, am mai „tors" din caierul amintirilor, apoi am coborît. Ieşi-•sem din clădire, cînd tînărul meu prieten izbucneşte în rîs. Sincer şi molipsitor. Mă uit mirat la el.

– Mon general (aşa-mi spune el, gîndindu-se la o anume întîmplare de la Londra), mon general, e fantastic ! Citiți, vă rog...

Iau biletul şi citesc : „Tovarăşul... Emilian Iones-cu... legitimat cu... din Bucureşti, sti'ada... numărul...

sector... este chemat de tov. Ion Creangă, camera... etaj... etc"; citesc încă o dată şi izbucnesc, la rîndul meu, în rîs.

– Am păşit cu dreptul, mon general, zice Florin.

– Să sperăm ! – răspund.

Şi, de atunci, iată, sperăm împreună.

– .•- - ,.

SUCCES DE LIBRĂRIE

Tocmai îmi apăruse volumul de amintiri intitulat „Contemporan cu veacul douăzeci" ; exemplarele primite de la editură le împărțisem la cîteva cunoştințe şi prieteni ; cerințele erau însă mult mai mari, aşa că am pornit-o prin Bucureşti în căutarea cîtorva bucăți care să mă scoată din impas...

Aşa am ajuns şi la librăria „I. L. Caragiale" – lîngă Piața Matache. Am intrat, am căutat cu privirea printre cărțile de pe rafturi.... Nimic. Aştept ca una dintre vînzătoare, o blondă simpatică, să termine de făcut... educație unor

prichindei gălăgioşi şi neastîmpăraţi ; aştept şi, într-un tîrziu, reuşesc s-o întreb dacă n-au cumva cartea.
Mai bine-aş fi invitat-o la cinema ! Pentru că şi-a ațintit asupra mea frumoşii ochi albaştri, şi-a „ascuțit limba" şi m-a luat în primire :
– Şi dumneata, dom'le ? Da' ce-aveți cu cartea
asta ? Ce v-a găsit pe toți, dom'le ?
– Păi, vreau să...
– Toți zic aşa, da' nimeni nu se gîndeşte că nu mai am nici un exemplar din prima zi de apariție. S-a vîndut mai repede, zău !, decît covrigii de la colț... Hm ! Cine-o fi, dom'le, Emilian Ionescu ăsta ? Şi ce bazaconii o mai fi scris ?
146

Ajuns aici, am simțit că n-am replică. „Ehei, domniță, – mi-am zis în gînd – să fi fost eu cu patru-zeci-cincizeci de ani mai tînăr ! Ce discuție pe teme scriitoriceşti am mai fi avut noi !... Dar aşa, la optzeci şi şase de... anişori, cea mai bună tactică e retragerea fără pierderi..."
Şi am ieşit. Şi am căutat mai departe. Şi am găsit, foarte greu, cîteva biete exemplare în tot Bucureştiul.
Fie întîmplarea aceasta, ultima a volumaşului de față, un zar aruncat pe masa perfect lustruită a Norocului.
Domnițe blonde, rogu-vă să-mi răspundeți şi de data asta, exasperate :
– Păi cartea asta, dom'le, n-o mai avem din prima zi de apariție !...

Nene Emiliene,

uite că fata aceea, din stația lui 368, a urcat într-un 105 – care o s-o ducă la gară... şi n-o s-o mai văd niciodată ! – , iar Dumneata ai luat, fără să mă-ntrebi, un taxi către eternitate... De ce nu mi-ai sjms ? De ce ? De ce nu m-ai avertizat că în urma viorie, aproape voronețeană, a consumului exagerat de benzină, eu o să rămîn singur-cuc printre călătorii care nu mă cunosc şi – mai ales – nu te cunosc, n-au să aibă norocul ăsta... ?
Uite – îmi aduc aminte de bunica : tot aşa, cînd
a plecat dincolo, m-a lăsat într-o mare mirare... s-a
făcut dintr-odată mică, de-a încăput într-un coşciug
cît o alună şi-au dus-o prin azur, înhămați blînd şi
copilăros, patru fluturi-coada-rîndunicii, pe cînd

nişte soldaţi din vechime se-aliniau alături, îşi aşezau puştile vechi în scobiturile umerilor şi trăgeau
trei salve de bun-rămas... şi aerul se rarefia... şi lacrimile mele cădeau în sus... şi pe chip mi se împietrea, cutezător, SURlSUL... A
Nene Emiliene, dragul meu general-al-zîmbetu-lui, uite că nu ne-a rămas la-ndemînă decît amintirea cuvintelor dumitale : „Ce chestie serioasă şi rîsu-plînsu', ce sărbătoare, ce splendidă zare de drum !..."
H8

Eh ! şi era primăvară, şi dăduseră pomii în floare, şi cînta, cînta fanfara militară în Parcul Ghencea, de-mi venea să mă-ndrăgostesc iarăşi; eh !
Şi o s-apară cartea asta, a noastră, şi călătorii din staţia lui 368 or s-o cumpere „ca pe covrigii de la primul colţ"... şi-o să avem un succes mortal !
Iar eu o să mă-ntorc la treburi serioase... că tot era vremea...
Nene Emilierie, asta-i! Lucrurile trebuie luate în serios. Chiar SURlSUL – copilul nostru de fiecare clipă... săgetătorul fraged... vagabondid din răs-pîntie... fratele Dorului.
Ce rost ar avea să-ţi pară rău ? Şi cum mi-ar sta mie, cernit în părere de rău ?
Prin urmare, să rămînem noi înşine ! GAUDEA-MUS !
GEORGE FLORIN COZMA
15 mai 1984

CUPRINS
Un surîs... în uniformă ? . . . . . »
Şampanie şi flori 8
„Efectul Coandă" "
Dilema unui portar '•>
De trei ori G. 1 I?
Luca Geamgiul 20
Valuri 22
Protocol 1910 21
Instructor la cîinii de război ....:. 2d
Educaţie şi corespondenţă :if)
Dresaj de înaltă clasă 38
Telefonul... fără fir 34

Monsieur capitaine 34
Ce înseamnă să fii chmeker 40
în brațele lui Morfeu 4:î
Hohote de rîs prin... mica publicitate 45
Psihologie 49
,,Săru' mîna, părintele !" 50
Cadrilul 54
Fanfara şi regulamentele 56
150

151
Prestigiu ... Chipiul lui Jancă . . Sîmburii şi inteligența Bilete de favoare Bun ca plinea caldă, însă... Referințe ...
Logică
Neologisme ... Dreptul la muză Amintiri, amintiri... Căutîndu-l pe Popescu...
Puterea obişnuinței . .
Vizita
Cînd se numără bobocii..
Dacă ne luam după Darwin...
Puncte de vedere
Gînduri negre . .
„Degete-de-aur" . . .
In întîmpinarea zorilor, la lani
Sorella
Calviție
Soluția
Măsuri dure
Problema teoriei tragerilor
Cine eşti dumneata, domnule Varcony
Aii Necdet
Matrimonială . .
Cum merg ideile .
Program administrativ
Pe aripile vîntului . .
Superstiția

Şoferul comandorului . . Logodnă „cu schepsis" la Tîrgovişte Surizînd printre lacrimi Surîzînd în ceață „Chemat de tovarăşul..." Succes de librărie . .
31 33
:sr,
li
iu

1 ÎS
Nene Emiliene... de George Florin Cozma

Lector HERTA SPUHN Tehnoredactor CORNEL, CRISTESCU
Bun de tipar 6.X.1984. Apărui 1984. Comanda nr. 2537. Coli de uipar 4,75.
Tiparul executat sub comanda nr. 152 la întreprinderea Poligrafică Iaşi, str. 7 Noiembrie nr. 49 REPUBLICA SOCIALISTA ROMÂNIA